

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**EBA OKUYORUM YAZIYORUM MODÜLÜNDE
YER ALAN VİDEOLARIN
TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İLE
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Atilla Yıldız

**Düzce
Temmuz, 2022**

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

EBA OKUYORUM YAZIYORUM MODÜLÜNDE
YER ALAN VİDEOLARIN
TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İLE
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Atilla YILDIZ

Danışman: Prof. Dr. Fatih Çetin ÇETİNKAYA

Düzce
Temmuz, 2022

Atilla Yıldız
Düzce Üniversitesi, LEE
Yüksek Lisans Tezi
Temmuz, 2022

EBA OKUYORUM YAZIYORUM MODÜLÜNDE
YER ALAN VİDEOLARIN
TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İLE
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

JÜRI ÜYELERİNİN İMZASI

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın planlanmasında, hazırlanmasında ve gerçekleşmesinde birçok değerli kişinin önemli katkıları olmuştur. Öncelikle araştırmanın her aşamasında yoluma bilgisi ve tecrübesiyle ışık tutan, maddi ve manevi her anlamda yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen sayın danışmanım Prof. Dr. Fatih Çetin ÇETİNKAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma süresi boyunca her zaman sabırla ve anlayışla yanımda olan, bilgisine, tutumuna ve fikirlerine saygı gösterdiğim sevgili arkadaşlarım Sinem UYSAL'a ve İrem Tuğçe ÖZDOĞAN'a katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Son olarak eğitim-öğretim hayatım boyunca benden desteklerini, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman yanımda olan kıymetli ve biricik aileme tüm kalbimle sonsuz teşekkürler ediyorum.

Atilla YILDIZ

Düzce, Temmuz-2022

ÖZET
EBA OKUYORUM YAZIYORUM MODÜLÜNDE
YER ALAN VİDEOLARIN
TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI İLE
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

YILDIZ, Atilla

Yüksek Lisans, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fatih Çetin Çetinkaya

Temmuz 2022, 86 sayfa

Bu çalışmanın temel amacı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulmuş sosyal bir eğitim platformu olan Eğitim Bilişim Ağı içerisinde yer alan İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülüne ait ders videolarının Türkçe Dersi Öğretim Programı ile olan eşgüdümlülüğünü belirlemektir. Araştırmanın verileri Eğitim Bilişim Ağı'nda İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülünün 2020 yılına ait olan videolardan elde edilmiştir. Bu kapsamda 43 adet video ve bu videolarda yer alan 19 öğretmen, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kriterlere göre değerlendirilmiştir. İlgili videolar araştırmacı tarafından ikişer kez izlenmiş olup güvenilirliği artırmak için eş kodlayıcı tarafından da izlenmiştir.

Bu çalışma nitel bir çalışma olup; videolardan elde edilen veriler doküman analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda Eğitim Bilişim Ağı'nda yer alan videoların içeriklerinin ilgili öğretim programında yer alan kazanım ve uygulamalar ile uyumuna bakılmıştır. İlk okuma yazmaya hazırlık aşamasında gerekli olan hatırlatmaların yapılmadığı, dinleme eğitimi çalışmaları kapsamında yetersizliği olan öğrencilerin tespitinin eksik olduğu, küçük parmak kasların gelişiminde gerekli olan çizgi ve boyama çalışmaları gibi bazı etkinliklere yer verilmediği görülmüştür. Noktalama işaretlerinin ve pekiştirme çalışmalarının yetersiz olduğu, akıcı okuma çalışmaları kısmında yer alan uygulamalarda eksiklikler saptanmıştır. Buna bağlı olarak

içeriklerin; kazanım ve uygulamaları birebir olarak karşılamadığı ve içerik ile videolar arasında uyumsuzluklar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: uzaktan eğitim, EBA.

ABSTRACT

EXAMINING THE RELATIONSHIP OF THE VIDEOS IN THE EBA READING, WRITING MODULE WITH THE TURKISH LESSON CURRICULUM

YILDIZ, Atilla

Master's Degree, Department of Primary Education

Thesis Supervisor: Professor Fatih Çetin Çetinkaya

July 2022, 86 pages

The main purpose of this study is to determine the coordination of the course videos of the Primary School Reading, Writing module within the Education Informatics Network, a social education platform created by the Ministry of National Education, with the Turkish Course Curriculum. The data of the research were obtained from the videos of the year 2020 of the Primary School Reading, Writing module in the Education Information Network (EBA). In this context, 43 videos and 19 teachers in these videos were evaluated according to the criteria in the Turkish Lesson Curriculum. Related videos were watched twice by the researcher and were also watched by the co-coder to increase reliability.

This study is a qualitative study; The data obtained from the videos were analyzed with the document analysis method. As a result of the study, the compatibility of the content of the videos in the Education Information Network with the acquisitions and practices in the relevant curriculum was examined. It was observed that the necessary reminders were not made in the first literacy preparation stage, the identification of students with disabilities within the scope of listening training activities was incomplete, and some activities such as line and painting exercises necessary for the development of the little finger muscles were not included. It has been determined that punctuation marks and reinforcement studies are insufficient and there are deficiencies in the applications in the fluent reading studies section. Accordingly, the contents; It

has been determined that the acquisitions and applications do not meet exactly and there are inconsistencies between the content and the videos.

Keywords: distance education, EBA.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZASI	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Tanımlar	5
1.6. Kısaltmalar	6
2. LİTERATÜR.....	6
2.1. Uzaktan Eğitim.....	6
2.1.1. Dünyada Uzaktan Eğitim	11
2.1.2. Türkiye’de Uzaktan Eğitim.....	13
2.1.3. Uzaktan Eğitim Gereksinimi ve Özellikleri.....	15
2.1.4. Uzaktan Eğitim Modelleri	18
2.1.4.1. Eş Zamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim	18
2.1.4.2. Eş Zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim	19
2.1.5. Uzaktan Eğitimin Avantajları.....	21
2.1.6. Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	21
2.2. Pandemi (Covid-19)	22

2.2.1. Pandemi Sürecinde Dünyada Uzaktan Eğitim	24
2.2.2. Pandemi Sürecinde Türkiye’de Uzaktan Eğitim	31
2.3. Türkiye’de Eğitim Teknolojileri.....	36
2.3.1. EBA	38
2.3.2. EBA’nın Amaçları.....	38
2.2.3. EBA’nın İçeriği	39
2.3.3.1. EBA Ana Sayfa.....	39
2.3.3.1.1. Trt EBA Tv	40
2.3.3.1.2. Arama Çubuğu	40
2.3.3.1.3. Hızlı Erişim	40
2.3.3.1.4. Sıkça Sorulan Sorular.....	41
2.3.3.1.5. EBA’ya Devam Et	41
2.3.3.2. EBA’nın Bölümleri.....	41
2.3.3.2.1. İleti Bölümü	41
2.3.3.2.2. Sayfam Bölümü	42
2.3.3.2.3. Dersler Bölümü	42
2.3.3.2.4. Sınavlar Bölümü.....	42
2.3.3.2.5. Kütüphane Bölümü.....	43
2.3.3.2.6. Listeler Bölümü	44
2.3.3.2.7. Çalışmalar Bölümü	44
2.3.3.2.8. Raporlar Bölümü	45
2.3.3.2.9. Müze Deneyimleri Bölümü.....	46
2.3.3.2.10. Mesleki Gelişim Bölümü.....	46
2.3.3.2.11. Gruplar Bölümü	47
2.3.3.2.12. Portfolyolar Bölümü	48
2.3.3.2.13. Dosyalar Bölümü.....	49

2.3.3.2.14. Takvim Bölümü.....	49
2.3.3.2.15. İçerik Üretimi Bölümü.....	50
2.3.3.2.16. Soru ve Sınav Sistemi Bölümü	50
3. YÖNTEM.....	51
3.1. Araştırma Modeli.....	51
3.2. Veri Toplama Yöntemi	52
3.3. Verilerin Analizi	53
3.4. Geçerlik ve Güvenirlik.....	54
4. BULGULAR VE YORUM.....	54
4.1. İlk Okuma Yazmaya Hazırlık.....	55
4.1.1. Dinleme Eğitimi Çalışmaları.....	56
4.1.2. Parmak, El ve Kol Kaslarını Geliştirme Çalışmaları	56
4.2. İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme	61
4.2.1. Sesi Hissetme, Tanıma ve Ayırtma Etme.....	62
4.2.2. Harfi Okuma ve Yazma.....	62
4.2.4. Metin Okuma.....	65
4.3. Bağımsız Okuma ve Yazma.....	66
4.3.1. Akıcı Okuma Çalışmaları.....	67
4.4. İşaret Dili	68
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	68
5.1. Sonuçlar	68
5.2. Öneriler	72
5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler	72
5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	73
6. KAYNAKÇA	74

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. EBA Platformuna Ait Sayısal Veriler	2
Tablo 2. TDÖP Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi Aşamaları.....	53
Tablo 3. İlk Okuma Yazmaya Hazırlık Aşaması Alt Basamakları	55
Tablo 4. Dinleme Eğitimi Çalışmaları Alt Basamakları	56
Tablo 5. Parmak, El ve Kol Kaslarını Geliştirme Çalışmaları Alt Basamakları	56
Tablo 6. Boyama ve Çizgi Çalışmaları Alt Basamakları	59
Tablo 7. İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme Aşaması Alt Basamakları.....	61
Tablo 8. Sesi Hissetme, Tanıma ve Ayırt Etme Çalışmaları Alt Basamakları.....	62
Tablo 9. Harfi Okuma ve Yazma Çalışmaları Alt Basamakları.....	62
Tablo 10. Harflerden Heceler, Hecelerden Kelimeler, Kelimelerden Cümleler Oluşturma Çalışmaları Alt Basamakları	63
Tablo 11. Metin Okuma Çalışmaları Alt Basamakları.....	65
Tablo 12. Bağımsız Okuma ve Yazma Çalışmaları Alt Basamakları	66
Tablo 13. Akıcı Okuma Çalışmaları Alt Basamakları.....	67
Tablo 14. Video Derslerde Yer Alan İşaret Dili Uzmanları.....	68

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Uzaktan Eğitimin Dünyadaki Dönem ve Evreleri	10
Şekil 2. Uzaktan Eğitimin Türkiye’deki Dönem ve Evreleri.....	15
Şekil 3. Uzaktan Eğitim Türleri	20
Şekil 4. Dünya Geneli Koronavirüs Vakaları Tablosu	23
Şekil 5. 2020 Yılında Covid-19 Nedeniyle Eğitimde Kesintiye Uğrayan Ülkeler	24
Şekil 6. 2022 Yılında Covid-19 Nedeniyle Eğitimde Kesintiye Uğrayan Ülkeler	27
Şekil 7. Covid-19 Nedeniyle Toplam Okul Kapanma Süreleri	28
Şekil 8. EBA Platformu Ana Sayfası.....	39
Şekil 9. TRT EBA, TRT Uzaktan Eğitim	40
Şekil 10. EBA Platformunda Yer Alan Bölümler.....	41
Şekil 11. EBA Dersler Bölümü.....	42
Şekil 12. EBA Sınavlar Bölümü	43
Şekil 13. EBA Kütüphane Bölümü	44
Şekil 14. Listeler Bölümü	44
Şekil 15. Çalışmalar Bölümü	45
Şekil 16. Raporlar Bölümü	45
Şekil 17. Müze Deneyimleri Bölümü	46
Şekil 18. Mesleki Gelişim Bölümü.....	47
Şekil 19. Gruplar Bölümü	48
Şekil 20. Portfolyolar Bölümü	48
Şekil 21. Dosyalar Bölümü	49
Şekil 22. Takvim Bölümü	49
Şekil 23. İçerik Üretimi Bölümü.....	50

Şekil 24. Soru ve Sınav Sistemi Bölümü.....	50
Şekil 25. EBA Kavram Haritası.....	51
Şekil 26. İlkokul Okuyorum Yazıyorum 2. Bölümden Kesit	58
Şekil 27. İlkokul Okuyorum Yazıyorum 11. Bölümden Kesit	58
Şekil 28. İlkokul Okuyorum Yazıyorum 2. Bölümden Kesit	59

1. GİRİŞ

Bilim ve teknolojinin gelişmesi sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle birlikte daha da hızlanmıştır. Bu geçişte insanların teknolojiyi geliştirmeleri, teknolojiye ayak uydurmaları beklenir. Toplumlar, günümüzde gelişen teknolojiyi hayatlarının birçok aşamasında kullanmakta ve bu sayede daha rahat bir hayat yaşamaktadır. Teknoloji, hayatın her alanında etkili olduğu gibi eğitim alanında da vazgeçilmez bir öğedir. İnternetin ve bilgi iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte teknolojik ürünler, eğitimin her alanında kullanılmaya başlanmıştır. Teknolojinin eğitim üzerinde olan bu etkisiyle birlikte eğitimde kullanılan materyal sayısında ve türünde büyük bir artış olmuş ve sınıf ortamları; etkileşimli videoların, animasyonların, dijital öğelerin ve görsellerin kullanıldığı bir ortama dönüşmeye başlamıştır. Bu sayede soyut konuların aktarılması, kalıcı öğrenmeyi sağlama ve derslerin daha eğlenceli hale gelmesi sağlanmıştır.

Dünyada birçok ülkede görüldüğü üzere ülkemizde de teknolojinin ve bilgi iletişim araçlarının eğitime entegre edilmesi üzerine çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Teknolojinin eğitime entegre edilmesiyle birlikte ülke nüfusu etkin bir şekilde değerlendirilebilmekte ve çağa uygun, donanımlı vatandaşlar yetiştirme hedefine ulaşılmaktadır. Ülkemizde eğitimde teknolojinin kullanılması hususunda en önemli adımlardan birisi Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından uygulamaya geçirilen Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesidir. “Eğitimde FATİH Projesi, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla bilişim teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edilecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için başlatılmıştır” (FATİH, 2022). FATİH projesi, başarı faktörlerini beş temel esasa dayandırmaktadır. Bunlar:

Erişilebilirlik: Her an her yerden, zaman ve araçlardan bağımsız olarak hizmet sunabilmek

Verimlilik: Hedef odaklı, daha verimli çalışma ortamları ve gelişim alanları sunabilmek,

Eşitlik (Fırsat Eşitliği): Tüm paydaşların en iyi hizmete erişilebilmesini sağlayabilmek,

Ölçülebilirlik: Gelişimin doğru değerlendirilebilmesi için sürecin ve sonuçların doğru ölçülebilmesini sağlamak, buna göre düzgün geri bildirim verebilmek,

Kalite: Tüm eğitimin kalitesini ölçülebilir şekilde yükseltmektir (FATİH, 2022).

Bununla birlikte FATİH Projesi, kapsam olarak beş ana bileşenden oluşmaktadır. Bunlar ise:

- Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması,
- Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi,
- Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitimi,
- Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir BT Kullanımının Sağlanması,
- Öğretim Programlarında Etkin BT Kullanımıdır (FATİH, 2022).

FATİH Projesinin kapsamında yer alan beş ana bileşenden biri olan eğitsel e-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi hususunda çevrimiçi sosyal eğitim platformu olan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ise Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEĞİTEK) tarafından oluşturulmuştur. EBA, sınıf düzeylerine uygun şekilde, incelemeden geçmiş ve güvenilir e-içeriklerin yer aldığı sosyal bir platformdur. Öğretmen ve öğrenciler olmak üzere eğitimde yer alan tüm paydaşlar için hazırlanan EBA; farklı ve zengin içerikler barındıran, bilgiyi öğretme ve yeniden yapılandıran, farklı öğrenme biçimlerine sahip öğrencilerine yönelik, bütün öğretmenleri ortak bir yerde buluşturan ve teknolojiyi eğitime ulaştırmakta bir araç olarak kullanan sosyal bir eğitim platformudur. Bahsi geçen amaçların gerçekleştirilmesi için eğitimde yer alan tüm kişilerin EBA sitesine kullanıcı adları ve şifreleriyle giriş sağlamaları gerekmektedir. EBA'ya farklı şekillerde giriş sağlanabilmektedir. Öğretmenler MEBBİS üzerinden, öğrenciler e-okul üyelikleri üzerinden, açık öğretimde yer alan kişiler açık öğretim bilgileriyle ve bununla birlikte kişiler isterse e-devlet, piktes ve yurt dışı girişiyle de EBA'ya erişim sağlayabilmektedir.

Tablo 1. EBA Platformuna Ait Sayısal Veriler (YEĞİTEK, 2022)

EBA TV Verileri	
Öğrenci Kullanıcı Sayısı	12.069.331
Öğretmen Kullanıcı Sayısı	941.617
Okul öncesi canlı ders videoları	103.019 ders saati

İlkokul canlı ders videoları	32.371.943 ders saati
Ortaokul canlı ders videoları	25.197.954 ders saati
Lise canlı ders videoları	18.696.702 ders saati
Toplam ders videoları	76.369.618 ders saati
EBA Tıklanma Sayısı	12.249.069.547

Uzaktan eğitimin başladığı tarihten, 11 Aralık 2020 tarihine kadar olan veriler incelendiğinde EBA, dünyada eğitim kategorisinde en çok kullanılan site olmuştur. Tablo.1’de yer alan veriler sürekli olarak güncellenmekte ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından istatistikleri paylaşılmaktadır. Ülkemize kazandırılan EBA platformu sayesinde eğitimde teknoloji kullanımının giderek artacağı ve daha donanımlı vatandaşlar yetiştirileceği söylenebilir.

1.1. Problem

Türkiye’de eğitim ve öğretimde teknoloji kullanımına dair birçok soru bulunmaktadır. Pandemi süreciyle zorunlu olarak uzaktan eğitime geçiş yapılmasıyla birlikte teknoloji kullanımı daha da artmıştır. MEB öncülüğünde EBA platformunun kurulması, geliştirilmesi ve e-içeriklerin zenginleşmesiyle birlikte uzaktan eğitim süreci daha da kolay bir hale gelmiştir. Yüz yüze eğitime ara verilip uzaktan eğitime geçişle öğrenciler derslerini bilgi iletişim teknolojileri aracılığıyla canlı dersler üzerinden ve video dersler üzerinden gerçekleştirmiştir. EBA platformu içeriğinde yer alan video dersler; ilgili derslerin öğretim programları göz önünde bulundurularak profesyonel kişiler ve öğretmenler tarafından hazırlanmıştır. Türkiye’de eğitimde akıllı tahtaların yaygınlaşması ve EBA kullanımının artması, eğitim alanında teknolojik gelişmelerden en önemlileridir. Bu çalışmada EBA’da yer alan video ders içeriklerinin incelenmesi ve eşgüdümlülüğü yer alacaktır.

Bu çalışmanın cevap aradığı ana problem “EBA Platformunda yer alan 2020 yılı İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülündeki video ders içerikleri, Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi bölümüyle eşgüdümlü müdür?” şeklindedir. Ana probleme ait alt problemler şu şekildedir:

1. EBA içerikleri TDÖP’de bulunan İlk Okuma Yazmaya Hazırlık aşamalarıyla uyumlu mudur?

2. EBA içerikleri TDÖP’de bulunan İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme aşamalarıyla uyumlu mudur?
3. EBA içerikleri TDÖP’de bulunan Bağımsız Okuma ve Yazma aşamalarıyla uyumlu mudur?
4. EBA içerikleri TDÖP’de bulunan uygulama kriterleriyle uyumlu mudur?
5. EBA içerikleri TDÖP’de bulunan Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretiminde bulunan kazanımları karşılamakta mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Covid-19 salgınının etkisiyle birlikte Türkiye’de uzaktan eğitim modeline geçiş yapılmıştır. Geleneksel eğitimden uzaktan eğitime mecburi yapılan bu geçişle birlikte bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılmasına ılımlı bakılsa da bazı sorunlarla karşı karşıya gelinmektedir. Bu çalışmanın amacı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan Eğitim Bilişim Ağı’nın (EBA) içeriğinin programa uygunluğunu incelemektir. Bu doğrultuda EBA’da bulunan İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülünde yer alan videoların Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi ile eşgüdümlülüğü incelenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Teknolojinin ilerlemesi hayatımızı her alanda etkilemiştir. Teknolojinin hızlı seyreden gelişimi ile birlikte eğitim sektörü de teknolojiden etkilenmiştir. Bu hızlı gelişim sebebiyle zaman içerisinde teknolojinin, eğitim ile entegrasyonunun sağlanması gerekli olmuştur. Bu doğrultuda MEB tarafından tüm öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun bir şekilde, farklı ve zengin içerikler barındıran bir sosyal eğitim platformu olan EBA kurulmuştur. 2012 yılında kullanılmaya başlanan EBA, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak hedefiyle ortaya çıkmıştır.

Özellikle Covid-19 salgınıyla birlikte tüm dünya ülkeleri, eğitim hususunda oldukça hazırlıksız bir durumla karşı karşıya kalmıştır (Papagiannidis, Harris ve Morton, 2020). Pandeminin etkisiyle birlikte eğitimin de devam edebilmesi için geleneksel eğitim modeli olan yüz yüze eğitimden, mecburi olarak uzaktan eğitim modeline geçiş sağlanmıştır. Pandemi; uzaktan eğitimi zorunlu kılmakla birlikte tüm eğitim-öğretim kademelerinde uzaktan eğitimin yenilenmesi, sisteme daha entegre olması gerektiğini göstermiştir. Mengi ve Alpdoğan (2020) yaptıkları çalışmada EBA TV içeriklerinin,

özel gereksinimli çocukların eğitim ihtiyacını karşılamada yetersiz olduğunu saptamıştır. Şenol ve Can Yaşar (2020) ise yaptıkları araştırmada, uzaktan eğitimin öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyeleri ve bireysel özelliklerinin dikkate alınmadan yapılması sebebiyle EBA içeriklerinin yetersiz olduğunu saptamıştır. Bu sebeple uzaktan eğitim; tüm kademelerde kontrollü bir şekilde gerçekleştirilmeli, eğitim-öğretim sürecine adapte edilmeli, olası durumlarda kullanılmak için var olan Eğitim Bilişim Ağı daha da güçlendirilmeli, diğer dünya ülkelerinin kullandıkları uzaktan eğitim modelleri ve sistemleri ile yarışabilir durumda olması gereklidir.

Alan yazında yer alan tezler incelendiğinde EBA hakkında birçok çalışma bulunmaktadır. Çalışmalar genellikle EBA hakkında öğretmenlerin görüşleri, ortaokul ve lise düzeyinde yer alan derslerin içerik açısından incelenmesi şeklindedir. Alan yazın incelendiğinde öğretim programı ve EBA'nın uyumuyla ilgili üç çalışma olduğu görülmektedir (Erbay, 2018; Tolan Sürbahanlı, 2018; Köse, 2018). Eşgüdümlülüğe İngilizce dersi ve Türkçe dersi için ortaokul düzeyinde bakılmıştır. Bununla birlikte ortaokulda yer alan etkinliklerin geliştirilmesi üzerine bir tez yazılmıştır. Ancak EBA'da yer alan ders videolarının ilkökul öğretim programıyla olan uyumuna dair herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma, bu yönüyle bir ilk olacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2021-2022 yılıyla sınırlıdır.
2. Araştırma Türkçe Dersi Öğretim Programı içerisinde Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi bölümüyle sınırlıdır.
3. Araştırma, EBA platformunda İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülünde yer alan 2021 yılı ders videolarının eksikliğinden dolayı 2020 yılı videoları ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Eğitim Bilişim Ağı (EBA): FATİH projesi kapsamında öğrencilerin düzeylerine uygun, incelenmiş ve onaylanmış e-içerikler barındıran sosyal eğitim platformu.

Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi (FATİH): Her öğrencinin en iyi eğitime ve en kaliteli eğitim içeriklerine ulaşması için oluşturulmuş, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için tasarlanan bir proje.

Uzaktan Eğitim: Genelde öğretmen ve öğrencinin aynı ortamda bir arada olmadan yürütüldüğü, öğretmen ve öğrenci arasında iletişim kurulmasına olanak tanıyan ve iki taraf arasında teknoloji kullanımıyla etkileşim sağlanan bir öğrenme aktivitesidir (Garrison ve Shale, 1987).

Eğitim Teknolojisi: Teknolojinin eğitime entegre edilip uygulanması ile daha iyi öğrenme ortamlarının ve materyallerin oluşturulması.

E-İçerik: Eğitim ve öğretim sürecinde kullanılmak üzere tasarlanan elektronik ortamlardan geliştirilen ve kullanılan içeriklerin tümü.

1.6. Kısaltmalar

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı.

EBA: Eğitim Bilişim Ağı.

FATİH: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı.

TDÖP: Türkçe Dersi Öğretim Programı.

YEGİTEK: Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.

YAYKUR: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

2. LİTERATÜR

2.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim, ortaya çıktığı ilk tarihten itibaren çağın gereksinimi olan teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek uygulanmıştır. İlk zamanlarda posta yoluyla uygulamaya geçirilen uzaktan eğitim; daha sonra radyo, televizyon, video, bilgisayar ve günümüzdeyse internet teknolojilerinden faydalanılarak uygulanmaya devam edilmektedir. (Moore ve Kearsley, 1996) Uzaktan eğitimin dünyada önemli bir etken olmasını, yirminci yüzyılda hızla gelişen ve gelişmeye devam eden bilgi iletişim teknolojileri sağlamıştır. İletişim teknolojilerinin bu hızlı gelişim süreci, insanların bilgiye ulaşması için önemli bir etken olmuştur.

Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencinin öğretim amaçlı iletişim kurması olarak varsayılırsa asırlardır kullanıldığından söz edilebilir. Fakat her ne kadar uzaktan eğitimin başlangıç tarihi tartışmalı bir konu olsa da, organizasyonel yapıda uzaktan eğitim yöntemlerinin kullanımına 19. yüzyılda rastlanılmaktadır (Aktaş, 2008). Uzaktan eğitim alanı, eğitim tarihinde yeni sayılabilecek alanlardan birisidir. Bu alan üzerinde yurt dışında yapılan birçok çalışma bulunmakta, çeşitli kuramlar geliştirilmekte, uzaktan eğitimin, eğitime olan katkısını artırmak için birçok çaba sarf edilmektedir. Uzaktan eğitimle ilgili çalışmaları yaparken, bu çalışmalara farklı perspektiften bakan çok sayıda kuramcıya rastlanılmaktadır. Bu kuramcılar arasında bir kategori oluşturmak gerekirse; uzaktan eğitimin organizasyonu ve görevleri üzerine yoğunlaşan kuramcılar (Garrison, 1985; Keegan, 1996; Peters, 2001); uzaktan eğitimin merkezine öğrenciyi ve öğrenciyle olan etkileşimi yerleştiren kuramcılar (Holmberg, 1995; Moore ve Anderson, 2007; Wedemeyer, 1982) ile karşılaşilmektedir.

“Uzaktan eğitim” kavramından ilk kez Winscoin Üniversitesi’nin 1982 yılında yayınlanan kataloğunda bahsedilmiş, bununla birlikte ilk olarak 1906 yılında aynı üniversitenin yöneticisi olan William Lighty tarafından yazılan bir yazıda kullanılmıştır. Daha sonra Alman eğitimci Otto Peters tarafından bu terim (Fernunterricht) 1960 ile 1970’lerde Almanya’ya tanıtılmış ve Fransa’da yer alan uzaktan eğitim kurumlarına verilen bir isim (Teleenseignement) olmuştur (Verduin ve Clark, 1991). Birçok kuramcı uzaktan eğitim için birbirinden farklı tanımlar yapmaktadır. Bazılarını inceleyecek olursak:

Verduin ve Clark (1991)’a göre uzaktan eğitim, uygun bir teknolojik araç seçilerek, öğreten ve öğrenenler arasındaki etkileşimin sağlanması ve öğrenenlere geri bildirimin zamanında verilmesi gereken bir eğitim türüdür.

Baksh ve Munro (2009)’ya göre uzaktan eğitim; yaş, cinsiyet ve zaman gibi küçük engeller olmaksızın öncelikli olarak öğrenme için gerekli olan uygulamalar ve politikalar bütünüdür. Uzaktan eğitim çoğunlukla zaman ve mekan olarak ayrı olan öğrenenlere eğitimin ulaştırılmasıdır.

Moore ve Kearsley’e (1996) göre uzaktan eğitim, öğrenme ve öğretmeyi farklı ortamlardan gerçekleştiren, özel tasarımı ve öğretim teknikleri, farklı teknolojilerle

iletişim, özel yönetimsel ve organizasyonel düzenlemeler gerektiren bir planlı öğrenmedir.

Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek’e (2003) göre uzaktan eğitim, öğrenme gruplarının birbirlerinden ayrıldığı ve öğrenen, öğreten ve kaynaklar arasındaki iletişimin teknolojik araçlar vasıtasıyla kurulduğu kurumsal temelli örgün eğitim sistemidir.

Hillary Perraton’a (1988) göre uzaktan eğitim, öğretme işinin önemli bir bölümünün zaman ve mekandan bağımsız bir öğrenenle yapıldığı eğitsel bir süreçtir.

Banar ve Fırat (2015) için uzaktan eğitim, geleneksel eğitim ve ğretim yöntemlerinde meydana gelen sınırlılıklar nedeniyle sınıf-içi için oluşturulan etkinliklerin uygulanma imkanının bulunmaması halinde eğitim çalışmalarını oluşturanlar ve uygulayanlar ile öğrenciler arasında oluşturulması gereken iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış biçimde ve çeşitli ortamlar aracılığıyla gerçekleştirilmesi yöntemidir.

Uşun’a (2006) göre uzaktan eğitim, alıcı ile kaynak arasında öğrenme ve öğretme süreçlerinin büyük bölümünün birbirinden farklı ortamlarda gerçekleştiği, alıcılarına “ğretim yaşı, hedef, zaman, yöntem, yer” vb. yönlerden bireysellik, bağımsızlık ve esneklik olanağı tanıyan, alıcı ile kaynak arasındaki etkileşimin bilgi iletişim teknolojileriyle sağlandığı planlı ve sistemli bir eğitim teknolojisi uygulamasıdır.

Kaya’ya (2002) göre uzaktan eğitim, öğrenciye ait başarının gözlemlenmesi, korunması ve içeriklerin sunulmasında, ğrenci ve ğretmen arasındaki eğitim sürecinin desteklenmesi ve yapılandırılması hedefiyle ğrenci ve ğretmen arasındaki iki yönlü iletişimin teknoloji aracılığıyla uzaktan sağlandığı bir eğitimidir.

Ertuğrul’a (1999)’a göre uzaktan eğitim, öğreticinin, öğrencilerle aynı ortamda bulunmasını gerektirmeyen, teknolojik imkanlardan yararlanarak ğrenci ile öğretmenin sanal bir ders ortamında, farklı şekillerde iletişime geçtikleri, planlı bir eğitim şeklidir.

Keegan’a (1996) göre uzaktan eğitim, ğretim süreci boyunca geçen zamanın büyük çoğunluğunda ğrenci ile eğitimcinin farklı ortamlarda bulunduğu, ğrenci ile eğitimciyi bir araya getirecek olan ve ders içeriğini iletecek uygun bilgi ve iletişim

teknolojilerinin kullanıldığı, öğrenci ve eğitimci arasındaki karşılıklı iletişimin kurulduğu bir eğitim biçimidir.

Uzaktan eğitim, kalabalık sınıf ortamlarında istenmeden göz ardı edilen öğrencilerin bireysel farklılıklarından kaynaklanan öğrenme hızını dikkate almakta, eğitimi bireyselleştirmekte ve geleneksel eğitimde var olan belirli zaman ve yerde ders yapılma zorunluluğunu ortadan kaldırabilmektedir. Ders içerik ve uygulamaları ile ödevlerin düzenli şekilde internet ortamında bulunduğu; izleme, değerlendirme ve geri bildirimin kolaylıkla yapılabildiği, sürekli güncelleştirilebilen ve geliştirilebilen bir eğitim ortamı sağlayabilmektedir (Carr ve Farley, 2003; Ergün, 1998; Ersoy, 2008; Howatson-Jones, 2004; Karahan ve İzci, 2001; Özen ve Karaman, 2001).

Uzaktan eğitimin, teknolojinin gelişmesiyle birlikte süreç içerisinde farklı başlıklar altında verildiği görülmektedir. Uzaktan eğitimin günümüze kadar olan gelişiminde farklı uygulamalara rastlamak mümkündür.

Mektupla Eğitim: Uzaktan eğitim kavramının ilk çıkış dönemlerinde posta yoluyla yapılan yazılı haberleşme, kullanılan tek ileti yoluydu. Bu uygulama türünde öğrenci ve öğretmen arasında el değiştiren materyalin çoğunluğunu yazılı kaynaklar oluşturduğu için, bu uygulamaya mektupla eğitim denilmiştir. Mektupla eğitim terimi, 1990'lı yıllar ve sonrasında uzaktan eğitim potansiyelini oluşturamayacak duruma gelmiştir. Günümüzde uzaktan eğitim alanında yer alan mektupla eğitim, gönüllü veya zorunlu toplantıların gerekmediği durumlarda yararlanılan posta yoluyla düzenlenen bir eğitim türüdür (İşman, 2011).

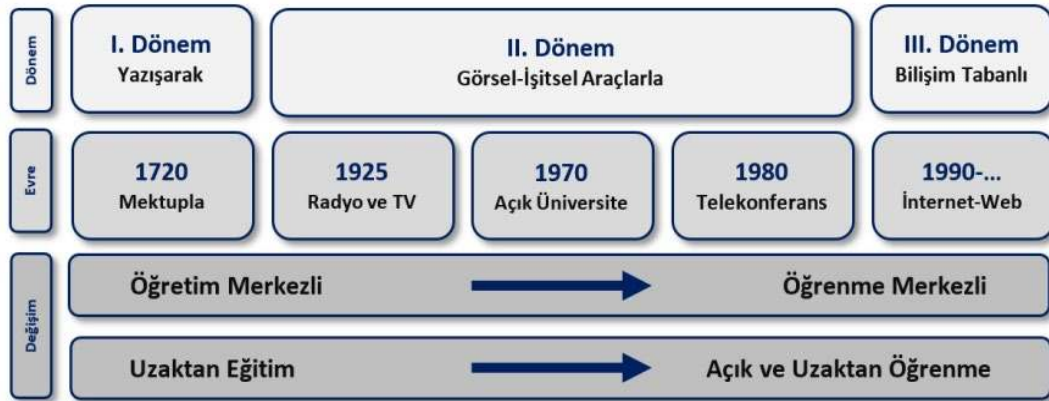
Evde Çalışma: Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yükseköğrenim dışında kalan teknik ve mesleki eğitim alanındaki kişilere uygulanan uzaktan eğitim uygulamaları için kullanılmıştır. Evde çalışma terimi evin bir bölümünde veya farklı çalışma merkezlerinde çalışmak anlamına gelmektedir. Uzaktan eğitimin temelleri, 1873 yılında Anna Eliot Ticknot tarafından kurulan Evde Çalışmayı Destekleme Derneği'ne dayanmaktadır. (Verduin ve Clark, 1991).

Bağımsız Çalışma: Bağımsız çalışma; mektupla eğitim, açık eğitim, evde eğitim, radyo ve televizyonla öğretim ile bireysel öğrenimi kapsayan genelleyici bir terimdir. Bağımsız çalışma terimi, ABD'de yer alan yüksek eğitim seviyesindeki uzaktan eğitim

programları için kullanılmaktadır. Bu terimin zayıflığı ve az kullanılmasının temel sebebi, terimde yer alan bağımsızlık kelimesinin bir eğitim kurumundan bağımsız olma şeklinde tanımlanmış olmasıdır (Markowitz, 1983).

Dış Çalışma: Daha çok Avusturalya’da kullanılan bu terim, öğrencilerin kendi imkanlarıyla çalışarak, devam zorunluluğu olmaksızın, yükseköğrenim veren bir eğitim kurumunda öğrenim görmelerini kapsamaktadır (Keegan, 1996).

Radyo ve Televizyon Uygulamaları: Radyo ve televizyon uygulamaları Türkiye’de Açıköğretim Fakültesi’nin ilk yıllarında bazı dersler için hazırlanmış ve haftada iki kez olmak üzere yayınlanmıştır (Kaya, 2002). Benzer olarak Bangladeş Açık Üniversitesi’nin uygulamış olduğu uzaktan eğitim metodunda öğrenciler için örgün eğitime paralel olacak şekilde ulusal televizyon kanalları ve radyo kanallarında dersler verilmektedir (Islam ve Selim, 2006).

Şekil 1. Uzaktan Eğitimin Dünyadaki Dönem ve Evreleri (Bozkurt, 2016)

Uzaktan eğitim; başlangıçta mektupla eğitim şeklinde yazışmalı olarak başlayıp zamanla radyo, televizyon, telefon ve bilgisayardan yararlanmıştır. Günümüzde ise uzaktan eğitimde bahsi geçen bu araçların yanında sunum sistemleri, elektronik mektup, bilgisayarlı konferans ve internet gibi büyük ve çok ortamlı sistemlerden yararlanılmaktadır. Bu araç ve sistemler sayesinde eğitimciler ve öğrenciler birbirleri arasında iletişim kurabilmektedir. Zamanla gelişen teknolojiyle birlikte artık yazılı bir sözcük olmadan, uzaktan eğitim sağlanabilmektedir. Teknoloji ve teknolojik araçların gelişimi, uzaktan eğitimde önemli bir rol oynamaktadır (Kaya, 1996).

2.1.1. Dünyada Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitimin dünya için bilinen tarihçesi 18. yüzyıla dayanmaktadır. Alan yazına baktığımızda 1728 yılı önemli bir tarih olarak geçmektedir. Bu tarihte ABD, Boston gazetesinde steno dersleri vereceğini mektupla ilan etmiştir. Benzer bir ilanda bu yıllarda İsveç'te bir gazetede yayımlanmıştır. Her iki ilanda da, yazılı anlatım dersinin mektupla verileceği duyurulmaktadır. Ancak bahsi geçen ilanlara herhangi bir başvuru olup olmadığı ya da başvuru olmuşsa da bu eğitimleri kaç kişinin tamamladığı hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Bu sebeple, verilen ilanları uzaktan eğitim olarak tanımlamak mümkün değildir (Özbudun, 2010). Uzaktan eğitimle ilgili dünya tarihinde ülkelerin yaptığı uygulamalara bakacak olursak;

İngiltere'de, uzaktan eğitimin dünyadaki ilk organizasyonel ve sistematik uygulaması 1840 yılında Isaac Pitman tarafından gerçekleştirildiği kabul edilmektedir. Stenograf olan Pitman, İngiltere-Barth'da mektup aracılığıyla steno dersleri vermeye başlamıştır. Vermiş olduğu steno derslerinde İncil'den bazı küçük parçaları stenoyla yazmayı öğretmiştir ve notla değerlendirme yapmıştır (Çoban, 2013). 1968 yılında kurulan ve 91 başlık altında unvan alan İngiliz Açık Üniversitesi ilk kurulan açık üniversitedir (Nizam, 2004).

Amerika Birleşik Devletleri'nde mektupla öğretimin gelişmesiyle birlikte 1883 yılında "Correspondence University" kurulmuştur. 1985 yılında ise teknik alanlarda diploma belgesi ve sertifika veren Ulusal Teknoloji Üniversitesi, uydu ile eğitim vermeye başlamıştır. Bunlara ek olarak, Kaliforniya Sanal Üniversitesi uzaktan eğitim veren kurumlardan biridir. Üniversite, Amerikalılara geleneksel eğitim ile diğer üniversiteler ile anlaşmalı olarak internet ortamı üzerinden dersler vermektedir. Bununla birlikte tüm dünya ülkelerinden diğer öğrencilerin de bu derslere katılımı sağlanabilmektedir. Üniversitede sanal ortamda açılan programlar, yüze yüze ders için zaman bulamayan ve yüz yüze eğitim alma fırsatı olmayan öğrencilere olanak sağlamaktadır (Karasar, 1999).

İsveç'te 2002 yılında 35 üniversite ile yüksek okul tarafından "İsveç Ağ Üniversitesi (Sweeden Net University, SNU) kurulmuştur. Bu üniversite ve yüksekokullarda gönüllülük esasına dayalı şekilde öğrenciler ders görmektedir. SNU'da amaç, daha fazla insanın uzaktan eğitim ile eğitim almasını sağlamak ve aynı zamanda ülkede

bir marka olmaktır. SNU’da öğrencilere verilen ders sayısında bir sınırlama yapılmamaktadır, fakat öğrencilerin almış aldığı tüm dersler denetlenmektedir. Her ne kadar uzaktan eğitim ile eğitim verse de, bazı dersler yüz yüze yapılmaktadır. İsveç hükümeti, SNU’daki dersler için üniversite ve yüksekokullara oldukça fazla ödemeler yapmıştır (Cebeci, 2004).

Fransa’da 1907 yılında çalışmalarına başlayan ve kuruluşunu 1939 yılında tamamlayan Centre National D’eseigment A Distance (CNED) [Uzaktan Eğitim Ulusal Merkezi], eğitim bakanlığına bağlı olarak uzaktan eğitim veren bir resmi kuruluştur. Bu kuruluş bilgi iletişim teknolojilerini en son yeniliklerle kullanmakta ve yaşam boyu eğitim vermektedir (Holmberg, Bernath ve Busch, 2005).

Japonya’da 1948 yılında eğitim yasasının kapsamının genişlemesiyle birlikte okula devam edemeyenlere eğitim imkanı sağlamak üzere uzaktan eğitim temelleri atılmıştır. 1986’da bunun üzerine University of Air kurulmuştur (Kırık, 2014).

Almanya’da uzaktan eğitim girişimlerinin temelleri 1856 yılında atılmaya başlanmış ve “Tele Colleg, Schulfernsehn, Fern Universität, Deutsch Institut Für Fernstudien” uzaktan eğitim kurumları kurulmuştur. 1974 yılında Almanya’da kurulan Fern Universität in Hagen (Hagen Uzaktan Eğitim Üniversitesi), model olarak İngiltere’de yer alan Açık Üniversite’ye benzemektedir. Lisans, lisansüstü ve sertifika programları bulunmaktadır (Varol A. ve Varol N. 1998).

İtalya’da 1990 yılında temelleri atılan Conzorsio Nettuno teknolojik ve pedagojik olarak yenilikçi yöntemleri kullanan, yeni bir öğrenme modelini içeren, İtalya’nın her yerinde uzaktan eğitim yöntemiyle eğitim veren bir üniversitedir. Bu üniversitenin öğrencileri, bir işte çalıştığı için derslerine devam edemeyen öğrencilerden oluşmaktadır. Bu üniversitede amaç, öğrencilerin iş-üniversite şeklinde devam ederek mezun olduklarında “lauera” derecesiyle mezun olmalarıdır (Blumetti, Ferri, Ghiringelli, Paoletti ve Quacquarelli, 2004).

Hollanda’da 1984 yılında Hollanda Açık Üniversitesi faaliyete geçerek 18 yaşını doldurmuş her bireyi ilk öğrencileri olarak kabul etmiştir. Öğrenciler, üniversitede yer alan programlardan istedikleri bölümü okumak için seçim yapabilmektedir (Kaya, 2002).

Avustralya’da uzaktan eğitimin ilk uygulaması 1915 yılında Ulusal Yükseköğrenim Birliği (NUCEA), Madison Wisconsin’de kurulmuştur. Okulların mektup yoluyla öğrenim kurslarını idare etmiştir (Yavuz, 2015).

1922 yılında Yeni Zelanda, 1966 yılında Polonya, 1972 yılında İspanya ve 1978 yılında ise Tayland uzaktan eğitim hizmetlerini sunmaya başlamışlardır (Yavuz, 2015).

2.1.2. Türkiye’de Uzaktan Eğitim

Türkiye’de uzaktan eğitim kavramına ilk kez, John Dewey tarafından 1924 yılında yazılmış olan “Report and Recommendation upon Turkish Education (Türk Eğitimi Üzerine Rapor ve Öneriler)” raporunda değinilmiştir. “Dewey’in çalışmaları Türkiye’nin pedagoji düşüncesi ve pratiğinin şekillenmesinde çok etkili olmuş ve kalıcı izler bırakmıştır.” (Bal, 1989). Bahsi geçen raporda “Evvelce açılmasını tavsiye ettiğim mütalaa kulüplerine ilâveten bugün tedris hayatında bulunan muallimlerin bilmuhabere ders almaları da muvafık olur. Bu dersler, ya Maarif Vekillîği veya bir muallim mektebi tarafından idare olunur.” (Dewey, 1924) ifadesini belirterek öğretmen yetiştirme hususunda uzaktan eğitim modelini teklif etmiştir.

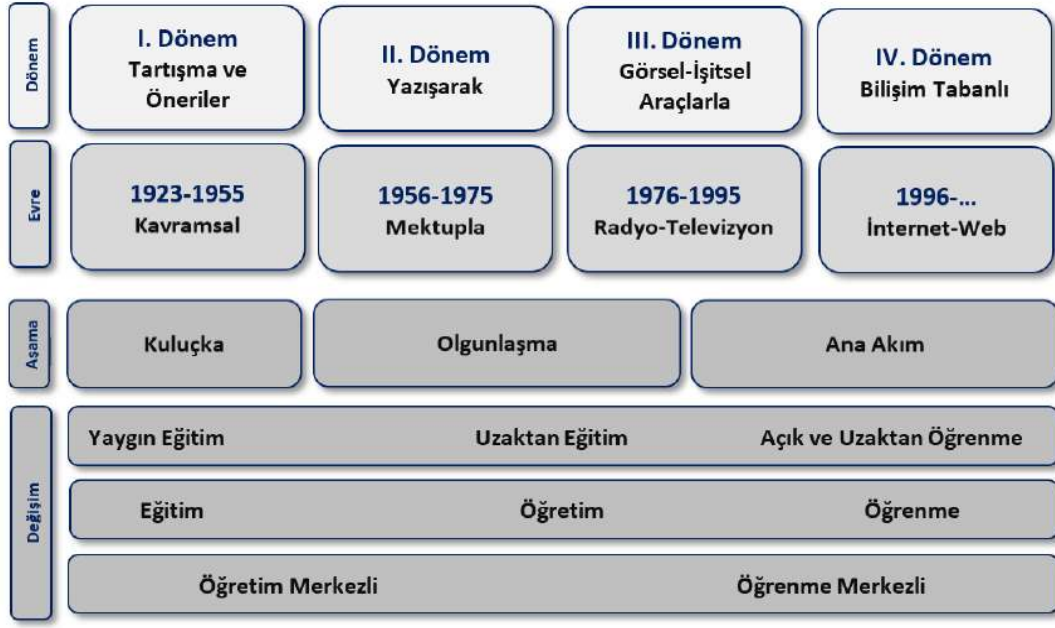
1927 yılında, radyoda yayınlanan programların bazılarının içeriğinde karşılıklı iletişim olmamasına rağmen yayınlanan bu programlar uzaktan eğitim doğrultusunda atılmış ilk adım olarak değerlendirilebilir. “1927 yılında Türkiye’de yayına başlayan radyo, 1941 yılında kırsal kesime yönelik olarak Ziraat Takvimi programı yayınlanmıştır. Daha sonra 1952 yılında Köyün Saati programı yapılmıştır. 1964 yılında Anayasada yapılan düzenleme ile TRT, yeniden örgütlenerek eğitsel amaçlı yayınlara ağırlık verilmiştir.” (İşman, 1998).

Dönemsel olarak Türkiye’de uzaktan eğitimle ilgili ilk uygulama 1956 yılında başlamıştır. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü’nde (Ankara Adliye Hukuk Mektebi), banka personellerine mektupla öğretim yoluyla hizmet-içi eğitim aldırmayı amaçlayan bir uygulama yapılmıştır. Daha sonra 1966’da ise bu sistemin yaygınlaşması sağlanmıştır (Bozkurt, 2017). Mektupla öğretimin yaygınlaşmasıyla birlikte 1974’te bakanlığa bağlı bazı müdürlüklerin uzaktan eğitim hizmetlerini yürütmesi amacıyla Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi kurulmuştur (Akca,2006). 1974 yılında, uzaktan eğitimin yükseköğretim

kademesindeki bu deneme girişimlerinin yerini, hükümetin kalkınma plan ve hedefleri doğrultusunda öğretim yapmak amacıyla Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) almıştır. YAYKUR'un kuruluş amacı; yükseköğretimde yer alan öğrencilerin kontenjan sebebiyle yığılmalarını önlemek ve ön lisans (2 yıllık) eğitimi ile insan gücü yetiştirmektir (Bozkurt, 2017). “1974 yılında yaşanan bir diğer önemli gelişme Deneme Yüksek Öğretmen Okuludur (DYÖO). Milli Eğitim Bakanlığı'nın 8 Mayıs 1974 gün ve 9731 sayılı onayında, tespit edilen alanlarda öğretim yapacak yüksek dereceli bir okul modeli çerçevesi içinde eğitim teknolojisi yoluyla eğitim yapılması öngörülmüştür. Bununla beraber istenilen hedeflere ulaşamadığı için bir yıl sonra bu okul kapatılmıştır.” (Bozkurt, 2017).

1978 yılında ise açık öğretim ve uygulamaları hakkında dönemin hükümetine bir rapor oluşturulmuş ve bu rapor, ilerleyen yıllarda Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nin kurulmasını sağlamıştır (Büyükerşen, 1989). Hazırlanan bu rapor sayesinde, mektupla öğretim metodu yerine, TV ve radyo aracılığıyla öğretim metoduna geçilmiştir. “1981'de yürürlüğe giren ve Türk Yükseköğretimi'ni yeniden düzenleyen 2547 sayılı Kanun'un 5. ve 12. maddeleri ile Türk üniversitelerine ‘Sürekli ve Açıköğretim Yapmak’ hakkı yasal olarak tanınmıştır.” (Bozkurt, 2017).

Bu tarihten sonra 1991 yılında Fırat Üniversitesi'nde ilk kez ‘e-posta yoluyla’ uzaktan eğitim uygulaması yapılmıştır. 1996 yılında ise Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) liderliğinde Türkiye’de ‘web (internet) yoluyla’ uzaktan eğitim uygulamalarına başlanmıştır (Bozkurt, 2017).

Şekil 2. Uzaktan Eğitimin Türkiye’deki Dönem ve Evreleri (Bozkurt, 2017)

Şekil 2 incelendiğinde Türkiye’de uzaktan eğitim dört dönemde gerçekleşmektedir. Türkiye’de uzaktan eğitim sürecinde eğitimin gelişim dönemleri ve evreleri belirlenirken süreç boyunca kullanılan bilgi iletişim teknolojileri ve bu alanı etkileyen önemli olaylar göz önünde bulundurulmuştur (Bozkurt, 2017).

2.1.3. Uzaktan Eğitim Gereksinimi ve Özellikleri

Bilgi iletişim teknolojilerinde görülen hızlı gelişmeler, dünyanın farklı bölgelerinde bulunan ülkeleri etkilemiş ve öğretim sistemlerine çeşitli şekilde entegre olmuştur. Teknoloji ile eğitim-öğretimin etkileşimi, ülkelerin eğitim sistemlerinde uzaktan eğitim-öğretime doğru bir yön oluşturmuştur.

Geleneksel eğitim içerisinde bireysel farklılıklara sahip bireyler için çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Bunlardan önemli olan birkaç faktör ise kapasite, kurum ve uzaklık gibi yetersizliklerin olmasıdır. Teknolojinin ilerlemesi, bilginin bununla paralel olarak hızla üretilmesi ‘hayat boyu öğrenme’ kavramını ortaya çıkarmıştır. Teknolojiye ulaşabilen ve bu imkana sahip olan her bireyin öğrenmelerinin hayat boyu sürdürebilir olması gerekmektedir (Yıldız, 2004). Keegan’a (1996) göre uzaktan eğitimin uygulanması için ihtiyaç duyulan tipik özellikler vardır ve bu özellikler aşağıda özetlenmiştir.

- a) Küreselleşme: Uzaktan eğitim ile hizmet veren kurumlar küresel düzeyde eğitim verebilecek kurumsal niteliğe sahiptir. Avrupa’da uzaktan eğitim hizmeti ile faaliyetlerde bulunan eğitim kurumları resmi görevli olan veya çeşitli ticaret işleriyle uğraşan vatandaşlarına düzenli şekilde uzaktan eğitim vermektedir.
- b) Kişiselleştirme: Geleneksel eğitim sisteminin sahip olduğu en belirgin özelliklerden biri de iletişimin öğrenci ile eğitmen arasında yüz yüze kurulmasıdır. Bu türdeki eğitim, öğrencilerin bireysel farklılıklarına ve zeka türleri ile öğrenme yetenekleri yerine sınıfın genel anlama ve eğitim seviyesine göre düzenlenmektedir. Fakat çağdaş eğitimde ideal olan, her öğrencinin bireysel farklılıklarına dikkat etmek ve ders içeriğini bu kritere göre düzenlemektir. Geleneksel eğitim anlayışı ile bu sistemin gerçekleşmesi oldukça zorken uzaktan eğitim sayesinde öğrencilerin varoluşsal farklılıklarına saygı duymak ve düzenlemeyi buna göre yapmak mümkün olmuştur.
- c) Özelleştirme: Uzaktan eğitim sistemi, öğrenciyi eğitim (sınıf) ortamından alarak, onu bireysel olarak eğitim görebileceği şekilde konumlandırır. Uzaktan eğitim sisteminde bu sebeple kurumsallaşma ve kurumsal öğrenme yerini bireylere göre özelleştirilmiş bir konuma taşır. Bu durum avantajlara sahip olduğu gibi aynı zamanda da dezavantajlara ve sınırlılıklara sahiptir ve bu sınırlılıklar hala tartışılmaktadır.
- d) Endüstrileşme: Bireylerin artan eğitim ihtiyacı talebine hızlı ve etkin şekilde cevap verebilmek amacıyla uzaktan eğitim kurumlarının kurulması ve sayısının artması kaçınılmaz bir durumdur.
- e) Geleneksel Eğitime Uygun Olmayan Öğrencilere Hizmet Verme: Uzaktan eğitim, dünya çapında birçok kişi tarafından kullanılan ve tercih edilen bir sistemdir. İnsanların, geleneksel eğitimde zorunlu olan, ilgili eğitim kurumunun ders saatlerine yer ve zaman faktörleri ele alındığında katılma imkanı olmayabilir. Uzaktan eğitim sistemi ise, herhangi bir nedenden dolayı o kurumda gerekli zaman ve yerde bulunamayan kişiler için vazgeçilemez bir seçenektir.
- f) Hareket Kabiliyeti: 1980’li yıllarda uzaktan eğitim sistemiyle verilen eğitimlerde uzak mesafeler arasında iletişim kurmak için sabit bilgisayar konferansları ve iki yönlü video konferansları kullanılmaktaydı. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte taşınabilir bilgisayar ve cep telefonları sayesinde yer

ve zamandan bağımsız olan uzaktan eğitim sistemi, insanlara eğitim sırasında hareket etme özgürlüğü de tanımıştır.

- g) Hızlı Geri Bildirim: Günümüzde uzaktan eğitimle birlikte öğrenciler, e-posta yolu ile zaman fark etmeksizin ödevlerini gönderebilmekte ve çalışmalarına ait ilgili değerlendirme sonuçlarını da internet üzerinden alabilmektedir.
- h) Diğer Eğitim Sistemlerine Göre Ucuz Olması: Öğrenci başına düşen ücretlendirmenin geleneksel eğitime kıyasla daha yüksek olması veya yapılan yatırım maliyetlerini karşılayacak sayıda öğrencinin bulunamaması durumları haricinde genel bağlamda uzaktan eğitim, diğer eğitim sistemleriyle karşılaştırıldığında en ucuz olan eğitim sistemidir.
- i) Teknoloji ve Eğitim: Teknolojide video kodlama, tam bant genişliği kullanma gibi teknolojiler sayesinde uzaktan eğitim kolaylaşmaktadır. Teknolojiyle birlikte oluşturulan sanal sınıflar sayesinde bireyler, ne kadar uzak olsalar bile yüz yüze eğitim alabilmektedir.
- j) Vergi Yükümlülerine Eğitim: Devlet, vatandaşlarının eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çalışan kesimden vergi almaktadır. Günümüzde eğitim ve iş hayatı 'hayat boyu öğrenme'yi gerektirdiğinden, uzaktan eğitim bu kişilerin işlerini sürdürebilmeleri için gerekli olmaktadır. Bu sebeple uzaktan eğitim, bir ülke için gerekli olan ulusal eğitim bütçesi için daimi bir kaynak olmaktadır (Aktaran: Koçer, 2001).

Uzaktan eğitim sisteminin özellikleri için Sherry (1995) özetle şöyle bahsetmektedir:

1) Uzaktan eğitimde planlanan etkinlikler için bir zaman ve yer kısıtlaması bulunmamaktadır. Öğrenenler ve eğitimciler sürecin büyük çoğunluğunda fiziksel olarak aynı ortamda bulunmazlar. Uzaktan eğitim ortamı olan sanal sınıflar bu süreçte öğrenen ile ders içeriğini bir araya getirmek için kullanılır.

2) Uzaktan eğitimde süre, kişiye göre değişkenlik göstermektedir.

3) Uzaktan eğitim farklı şekillerde verilebilmektedir.

4) Uzaktan eğitim sistemi, eğitimde sürekliliği sağlamak için etkilidir.

5) Uzaktan eğitim sistemleri, genel anlamda modüler bir sistem yapısına sahiptir. Bu sistemde bireylerin ihtiyaçlarına ve bireysel farklılıklarına yönelik programlar ve hizmetler kolaylıkla sunulabilmektedir.

6) Uzaktan eğitim teknolojilerinin birkaçı, bireylerin etkileşimli bir eğitim almalarını sağlayabilmektedir.

7) Genel olarak uzaktan eğitim sistemlerinin kurulum aşaması sayılmazsa, sistemin hizmetlerinin sunumu düşük maliyete sahiptir.

VanderVen (1994) ve Wolfe (1994)'ye göre uzaktan eğitim sisteminin en önemli özelliklerinden biri, aynı sınıf düzeyine veya aynı çalışma grubuna ait kişilerin zaman fark etmeksizin günün herhangi bir saatinde beraber olabilmeleri, gözlem yapabilmeleri ve bunları inceleyebilmeleridir.

2.1.4. Uzaktan Eğitim Modelleri

Uzaktan eğitim sayesinde eğitime ihtiyaç duyan birçok bireye ulaşılmakta ve tüm eğitim kademelerinde yer alan öğrenciler için eğitim fırsatı sunulmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde bireylere farklı uzaktan eğitim uygulama modelleri kullanılmaktadır. Uygulanan bu modeller, uzaktan eğitimin uygulamalarını ve temel yapısını düzenlemektedir. Uzaktan eğitim için kullanılan uygulama modelleri genellikle eşzamanlı (senkron) ve eş zamansız (asenkron) olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Ayrıca, uygulamalarda kullanılan araçlara ve uygulamanın amacına bağlı olarak bu iki grup kendi içlerinde interaktif ve pasif olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Uzaktan eğitimde interaktif grup çift yönlüdür, pasif grup ise tek yönlüdür (İşman, 2011).

2.1.4.1. Eş Zamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim

Senkron uzaktan eğitim uygulaması; öğrenci ve öğretmenin farklı mekanlarda bulunarak iletişim teknolojilerini kullanmasıyla eşzamanlı olarak eğitimin gerçekleşmesidir (Lim, 2017; Wang, 2008). Öğretmen, dersi bir sınıfta veya stüdyo ortamında anlatırken canlı olarak videosu alınır. Bu video görüntüsü internet aracılığıyla veya diğer yayın yollarıyla gerekli donanım ve yazılıma sahip ortamlardaki katılımcılara ulaştırılır ve katılımcılar, eğitim esnasında sorularını anlık olarak yönlendirip ilgili cevapları alabilirler. Senkron uzaktan eğitim yönteminin temel ögesini uygun donanım ve yazılım oluşturmaktadır. Bu yöntem ile verilen dersler istenirse kayıt altına alınarak

katılımcıların istedikleri zaman ve mekanda tekrar etmeleri için onlara ulaştırılmaktadır (Çinici, 2006).

Senkron uzaktan eğitim modeli, grupla öğrenimi desteklemektedir. Senkron modelde telefon, televizyon, radyo, internet gibi iletişim teknolojileri kullanılmaktadır. Bu iletişim teknolojileri aracılığıyla çift yönlü ses ve görüntü ile sesli ve görüntülü konferans uygulamalarının kullanılması sağlanmaktadır. Eş zamanlı eğitim modeli, uzak sınıf öğretimini temel alarak uygulanmaktadır (Bernard, Abrami, Wade, Borokhovski ve Lou, 2004). Uzak sınıf öğretimini temel alan senkron eğitim modellerinde kullanılan iletişim teknolojilerinden bazıları; televizyon, elektronik beyaz tahta, video konferansı gibi araçlardır. Senkron model, öğrencileri daha aktif olarak sürecin içerisine entegre etmektedir (Hrastinski, 2008). Bu sayede öğrenciler, kendilerini izole hissetmekten öte, topluluğun bir parçası olarak görmektedirler (Haythornthwaite ve Kazmer, 2002). Bu model, öğrencilerin daha fazla duyu organına hitap etmesi dolayısıyla daha kalıcı öğrenmeler oluşturmaktadır (İşman, 2011).

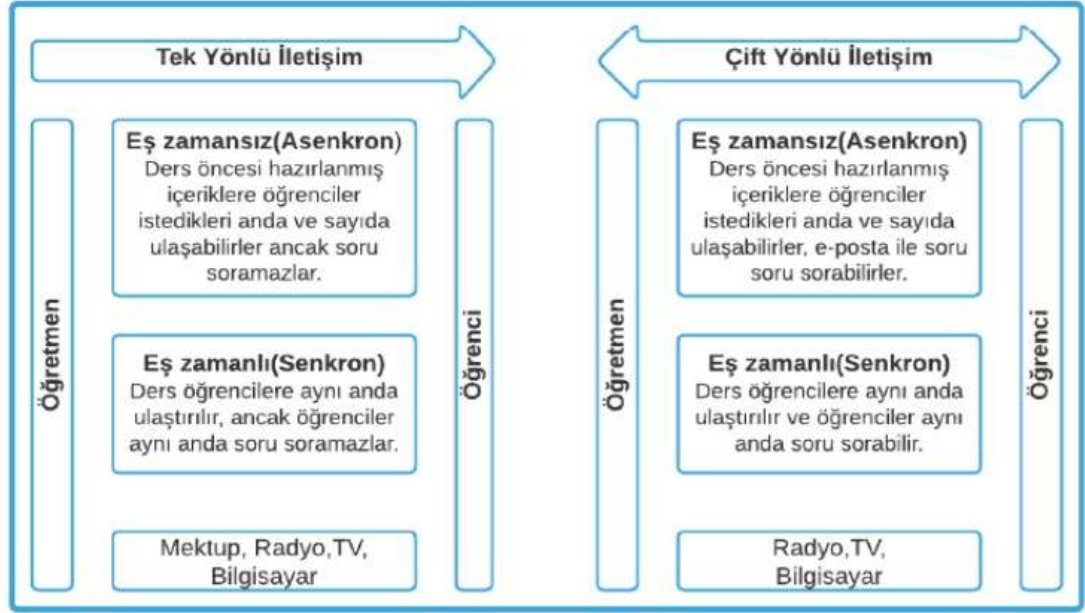
2.1.4.2. Eş Zamansız (Asenkron) Uzaktan Eğitim

Asenkron uzaktan eğitim uygulaması; öğrenci ve öğretmenin farklı yerde ve zamanlarda bulunarak gerçekleştirdiği eğitim modelidir (Bernard, Abrami, Wade, Borokhovski ve Loy, 2005; Hrastinski, 2008; Midkiff ve DaSilva, 2000). Asenkron (eş zamansız) veya off-line olarak bilinen bu modelde, öğretmen dersi anlatırken bu anlatım kayıt altına alınır ve öğrencilerin daha sonra istedikleri zamanda, yerde ve istedikleri tekrar sayısı kadar erişebilmeleri için bir yere depolanır. Bu modelde bilgisayar aktif olarak kullanılmaktadır ve öğrenciler, sayfaları ziyaret ederken onlara aynı zamanda konu ile ilgili öğretici sorular sistem tarafından yöneltilir ve otomatik olarak raporlanır. Asenkron modelde bilginin hazırlanması ve depolanması iki şekilde gerçekleşir:

1) Uygun yazılım ve donanıma sahip araçlar kullanılarak ders içeriği bilgisayar ortamına aktarılır.

2) Canlı olarak anlatılan bir ders, kamera ve mikrofon ile kayıt edilerek bilgisayar ortamına aktarılır (Özmen ve Ediz, 2002).

Asenkron uzaktan eğitim modelinde katılımcılar diledikleri zamanda ve mekanda eğitim alabilirler ve öğrencilerin istedikleri zamanda eğitime devam etmeleri onlara tartışma konuları üzerinde düşünme ve çalışma olanağı sağlamaktadır (Lim, 2017). Katılımcıların ders için gerekli olan kayıtları, ders içeriklerinin incelenebilmesi, konu ve sınav değerlendirmelerinin saklanması, öğretmenin ödev verebilmesi gibi işlemlerin sağlanması için bu modelde bir yönetim programına ihtiyaç duyulmaktadır.

Şekil 3. Uzaktan Eğitim Türleri (Demirel, 2012)

Bu yönetim programına Öğrenme Yönetim Sistemi (ÖYS) adı verilmektedir ve bu sistemin temel öğelerinden biridir. Bu modelde içeriklerin oluşturulması, aktarılması ve ağ üzerinden paylaşımı için ÖYS programı veya kurumların kendileri tarafından oluşturulmuş bir paylaşım programı geliştirmek gereklidir (Çinici, 2006).

Şekil 3 incelendiğinde uzaktan eğitim iki grupta ele alınmaktadır. Bunlardan birincisi tek yönlü iletişim, diğeri ise çift yönlü iletişimdir. Tek yönlü iletişimin olduğu eş zamansız ve eş zamanlı eğitimde öğretmen, öğrencilere dersi anlatır ve öğrenciler gerekli materyallere istedikleri zaman ve sayıda ulaşabilirler fakat öğrenciler soru soramazlar. Çift yönlü iletişimin olduğu eş zamansız eğitimde öğrenciler soruları e-posta aracılığı ile; eş zamanlı eğitimde ise öğrenciler soruları aynı anda diledikleri kadar sorabilirler.

2.1.5. Uzaktan Eğitimin Avantajları

Bütün eğitim programlarının avantaj ve dezavantajları olduğu gibi, uzaktan eğitiminde kendi içerisinde artı ve eksileri bulunmaktadır. Bununla birlikte uzaktan eğitimin faydalarının, sınırlılıklarına göre daha fazla olduğu belirtilmektedir (Vlasenko ve Bozhok, 2014). Alan yazına bakıldığında kuramcıların uzaktan eğitimin faydalarına ilişkin bilgileri aşağıda belirtilmiştir (Katane, Kristovska ve Katans, 2015; Vlasenko ve Bozhok, 2014; Sadeghi, 2019; Kaya, 2002; Uşun, 2006; de Olivera, Penedo ve Pereira, 2018; Yekta, 2004; Cagiltay, 2001) :

- 1- Öğrenciler zamana ve mekana bağımlı olmadan, kesinti olmaksızın hayat boyu eğitim alabilir.
- 2- Eğitimde coğrafi farklılığın oluşturduğu olumsuzluklar, uzaktan eğitim ile aşılabılır. Maddi ve fiziksel imkansızlıkların aşılması, eğitim alan tüm bireyleri eğitim materyallerine ulaştırabilir.
- 3- Öğrenmenin bireyselleştirilmesi söz konusu olduğu için bireyler kendi başarılarına karar verebilir, bir konu hakkında bağımsız ve tek başına karar verme yetenekleri gelişir.
- 4- Öğrencilere daha fazla özgürlük alanı sunar, bu sayede öğrenciler istedikleri zaman ve mekanda eğitimlerine devam edebilir ve çalışırken eğitim alma fırsatı edinmiş olurlar.
- 5- Sosyal baskı, akran baskısı ve zorbalığı, utanma gibi stres oluşturan durumları ortadan kaldırır.
- 6- Modüler bir sistem olması sayesinde eğitim içerikleri her zaman güncellenebilir.
- 7- Eğitimde maddiyatı azaltır, altyapı sistemleri için harcanması gereken maliyetler dışında farklı bir maliyet oluşturmaz.
- 8- Öğrenci merkezlidir ve öğrencilerin istedikleri programa ve materyale yönelik seçim esnekliği bulunmaktadır.

2.1.6. Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları

Uzaktan eğitim, örgün eğitim ile karşılaştırıldığında birçok faydayı beraberinde getirmesine rağmen özellikle etkileşim, anında dönüt ve sosyalleşme alanlarında bazı sınırlılıklara sahiptir (Çelik ve Ulvi, 2008). Alan yazına bakıldığında, uzaktan eğitimin sınırlılıklarına yönelik kuramcıların belirttiği bilgilere aşağıda değinilmiştir (Sadeghi,

2019; Vlasenko ve Bozhok, 2014; Mirkholikovna, 2020; O'Lawrence, 2005; Kaya, 2002; Çelik ve Ulvi, 2008; Wedemeyer, 1975; Debes, 2021; Akyürek, 2020).

- 1- Bilişsel alanlara ve kazanımlara yönelik hususlarda etkili olmasına rağmen psikomotor ve duyuşsal davranışların değerlendirilmesi için gereken uygulamaya dönük derslerde etkili değildir.
- 2- Öğrenciler çalıştıkları yerden eğitimlerine devam edebilmektedirler fakat bu eğitime, dinlenmeleri gereken aralıklarda girebilmektedirler. Bu da dinlenmek yerine zamanlarını eğitime ayırmalarına neden olduğu için eğitimin verimli olmamasına sebep olmaktadır.
- 3- Bireysel çalışmayı bir alışkanlık haline getiremeyen öğrencilere herhangi bir katkı sunmamaktadır.
- 4- Zaman ve mekandan bağımsız olması aynı zamanda öğrencilerde teknoloji bağımlılığına neden olmaktadır.
- 5- Sadece alt yapı için maliyet gerektirmesinin yanında, teknolojiye erişim fırsatının her birey için aynı olmadığı bilinmektedir.
- 6- Öğrenciler arasında gerçekleşen sınıf içi etkileşimin, iletişimin ve sosyalleşmenin kaybolmasına neden olmaktadır.
- 7- Uzaktan eğitim uygulamalarının başarıya ulaşması için eğitimcilerin, öğrenciler için daha fazla zaman ayırması gerekmektedir.
- 8- Online (çevrimiçi) alınan diploma ve belgeler çalışma alanlarında geçerli olmamaktadır.

Uzaktan eğitim içerdiği birçok sınırlılığa rağmen yüz yüze eğitime ara verilen durumlarda tercih edilmektedir. Devlet, bireylerin eğitim hakkını karşılamak ve ülkedeki eğitimi devam ettirmek için zorunlu olan durumlarda uzaktan eğitimi kullanmaktadır. Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisiyle birlikte uzaktan eğitim Türkiye'de zorunlu hale gelmiştir ve bireylerin eğitiminde bir aksaklık oluşmaması için eğitim-öğretime uzaktan eğitim ile devam edilmiştir.

2.2. Pandemi (Covid-19)

Pandemi; dünya üzerinde birçok bölgeye yayılma gücüne sahip olan, farklı yollarla bulaşabilen, bulaşıcı ve öldürücü hastalıklara denilmektedir (Aslan, 2020). Geniş çaplı ve derinlemesine gerçekleşen ilk pandemi 1580 yıllarında Avrupa, Asya ve Doğu

Afrika’da ortaya çıkmıştır. Pandemilerin tarihsel süreçlerine ait veriler incelendiğinde, pandemilerin her birinin yüksek ölüm oranlarına sahip olduğu görülmektedir (Çıkman, 2011).

2019 yılının sonlarında Çin’in Hubei eyaletinde bulunan Wuhan şehrinde, nedeni bilinmeyen bir şekilde çeşitli vakalar raporlanmıştır. 7 Ocak 2020 tarihi itibarıyla bu raporlar incelendiğinde, daha önce benzeri görülmeyen bir coronavirus olduğu tespit edilmiştir. Bahsi geçen bu virüs SARS (severe acute respiratory syndrome) hastalığına neden olan virüsle bağdaştırılmış ve bundan dolayı adına SARS CoV2 denilmiştir. Virüsün adı zaman geçtikçe 2019-nCoV veya yaygın bilinen adıyla Covid-19 olarak isimlendirilmiştir (Sağlık Bakanlığı, 2020). Solunum yoluyla bulaşmakta olan Covid-19, ülkemizde ilk kez 11 Mart tarihinde görülmüştür. Sağlık Bakanlığı’nın yapmış olduğu açıklamalara göre virüsün; yüksek ateş, nefes darlığı, baş ağrısı, boğaz ağrısı, öksürük, kas ve eklem ağrısı, burun akıntısı, koku ve tat alma duyularında kayıp, halsizlik ve ishal gibi belirtiler bulunmaktadır. Herhangi bir şekilde Covid-19 bulaşma durumunda ise kişilere 14 günlük karantina uygulanacağı açıklanmıştır.

Bütün dünyada hızlı bir şekilde yayılma gösteren Covid-19, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir.

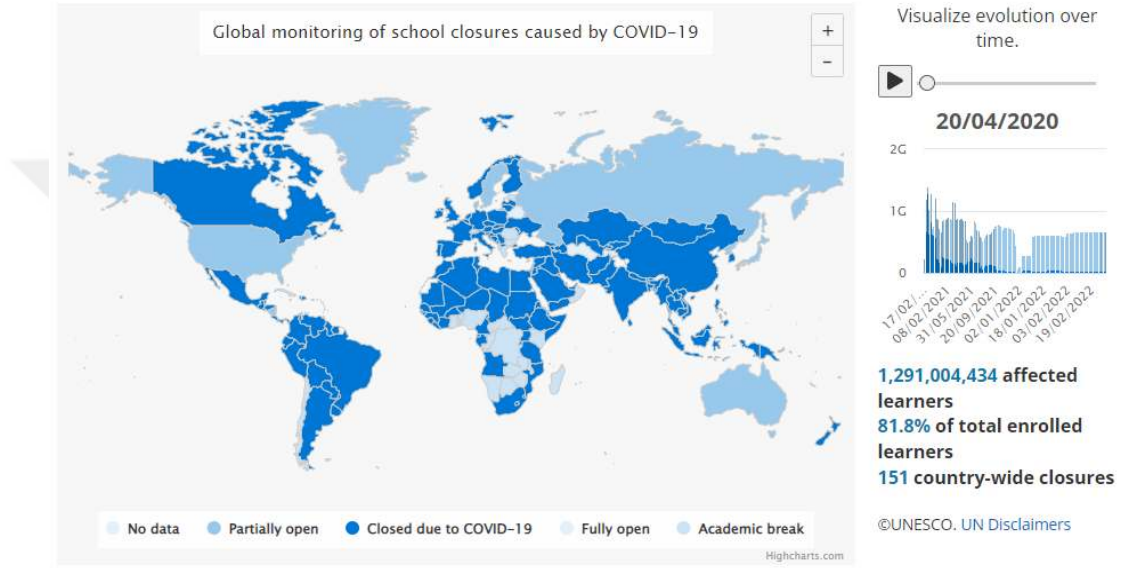
Covid-19’un dünya üzerindeki dağılımına ait veriler 19.03.2022 tarihi itibarıyla aşağıda verilmiştir:

Şekil 4. Dünya Geneli Koronavirüs Vakaları Tablosu (WHO, 2022)

2.2.1. Pandemi Sürecinde Dünyada Uzaktan Eğitim

Teknolojinin ilerlemesi ve yaygınlaşması, bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişimler ile birlikte geleneksel eğitimin yanı sıra uzaktan eğitimde de artış göstermiştir. Uzaktan eğitim modeli, 2020 yılında yaşanan Covid-19'un etkileriyle birlikte birçok ülke ve okul için zorunlu bir seçenek haline gelmiştir. Vakaların artmasıyla birlikte uzaktan eğitime geçen birçok kurumun yanında, tedbir amacıyla da yüz yüze eğitime ara verip uzaktan eğitime geçiş yapan kurumlar bulunmaktadır.

Şekil 5. 2020 Yılında Covid-19 Nedeniyle Eğitimde Kesintiye Uğrayan Ülkeler (UNESCO, 2022)

Şekil 5’de, Covid-19 sebebiyle 20.04.2020 tarihinden itibaren eğitim kurumlarının açık, kısmen açık ve kapalı olma durumları gösterilmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devleti ve Rusya’da kısmen açık iken; Türkiye, Çin, İtalya’da ise eğitim kurumları kapalı olarak görülmektedir.

UNESCO’nun (UNESCO, 2022a) yayınladığı rapordaki tespitlere göre; okulların kapatılması, toplumlarda yüksek ekonomik ve sosyal maliyetlere sebep olmaktadır. Bunun sebep olacağı sosyal ve ekonomik maliyetler, sosyo-ekonomik düzeyi iyi olmayan ailelerin çocuklarında daha şiddetli görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey bakımından var olan eşitsizliklere, eğitim sisteminin doğrudan eklenmesi, var olan eşitsizlik farkını daha da artıracaktır. Bu konudaki sorunlar beraberinde şunları da getirmektedir:

Kesintili öğrenme: Okullar, toplumlarda temel eğitimi oluşturan kurumlar oldukları için okulların kapanması, çocukları büyüme ve gelişme fırsatlarından mahrum bırakacaktır. Okul dışında, temel eğitimi başka bir şekilde karşılayamayan çocuklar ve aileler için bu durum daha fazla sınırlılıklara yol açmaktadır.

Yetersiz beslenme: Maliyeti okullar tarafından karşılanan ücretsiz yemeklerden veya indirimli yemeklerden birçok öğrenci faydalanmaktadır. Okulların kapanması halinde birçok çocuk için sağlıklı beslenme durumunun tehlikeye girmesi söz konusudur.

Öğretmenler için kafa karışıklığı ve stres: Okulların beklenmedik şekilde kapanması, öğretmenlerin öğrenciyle olan etkileşimini doğrudan etkilemektedir. Uzaktan eğitim platformlarına olan geçişler en iyi şekilde sağlansa bile sürecin karmaşık olması bu durumu daha da etkilemektedir.

Uzaktan ve evde eğitim için hazırlığı olmayan ebeveynler: Uzaktan eğitim ve evde eğitim sürecinde aileden, öğrenciyi desteklemesi beklenmektedir. Sınırlı eğitim kaynaklarına sahip olan aileler ve dezavantajlı gruplar için bu süreci hazırlamak daha da zorlaşmaktadır.

Uzaktan eğitimi oluşturma, sürdürme ve geliştirme süreçlerinde yaşanan zorluklar: Okulların kapanmasıyla birlikte eğitim kurumları, eğitim-öğretim sürecini devam ettirmek için uzaktan eğitim yöntemlerine yönelmektedir. Okulda uygulanan geleneksel eğitimi eve taşımak, beraberinde alt yapı vb. gibi birçok soruna da sebep olmaktadır.

Çocuk bakımında oluşan aksaklıklar: Uzaktan eğitim haricinde bir eğitim alternatifi olmaması nedeniyle, çalışan ebeveynler çocuklarını genelde tek başına evde bırakmaktadır. Bu durum madde bağımlılığı, akran zorbalığı gibi farklı türde davranış bozukluklarına sebep olmaktadır.

Yüksek ekonomik masraflar: Çalışan ebeveynler aynı zamanda çocuklarıyla ilgilenmek durumunda oldukları için iş yerine zamanında gidememektedir. Bu da çoğu durumda aylık ücretin azalmasına ve üretimde verimliliğin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.

Sağlık hizmetleri sisteminde istenmeyen gerilmeler: Sağlık çalışanı olan ebeveynler, okulların kapalı olması sebebiyle çocuk bakımında problemler yaşamaktadırlar.

Bu durum, sağlık çalışanı bireylerin ihtiyaç duyulan zamanda aktif alışamamaları, iş yerlerinde bulunamamalarına sebep olmaktadır.

Açık kalan okullar ve okul sistemlerinde artan baskı: Kapanmalar sebebiyle bl-gezel olarak açık kalan okullara diğer öğrencilerin yönlendirilmesi, bu bölgede olan okulların iş yükünü artırmaktadır.

Okulu bırakma oranlarında artış: Kapanan okulların yeniden açılması ve ğrenci-lerin bu okula tekrar devam etmesi, ekonomik durumu iyi olmayan ve çalışmak duru-munda kalan öğrenciler için oldukça zorluk teşkil etmektedir.

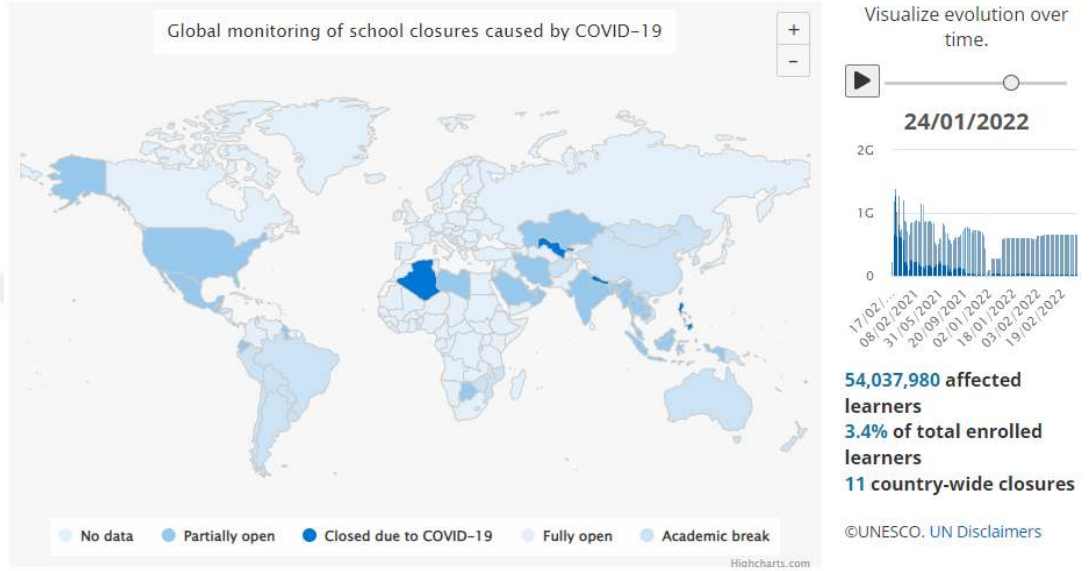
Smr ve şiddete daha fazla maruz kalma: Okulların kapanmasıyla birlikte erken yaş evlilikleri, örgüt ve gruplara katılım, cinsel istismar ve ocuk işçiliği oranlarında artış görülmektedir.

Sosyal izolasyon: Okullar, ğrencilerin birbirleriyle olan etkileşimini ve iletişimini artıran ve onların sosyalleşmesini sağlayan merkezlerdir. Okullar kapalı kaldığında birçok ğrenci gelişim ve öğrenme için gerekli olan bu sosyalleşmeden mahrum kal-maktadır.

Öğrenmeyi lme ve doğrulamada yaşanan zorluklar: Okulların kapanması yeni eğitim seviyelerini belirleme, bir st kuruma geçişlerde gerekecek sınavların yapıl-ması, takvime bağlı değerlendirmeler gibi tüm işlemleri boşa çıkarmaktadır. Bununla birlikte süreçte yaşanacak olan bu türdeki olumsuzluklar ve haksızlıklar birçok prob-leme neden olmaktadır. Bu durum öğrenciler ve aileleri için bir stres kaynağı oluştur-maktadır.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği rgt'nün (OECD), Covid-19 pandemi s-recine yönelik eğitimde hazırlamış olduğu raporda pandemi esnasında hkmetlerin vermesi gereken kararlar sıralanmıştır. Verilen kararlar en yüksek ncelikliden aşağıya doğru sırasıyla şu şekildedir: Öğrenciler için akademik öğrenmenin sağlanması, ba-đımsız çalışma becerisine sahip olmayan öğrencilerin desteklenmesi, öğrencilerin re-fahının sağlanması, öğretmenlere profesyonel destek sağlanması ve öğretmenlere tıbbi bakım sağlanarak refahlarının sağlanması. Ancak bu kararlara ek olarak, ğrenci de-đerlendirme süreçlerinin gözden geçirilmesi, müfredatlarda yeni önceliklerin belirlen-mesi, öğrencilere sosyal hizmet ve yiyecek sağlanması gibi kararlar da önemli

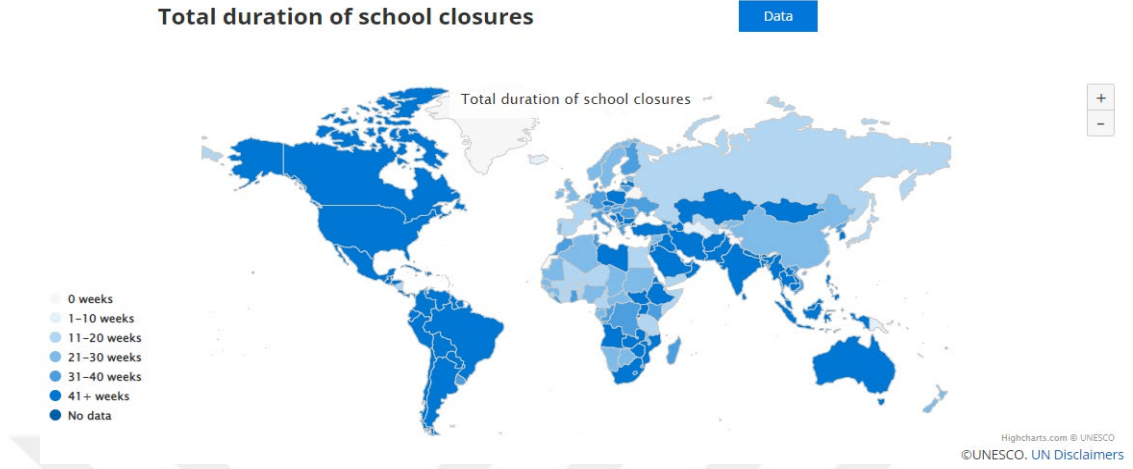
derecede rol oynamaktadır. OECD'nin raporunda sağlamış olduğu veriler gözden geçirilerek bunlardan; öğrencilerin akademik öğrenmelerinin sürekliliğinin sağlanması, bağımsız çalışma becerisine sahip olmayan öğrencilerin desteklenmesi, öğrencilerin değerlendirilme sürecinin gözden geçirilmesi kararları en zorlayıcı kararlar olarak belirtilmiştir (Reimers ve Schleicher, 2020).

Şekil 6. 2022 Yılında Covid-19 Nedeniyle Eğitimde Kesintiye Uğrayan Ülkeler (UNESCO, 2022)

Şekil 6'da görüldüğü üzere, Covid-19 nedeniyle eğitimde kesintiye uğrayan ve tamamen kapanan çok az ülke vardır. Şekil 22 ile Şekil 24 karşılaştırıldığında, 2020 yılında okul kapanmalarından 1 milyar 200 milyon civarında öğrenci etkilenirken, bu etki 2022 yılında 50 milyon civarlarına kadar gerilemiştir. Covid-19 pandemisinin

seyrinin değişmesiyle birlikte uzaktan eğitimden, yüz yüze eğitime geçişin yavaşça olduğu gözlemlenebilmektedir.

şekil 7. Covid-19 Nedeniyle Toplam Okul Kapanma Süreleri (UNESCO, 2022)

şekil 7’de görüldüğü üzere Covid-19 salgını, bütün ülkeleri etkisi altına almış ve ülkelerde eğitim-öğretimi çok derinden etkilemiştir. Diğer pek çok ülke gibi Türkiye de salgından yüksek seviyede etkilenmiştir, bu sebeple Türkiye’de okullar 41 hafta üzerinde kapalı kalmıştır. EBA platformu üzerinde yapılan güncelleştirmeler sayesinde okulların kapalı kaldığı süre boyunca öğrenciler EBA’dan birçok şekilde faydalanmıştır.

Uzaktan eğitimle birlikte eğitim-öğretim sürecinde hangi bilgilerin öğretildiği, bu bilgilerin hangi yöntemlerle öğrencilere sunulduğu, bu bilgilere yönelik değerlendirmelerin nasıl yapıldığı önem teşkil etmektedir. Fakat uzaktan eğitim süreciyle birlikte bilgilerin öğrencilere aktarılması konusunda uygulanan yöntemler yetersiz kalmaktadır. Uzaktan eğitimde kameraların kapalı durumda olması, bireylerin birbirlerini görememesi, materyal kullanımının oldukça zorlaşması gibi etkenler öğrencilerin birbirleriyle ve aynı zamanda öğretmenle olan iletişimini olumsuz etkilemektedir (Akbulut, şahin ve Esen, 2020).

Covid-19 pandemisinin zorunlu kıldığı uzaktan eğitim sürecinde diğer ülkelerin uygulamalarını ve aldığı kararları inceleyecek olursak:

Fransa’da Covid-19 sebebiyle eğitim öğretim yılı içerisinde işlenilemeyen bütün ünitelerin ve konuların, bir sonraki sene okutulacak olan kitaplara ekleneceği;

süreç içerisinde hiçbir öğrencinin sınıfta kalmayacağı ve sınava girmeyeceği fakat sorumlu olarak sınıf geçerek bir sonraki yıl aynı dersi vermek zorunda olacağı; öğrencilerin yüz yüze eğitimde almış oldukları birinci dönem karne notlarının ikinci dönemde geçerli olacağı; tüm sınavların bir sonraki dönemin eylül-ekim aylarına ertelendiği kararları bildirilmiştir. Fransa’da telafi eğitimi söz konusu olmamıştır. Pandemi süreci boyunca herhangi bir rahatsızlık sebebiyle eğitime devam edemeyecek kişi, hastane raporu olmadan raporlu sayılacaktır (URL-14). Buna ek olarak Fransa’da uzaktan eğitim sürecinde ödevlendirmelerin içeriği de değişmiştir. Öğrencilere değerlere dayalı uygulamaya yönelik ödevler verilmektedir Öğrencilerin ihtiyaç duydukları eğitim materyallerine erişebilmesi için “CNED: Sınıfım Evde” adlı ücretsiz bir platform oluşturulmuştur (URL-15). Eğitim bakanlığının yapmış olduğu açıklamalara göre Fransa’da ders kitaplarındaki içeriklerin güncellenmesi söz konusudur. Covid-19 pandemisi nedeni ile yapılan planlamada eğitim-öğretimde ikili düzen (sabahçı-öğlenci) ve bu düzen boyunca esnek yoklama sistemine geçiş planlanmıştır (URL-16). Ayrıca, pandemi sebebiyle ders sürelerinde kısaltmaya gidilerek ders süreleri 40 dakikadan 30 dakikaya indirilmiştir. Okullarda sadece yüz yüze olarak akademik derslerin işleneceği, resim, müzik, beden eğitimi gibi derslerin çevrimiçi platforma taşınacağı belirtilmiştir (Fransa Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2022).

İngiltere’de, Birleşik Krallık hükümeti toplu bağışıklık politikasını uygulayarak okulların kapatılmasına gerek olmadığını belirtmiştir. Ancak pandemi sürecinin hızlanmasıyla birlikte sıkıyönetim ve karantina tedbirlerine geçilerek eğitime devam etmek için uzaktan eğitim çözüm olarak uygulanmıştır. Bu süreçte özel okullar derslerine çevrimiçi platformlardan devam ederken devlete bağlı okullar bir ay boyunca eğitim-öğretim yapmamıştır. Sürecin ilerlemesine yönelik BBC televizyonu, müfredata uygun şekilde hazırlanan 14 haftalık ders içeriği oluşturmuştur. Eğitim sekreteri Gavin Williamson, dezavantajlı bölgelerde yer alan sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğrenciler için 200.000 dizüstü bilgisayar dağıtılacağını ve bu işlemin haziran ayı sonuna kadar biteceğini bildirmiştir (URL-17).

Kore’de dersler pandemi süreci boyunca çevrimiçi olarak internet üzerinden devam etmektedir. Kore Eğitim Bakanlığı pandemide okulları açmak için eş zamanlı ve sıralı okul açılışı sistemi üzerinde çalışmaktadır. Sıralı okul sistemi, eğitimin bir gün okulda, bir gün ise evde çevrimiçi platformlar üzerinden planlı olarak

yapılmasıdır. Kore’de öğretmenler ders anlattıkları esnada bir konudan bahsederken kayıt altına alınabilecekleri ve bundan sorumlu olabilecekleri ihtimalini kaygıyla belirtmişlerdir. Bu sebepler öğretmenler çevrimiçi derslerin işlenişini bozmamak ve süreci hızlandırmak için belirli kuralların oluşturulması gerektiğini ifade etmişlerdir (URL-18).

İtalya, Covid-19 pandemisinden en fazla etkilenen ve vaka ile ölüm oranlarının en yüksek olduğu ülkelerden biridir. Bu sebeple salgını önlemek adına tüm eğitim kademelerinde yer alan okullar geçici olarak kapatılmıştır. İtalya Eğitim Bakanlığı bu süreçte eğitim-öğretime devam etmek adına çevrimiçi platformlar, elektronik platformlar, dijital içerikler ve farklı türde modellemeler kullanarak öğrenme ortamlarını geliştirmiş ve tüm öğretmenlere ihtiyaç duydukları uzaktan eğitim materyallerini ücretsiz olarak sağlamıştır. Bununla birlikte İtalya Bologna Üniversitesi pandemi sebebiyle Uzaktan Eğitim Platformu (UNIBO) kurarak eğitim-öğretime sürecine bu platform üzerinden devam etmiştir. UNIBO platformunda dersler eş zamanlı ve eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir (İtalya Milli Eğitim Bakanlığı, 2022).

Amerika Birleşik Devletleri’nde, Covid-19 pandemisi sürecinde çocuklar üzerinden kaygı oluşturacak her şey kaldırılmıştır. Kaygı düzeyi oluşturacak oyunlara erişim engellenmiş ve hatta sınavlar da kaldırılmıştır. ABD pandemi ile birlikte derslerini çevrimiçi platformlara taşımış ve bu süreçte öğrencilere çevrimiçi dersler vererek destek olmuştur. ABD, çevrimiçi eğitim programlarıyla uzun yıllardır çeşitli ülkelerden öğrenciler kabul etmektedir, pandemi nedeniyle yüz yüze derslerin sürekli olarak iptal olması sebebiyle de dersler, çevrimiçi platformlara taşınmıştır (Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bakanlığı, 2022).

Avustralya’da pandemi süreci boyunca tüm eğitimler çevrimiçi platformlar aracılığıyla gerçekleşmiştir. Bu süreçte Zoom, Webex, Microsoft Teams gibi programlar kullanılarak dersler, tüm öğrencilere konferans yöntemiyle anlatılmıştır (Reimers ve Schleicher, 2020).

Finlandiya’da pandemi süreci boyunca okullar Mayıs ayına kadar kapalı tutulmuştur. Mayıs ayından sonra okullar kademeli olarak ve hijyen kurallarına titizlikle dikkat edilerek açılmıştır. Bu süreçte Açık Eğitim Kaynakları Kütüphanesi ve Finna.fi

adlı, öğrenciler için gerekli materyallerin olduğu ve öğretmenlerin de materyaller eklediği çevrimiçi siteler kullanılmıştır (Reimers ve Schleicher, 2020).

Çin’de, Covid-19 pandemi sürecinde dersler eş zamansız olarak uygulanmıştır. Öğretmenler, öğrencilere birçok farklı uygulama vasıtasıyla ders materyalleri ve dokümanları göndermiştir. Bu süreçte öğretmen, öğrenci ve ebeveynler arasındaki iletişim DingTalk, WeChat ve QQ gibi online (çevrimiçi) uygulama platformları aracılığıyla eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir (Durak, Çankaya ve İzmirli, 2020).

Singapur’da Covid-19 süreci başladıktan sonra Evde Öğrenme (HBL) sisteme geçiş yapılmıştır. Eğitim bakanlığı, eğitimde yer alan tüm paydaşlara pandemi süreci boyunca HBL planını uygulamıştır. Bu süreçte öğrencilere, öğretmenler tarafından kişisel bilgilerin korunması, internet kullanımı, teknoloji kullanımı gibi bilgilendirmeler yapılmıştır. Aynı zamanda öğretmenler, öğrencilerin gelişimlerini takip etmek, ödev takip etmek, materyaller paylaşmak ve ödev sunumları yapmak için Singapur Öğrenci Öğrenme Alanı (SLS) adını verdikleri bir sistem kullanmışlardır (Singapur Milli Eğitim Bakanlığı, 2022).

2.2.2. Pandemi Sürecinde Türkiye’de Uzaktan Eğitim

Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını ile birlikte, tüm dünya ülkeleri eğitimde herhangi bir aksaklık olmaması için çeşitli uygulamalara yönelmiştir. Eğitim-öğretimde herhangi bir aksaklık olmaması için özellikle uzaktan eğitim modeli ve online (çevrimiçi) uygulamalar tercih edilmektedir. Covid-19 sürecinin etkileriyle birlikte Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), çalışmalarını hızlandırmıştır. Uzaktan eğitimi daha verimli hale getirmek ve eğitimde kaliteyi artırmak için önceden süre gelen haliyle kullanılan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformunda birçok değişikliğe gidilmiş ve bununla birlikte Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT) ile işbirliği içerisinde çalışılmıştır (Özer, 2020).

2020 yılının Mart ayında ilk Covid-19 vakası tespitiyle birlikte ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki okullarda, EBA platformu başta olmak üzere diğer birçok online (çevrimiçi) uygulama ve platformlar da kullanılarak uzaktan eğitime devam edilmiştir. Covid-19’un etkilerinden biri ise yüz yüze olarak sürdürülen geleneksel örgün eğitime zorunlu olarak ara verilmesi ve bu eğitimin uzaktan eğitim şekliyle yapılmasıdır. Gerekli altyapıya sahip üniversiteler uzaktan eğitim modeline doğrudan geçiş

yaparken, altyapısında eksiklik bulunan üniversiteler ivedilikle bu altyapının oluşturulmasını hızlandırmıştır. MEB ise, aktif olarak kullanılan EBA platformuna uzaktan eğitim ile birlikte çeşitli güncellemeler getirmiştir. Covid-19 salgını gerçekleşmeden önce uzaktan eğitim yöntemi ağırlık olarak teorik derslerde kullanılmaktaydı. Ancak pandeminin süreç içerisinde çeşitli şekillerde artış göstermesiyle birlikte uygulamalı ve teorik olmak üzere bütün dersler, uzaktan eğitim modeli ile verilmiştir (Kahraman, 2020).

Uzaktan eğitim sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı birçok karar almıştır, alınan bu kararlar Covid-19 sürecine göre şekillenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu süreçte almış olduğu kararlar şu şekildedir:

13.03.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 5497866 sayılı yazıyla 16 Nisan ile 20 Nisan 2020 tarihleri arasında uygulanacak olan tatil, 16 Mart ile 20 Mart tarihleri arasına çekilerek uygulanmıştır. 23 Mart ile 27 Mart 2020 tarihleri arasında uygulanacak yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitim uygulamasına geçilmiştir (URL-1).

26.03.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 5906495 sayılı yazıyla eğitim kurumlarına verilen tatil süresi 30.04.2020 tarihine kadar uzatılmıştır. Fakat bu tatil süreci boyunca uzaktan eğitim uygulamaları devam etmiştir. Yayımlanan karar kapsamında uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler ve idareciler esnek çalışma şartlarına göre görevlerine devam etmişlerdir (URL-2).

15.04.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 6406175 sayılı ve Sanal Sınıf Uygulamalarını konu edinen duyuruyla birlikte liseye hazırlık sınıfı ve 12.sınıfta yer alan öğrenciler ile ilgili sınıfların öğretmenleri, kendilerine ayrılan zaman dilimlerinde EBA platformu aracılığıyla canlı ders yapmışlardır. İlgili sınıfların dışında kalan diğer sınıflar içinse Zoom, Hangouts, Skype, Google Meet gibi ücretsiz online (çevrimiçi) alternatif platformlar kullanılmıştır. EBA platformu dışında yapılacak olan dersler için belirli kriterler uygulanmıştır. Bu kriterler şu şekildedir:

- “Bu platformlara kullanıcıların kendi sosyal medya hesapları aracılığıyla giriş yapmaması,
- Öğrencilerimizin kameralarının sadece zorunlu hallerde açılması, zorunlu olmayan hallerde kameraların kapalı olması,
- Kameraların açılması işlemini yapmaya sadece öğretmenin yetkili olması,

- Öğretmenler ve öğrenciler tarafından ders esnasında hiçbir şekilde kişisel verilerin kaydedilmemesi ve hiçbir platformda paylaşılmaması.” (URL-3).

24.04.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 6557824 sayılı yazıyla birlikte 23.04.2020 tarihinde EBA platformu canlı ders seçeneği 3.sınıf ve üzeri tüm düzeylerde kullanıma sunulmuştur (URL-4).

29.04.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 6668482 sayılı yazı ile Covid-19 tedbirleri kapsamında, okullara tanınan tatil süresi 30.05.2020 tarihine kadar uzatılmıştır. Tatilin uzatılmasıyla birlikte uzaktan eğitim uygulamalarına da bu süreçte devam edileceği bildirilmiştir (URL-5).

08.05.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, 07.09.2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğine, aşağıdaki maddeler eklenmiştir:

“Olağanüstü durumlarda sınıf geçme ve öğrenci başarısının değerlendirilmesi

EK MADDE 2 – (1) İlçe, il veya ülke genelinde genel hayatı etkileyen salgın hastalık, doğal afet, elverişsiz hava koşulları gibi nedenlerle Bakanlıkça veya il/ilçe hıfzıssıhha kurulunun kararına istinaden mahalli mülkî idare amirince ortaöğretim kurumlarının tamamında ya da bir kısmında eğitim ve öğretime ara verilmesi, öğrencilerin sadece bir dönem puanının bulunması ve ara vermeye sebep olan şartların devam etmesi nedeniyle telafi programının uygulanamayacak olması durumunda öğrencilerin yılsonu puanı, bir dönem puanı ile belirlenir.

...

(3) Devamsızlık nedeniyle sınıf tekrarına kalan öğrenciler ikinci fıkra kapsamında değerlendirilmez.

(4) İkinci fıkra kapsamındaki öğrencilerin yeni ders yılı sonundaki başarı durumu, bu Yönetmeliğin ilgili hükümlerine göre değerlendirilir.

(5) Birinci fıkrada yer verilen gerekçelerle yüz yüze yürütülmekte olan eğitim ve öğretim faaliyetlerine ara verildiği durumlarda, uzaktan eğitim yapılabilir. Ancak uzaktan eğitimde puanla değerlendirme yapılmaz.” (URL-6).

05.06.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 7526711 sayılı yazıyla birlikte Covid-19 pandemisinin kontrol altına alınması ve halkın sağlığının korunması hususuyla ilgili alınması gereken önlemler Cumhurbaşkanlığı tarafından belirlenmiştir. Buna önlemler sebebiyle Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı eğitim kurumlarının

uzaktan eğitime geçtiği ve uzaktan eğitim için tanımlanan sürenin 19 Haziran 2020 tarihine kadar uzatıldığı belirtilmiştir (URL-7).

03.07.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 8948074 sayılı yazıyla 2020-2021 yılına ait eğitim öğretim faaliyetlerinin takvimi Covid-19 salgını nedeniyle alınan tedbirler doğrultusunda aşağıdaki gibi düzenlenmiştir:

“1- Öğretmenlerin Mesleki Çalışmaları, 24 Ağustos 2020 Pazartesi günü başlayacaktır.

2- Birinci dönem, 31 Ağustos 2020 Pazartesi günü başlayacak ve 22 Ocak 2021 Cuma günü sona erecektir.

3- Bu kapsamda;

a) Öğrencilerin bir önceki eğitim ve öğretim yılına dair eksik konu ve kazanımları ile öğrenme kayıplarına ilişkin “Eğitim Programı”, 31 Ağustos Pazartesi günü başlayacak ve 18 Eylül 2020 Cuma gününe kadar devam edecektir.

b) Öğrencilerin eksik konu ve kazanımları ile öğrenme kayıplarına yönelik olarak Bakanlığımızca hazırlanan ve sarmal yapıdaki konu ve kazanımlardan oluşan “Eğitim Programı” ile materyalleri, elektronik ortamda yayınlanacaktır. Program ve materyaller doğrultusunda eğitim süreci, zümre öğretmenlerince planlanıp uygulanacaktır. Ayrıca söz konusu eğitimler, Eğitim Bilişim Ağındaki (EBA) içeriklerle de desteklenecektir.

c) Öğrencilere, eksik konu ve kazanımlarının giderilmesi amacıyla; Eğitim Bilişim Ağı (EBA), EBA TV (İlkokul, Ortaokul, Lise) ile destekleme ve yetiştirme kursları aracılığıyla yıl boyu destek verilmeye devam edilecektir.

ç) Öğrencilerin eksik konu ve kazanımlarına yönelik olarak uygulanacak Eğitim Programı, 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında devam edecekleri yeni eğitim kurumu ve sınıflarında yapılacaktır.

...

6- Covid-19 kapsamında alınması gereken önlem ve tedbirler doğrultusunda öğrenci, öğretmen ve veliler bilgilendirilecektir.

7- Birinci dönem ara tatili, 16 Kasım 2020 Pazartesi günü başlayacak ve 20 Kasım 2020 Cuma günü sona erecektir.

8- Yarıyıl tatili, 25 Ocak 2021 Pazartesi günü başlayacak ve 05 Şubat 2021 Cuma günü sona erecektir

9- İkinci dönem, 08 Şubat 2021 Pazartesi günü başlayacak ve 18 Haziran 2021 Cuma günü sona erecektir.

10- İkinci dönem ara tatili, 12 Nisan 2021 Pazartesi günü başlayacak ve 16 Nisan 2021 Cuma günü sona erecektir.

...

11- 2021-2022 eğitim ve öğretim yılı, 06 Eylül 2021 Pazartesi günü başlayacaktır.” (URL-8)

28.08.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 10700187 sayılı yazı ile 2020-2021 eğitim-öğretim faaliyetlerinin yer aldığı akademik takvim tekrar güncellenerek aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

“1- Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğüne bağlı eğitim kurumları istemeleri hâlinde 17 Ağustos 2020 Pazartesi gününden itibaren uzaktan eğitim yoluyla tüm kademe ve sınıf düzeylerinde öğrencilerin eksik konu ve kazanımlarına yönelik program uygulamasına başlayabileceklerdir.

2- 2020-2021 eğitim ve öğretim yılı 31 Ağustos 2020 Pazartesi günü itibarıyla başlayacağından resmî ve özel örgün eğitim kurumlarının tamamı bu tarihten itibaren uzaktan eğitim yoluyla öğrencilerin eksik konu ve kazanımlarına yönelik program uygulamasına başlayacaktır.

3- 21 Eylül 2020 Pazartesi gününden itibaren 2020-2021 ders yılına ilişkin öğretim programlarının işlenmesine Bakanlıkça yapılacak planlama doğrultusunda başlanacaktır.

4- Öğretmenler, mesleki çalışmalara 24 Ağustos 2020 Pazartesi günü görev yaptıkları eğitim kurumlarında başlayacaktır.

5- 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında okul öncesi eğitim ile ilköğretim 1'inci sınıfa başlayacak öğrenciler için 21-25 Eylül 2020 tarihleri arasında uyum eğitimleri gerçekleştirilecektir.

... (URL-9).

25.08.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 11215393 sayılı yazı ile 2019-2020 eğitim-öğretim yılı ikinci dönemine ait eksik konulara ve kazanımlara 31 Ağustos'tan 18 Eylül 2020'ye kadar 'Eğitim Programı' ile önem verileceği duyurulmuştur. Eksik konu ve kazanımlara ait açığın giderilmesi için 2019-2020 eğitim-öğretim programı ikinci dönem konu ve kazanımlarını barındıran ders video içeriklerine TRT EBA İlkokul TV, TRT EBA Ortaokul TV ve TRT EBA Lise TV kanallarından ulaşabileceklerdir. EBA platformu, diğer açık kaynaklı platformlar ve özel okulların kendi oluşturmuş oldukları platformlar aracılığıyla öğretmenlerin, canlı ders uygulamalarına geçecekleri duyurulmuştur (URL-10).

23.09.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 13366293 sayılı yazı ile 2020-2021 eğitim-öğretim yılına ait dersler hem yüz yüze hem de uzaktan eğitim olarak iki şekilde yürütüleceği belirtilmiştir. Okul öncesi ve ilköğretim 1. sınıf düzeyindeki öğrenciler için yüz yüze eğitimin başlayacağı ve diğer kademeler için yüz yüze eğitimin ise salgının ilerleyişine göre belirleneceği belirtilmiştir. Öğrencilerin bu döneme ait tüm konulardan ve kazanımlardan sorumlu olacağı ve canlı ders saatleri ile EBA TV ders saatlerinin Milli Eğitim Bakanlığı web sayfasında yayınlanacağı duyurulmuştur (URL-11).

19.11.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 16964289 sayılı yazı ile tüm eğitim-öğretim kurumlarında yüze yüze eğitime 20 Kasım 2020'den, 4 Ocak 2021 tarihine kadar ara verildiğinin duyurusu yapılmıştır (URL-12).

20.11.2020 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 17032522 sayılı yazı ile EBA platformunda canlı ders uygulamasında yapılan güncellemeler aşağıdaki şekilde bildirilmiştir:

“EBA Canlı Ders özelliğiyle, Pazar günü hariç her gün 08:30 – 20:20 saatleri arasında canlı ders yapılabilmesine olanak sağlanmaktadır. Öğretmen ve öğrencilerimizin aynı anda sisteme getireceği yoğunluğun dağıtılmasının hedeflendiği okul seviyelerine göre olan zaman planlamaları ekte yer almaktadır.

- Ekte yer alan zaman planları; hazırlık sınıfı hariç tüm seviyedeki öğrenciler için Pazartesi – Cumartesi günleri dahil her gün 9 ders olmak üzere haftalık toplam 54 EBA Canlı Ders yapılabilmesine olanak sağlanmaktadır.
- ...
- İlgi yazıda belirtilen çizelgeler esas alınarak dersler uzaktan eğitim yoluyla işlenecektir.
- Öğrencilerimizin sokağa çıkma yasağının olmadığı 13.00 – 16.00 aralığı ve cuma namazı saatine denk gelen zaman aralığının dikkate alınabilmesine olanak sağlama amacıyla ilgi yazıda belirtilen günlük ve haftalık ders saatlerinden daha fazla ders saati sağlanmıştır. Öğretmenler ilgi yazıda belirtilen çizelgeleri esas alarak ders atamalarını ekte belirtilen saat aralıklarından istedikleri saatlere yapabilecektir.
- ...
- Canlı Dersler sırasında öğrencilerin kameraları genellikle kapalı olacak, ancak ders süresince birkaç kez olmak üzere derse odaklanmayı artırmak ve kontrol amaçlı olarak öğretmenler, öğrencilerin kameralarını kısa süreli açmalarını isteyecektir.
- EBA Canlı Ders ve harici canlı ders atamaları öğretmenler tarafından yapılacaktır. Okul yöneticilerimizin canlı ders programlarını, zorunlu haller dışında EBA platformu kullanılacak şekilde oluşturmaları, sürecin izlenmesi, raporlanması ve değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Okul yöneticileri tarafından okullarındaki sınıf ve branş öğretmenlerinin oluşturdukları canlı ders atama raporları sistem üzerinden görüntülenebilecektir.
- Tüm seviyeler için şube birleştirmeden de ders atamasına olanak sağlanacak geliştirmeler yapılmıştır; okullar için kota sınırı bulunmamaktadır. Öğretmenlerimiz, istenmesi durumunda 4 şubeye kadar şube birleştirme özelliğini kullanabileceklerdir.” (URL-13).

2.3. Türkiye’de Eğitim Teknolojileri

Eğitim-öğretim faaliyetleri, içinde bulunulan yüzyıla göre sürekli değişim göstermiş ve ilgili dönemlere göre güncellenmiştir. Teknolojik gelişmelerin olmadığı ya da yavaş olduğu evrelerde bilgiye ulaşma için zaman, maddiyat ve emek gerekirken günümüzde bu koşullar en aza inmiş veya kalkmıştır (Çakıroğlu,2013). Bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi, internete olan erişimin yaygınlaşması, bilgi iletişim

teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte bireyler, her konuda ayrıntılı bilgilere herhangi bir çaba göstermeden ulaşabilmektedirler. Teknolojinin gelişimiyle elde edilen bu kolaylık, eğitim sistemlerini tamamen değiştirerek eğitimi yeni bir seviyeye ulaştırmıştır. Teknoloji sayesinde eğitim, sadece örgün eğitim olarak gerçekleştirilen bir alan olmaktan çıkıp uzaktan eğitim sistemleri sayesinde kişilerin istedikleri bilgiye istedikleri yerde ulaşmasını sağlamıştır (Köse, 2018).

Eğitim teknolojileriyle ilgili çalışmalar Türkiye’de, cumhuriyetin ilk yıllarında başlamıştır fakat eğitim teknolojilerinin gelişimi bu yıllarda hızlanamamıştır. Eğitim teknolojilerine bağlı çalışmalar 1980 yıllarına kadar Milli Eğitim Bakanlığı’na uygulanmıştır. Eğitimde teknolojik altyapıların kullanılması ve yaygınlaştırılması beş yıllık kalkınma planlarında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından gündeme alınmıştır. 1789 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile altıncı ve yedinci beş yıllık kalkınma planlarında, tüm düzeydeki ve türdeki okullarda eğitim için gerekli olan niteliğin ve verimliliğin artırılması için eğitim teknolojilerinden yararlanılması gerektiği vurgulanmıştır (DPT, 2001). Eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ve bilgi iletişim teknolojilerine yer verilmesi ve yaygınlaştırılması hususunda yeterli gelişim sağlanamamıştır. İlköğretim kademesinden başlamak koşuluyla eğitimde tüm kademelerde bilgisayarlı eğitime geçilmesi, tüm okullarda internete erişimin sağlanması ve müfredatta yer alan ilgili programların yazılım programları şeklinde öğretiminin sağlanması konusunun önemi vurgulanmıştır (DPT, 2001).

2007 yılında yayınlanan veriler incelendiğinde eleştirel düşünme ve bilişim okuryazarlığı gibi becerilerin geliştirilmesi hususundan bahsedilmektedir. Bu dönemde öğrencilerin bilgisayar kullanımı dikkate alındığında; ilköğretimde bir bilgisayar başına 31 öğrenci denk gelirken ortaöğretimde ise bir bilgisayar başına 25 öğrencinin denk geldiği görülmektedir. Bilgisayar başına düşen öğrenci sayısı bölgelere göre farklılık göstermektedir (DPT, 2007). Devlet Planlama Teşkilatı tarafından bu raporlar incelendiğinde, ülkemizde her geçen yıl bilişim okuryazarlığı oranının arttığı ve internet kullanımının başta üniversiteler olmak üzere eğitimin tüm kesimlerinde arttığı görülmektedir. Eğitimde internet ve bilgisayar teknolojilerinin kullanımının artmasıyla birlikte öğretmenlerin ve öğrencilerin de bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımında bilgi ve yeterliliklerinin artması beklenmektedir (Kocaoğlu, 2013).

2.3.1. EBA

Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEĞİTEK) tarafından geliştirilip kurulan, başta öğretmen ve öğrenci olmak üzere eğitiminde yer alan tüm paydaşlar için hazırlanan çevrimiçi sosyal bir eğitim platformudur (İnce, 2008; EBA, 2022; EBA, 2022a; Yıldız, Sarıtepeci ve Seferoğlu, 2013). EBA, “Eğitimin geleceğe olan kapısı” olarak tanımlanmaktadır ve hedefi; ihtiyaç duyulan tüm alanlarda bilgi iletişim teknolojileri araçlarını kullanarak etkili materyaller geliştirip bunların kullanımını destekleyen ve eğitimin teknolojiyle olan entegrasyonunu artırmaktır. EBA; sınıf düzeylerine uygun, güvenilir ve doğru içerikler sunmak için geliştirilmiştir ve bu doğrultuda gönüllü eğitim firmaları, özel eğitim firmaları ile öğretmen ve öğrenci tarafından da üretilmiş birçok dijital kaynağı kendi bünyesinde barındırmaktadır. Üretilen içerikler denetimden geçtikten sonra platform içerisinde sunulmaktadır (EBA, 2022; EBA, 2022a). Bu sayede eğitimi öğretmen merkezli olmaktan çıkarıp öğrenci merkezli olmaya yaklaştırmakta ve geleneksel (ezberci) eğitim yerine öğrencilerin kendi öğrenme hızlarına ve öğrenme biçimlerine yönelik uygun dijital içerik (e-içerik) seçmelerine yardımcı olmaktadır. EBA’da Türkiye’nin birçok yerindeki öğretmen ve öğrenciler birbirlerinin oluşturdukları kaynaklardan yararlanmakta ve gerekirse iş birliği içerisinde çalışmalarını sürdürebilmektedirler (Başarmak ve Mahiroğlu, 2005; Aktay ve Keskin, 2016). “EBA, dijital ortamda eğitime katkıda bulunacak tüm öğeleri bir arada toplayan bir dijital çatı görevini üstlenmiştir. Her geçen gün içeriği genişleyen bir öğretim nesneleri ambarı olan EBA, eğitim sistemimizde ihtiyaç duyulan bir açığı kapatmıştır.” (Güvendi, 2014). Veliler, öğrenciler için EBA’da paylaşılan e-içerikleri görüntüleyebilmekte ve bu sayede öğrencilerinin eğitiminde aktif rol alabilmektedirler. Bahsedilen tüm bu özellikleriyle EBA, eğitimde fırsat eşitliğini temele alarak bütün öğrencilere hizmet vermektedir.

2.3.2. EBA’nın Amaçları

Eğitimde yer alan öğretmenler ve öğrenciler başta olmak üzere, eğitimin tüm paydaşları için geliştirilen EBA;

- Farklı türlerde zengin ve eğitici dijital içerikler sunmak,
- İçeriklerle ilgili ihtiyaçlara cevap vermek,
- Sosyal ağ yapısı oluşturarak bilgi alışverişinde bulunmak,

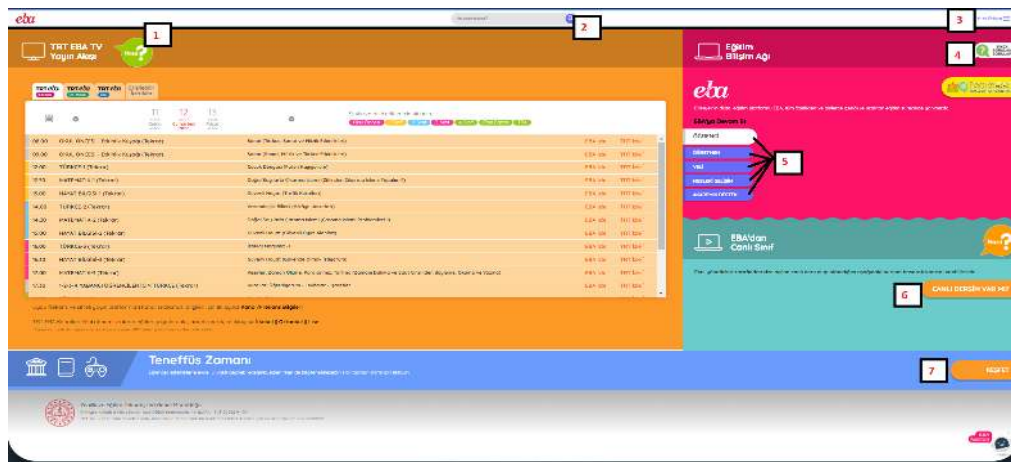
- Bilişim kültürünün eğitimde kullanımının yaygınlaşmasını sağlamak,
- İçerik bakımından zengin ve gittikçe büyüyen arşiviyle derslere katkı sağlamak,
- Bilgiyi öğrenirken bununla birlikte bilgiyi yeniden yapılandırabilmek ve bilgiden, yeni bilgi üretmek,
- Farklı öğrenme tarzlarına (sayısal, sözel, görsel, işitsel, bireysel öğrenme) sahip öğrencileri kapsamak,
- Öğretmenleri ortak bir paydada buluşturmak ve eğitime el birliğiyle yön vermelerini sağlamak,
- Teknolojiyi bir amaç olarak değil, bir araç olarak kullanmak hedefleriyle geliştirilen sosyal bir eğitim platformudur (EBA, 2022a).

2.2.3. EBA'nın İçeriği

EBA; sınıf seviyelerine, öğrenme biçimlerine uygun e-içeriklerin olduğu sosyal bir eğitim platformudur. Bu platform birçok bölüme ayrılmıştır ve Covid-19 salgınıyla birlikte kullanımı artmıştır.

2.3.3.1. EBA Ana Sayfa

EBA platformu, YEĞİTEK tarafından 2010 yılında tasarlanmaya başlanmış ve 2012 yılında ise yayına başlamıştır. EBA'nın ana sayfa biçimi sürekli olarak güncellenmiş ve en son güncelleme, tüm dünya ile birlikte ülkemizi de etkileyen Covid-19 salgınıyla birlikte olmuş ve en işlevsel, sadeleştirilmiş haline getirilmiştir. 2022 yılında EBA platformuna ait ana sayfa Şekil 8'de görülmektedir.

Şekil 8. EBA Platformu Ana Sayfası (EBA, 2022b)

2.3.3.1.1. Trt EBA Tv

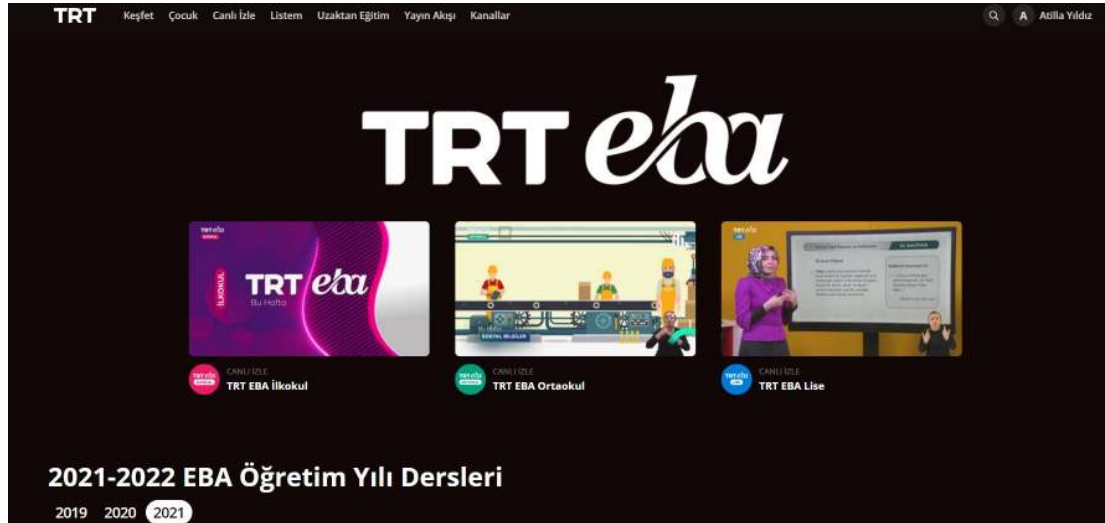
Şekil 8’ de verildiği üzere EBA ana sayfası üzerinde farklı yönlendirmeler mevcuttur. Şekil 8’ de 1 ile belirtilen bölüm, TRT ile MEB arasında yapılan işbirliğine bağlı olarak oluşturulan TRT EBA TV kanallarına yönlendirmektedir. Bu bölümde, TRT EBA TV’nin yayın akışına ait bilgiler verilmektedir. Ana sayfadan bu bölüme tıklayan herkes yayın akışı, TRT EBA TV, kanal ayarları vb. gibi bilgilere erişebilmektedir.

2.3.3.1.2. Arama Çubuğu

Şekil 8’ de 2 ile belirtilen bölüm, arama çubuğunu göstermektedir. Kullanıcılar, arama çubuğunu kullanarak EBA içerisinde dijital içerikleri tarayabilmektedir. Kullanıcılar, platformun bu kısmını kullanarak ulaşmak istedikleri bilgiye hızlıca ulaşabilmektedir.

2.3.3.1.3. Hızlı Erişim

Şekil 8’ de 3 ile belirtilen bölüm, Hızlı Erişim sekmesini göstermektedir. Hızlı Erişim çubuğunu kullanan kullanıcı; TRT EBA TV, Dil Öğrenme Portalı, Siber Güvenlik Portalı, Okul Öncesi Portalı, Temel Eğitim Materyali, Din Öğretim Materyali, Yardım adı altında kategorize edilmiş sekmelere ulaşmaktadır.

Şekil 9. TRT EBA, TRT Uzaktan Eğitim (TRT, 2022)

Şekil 9’ da görüldüğü üzere, öğrenciler isterse sınıf düzeylerine uygun bölümü seçerek uzaktan eğitim canlı derslerini izleyebilmektedir. Buna ek olarak öğrenciler,

2021-2022 EBA Öğretim Yılı Dersleri bölümünden istedikleri yılı seçerek, o yıla ait yayın akışlarının video derslerine ulaşabilmektedir. Yıl seçimi yapıldıktan sonra, uygun sınıf düzeyi ve derse ait seçimler yapılarak arşivde yer alan videolar istendiği kadar kullanıcılar tarafından görüntülenebilmektedir.

2.3.3.1.4. Sıkça Sorulan Sorular

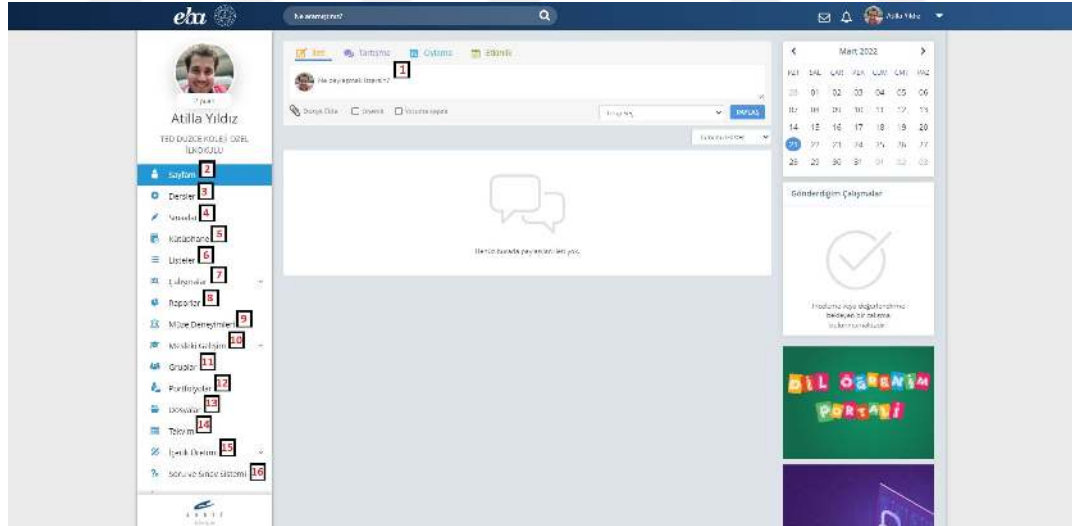
Şekil 8’ de 4 ile belirtilen bölüm, Sıkça Sorulan Sorular yani Yardım Merkezi kısmına ulaşmaktadır. Bu bölümdeki yardım konuları dört ana başlık (Öğrenci, Öğretmen, Veli, Okul Yöneticisi) altında kategorize edilmiştir.

2.3.3.1.5. EBA’ya Devam Et

Şekil 8’ de 5 ile belirtilen bölüm, EBA’ya Devam Et adı altında birleştirilmiştir ve kullanıcıları EBA Ders modüllerine yönlendirmektedir. EBA Ders modüllerine sadece öğretmen, öğrenci ve veliler giriş sağlayabilmektedir.

2.3.3.2. EBA’nın Bölümleri

EBA sosyal eğitim platformunda yer alan bölümler Şekil 10’da numaralandırılmıştır ve ilgili bölümler alt başlıklara göre açıklanmıştır.

Şekil 10. EBA Platformunda Yer Alan Bölümler

2.3.3.2.1. İleti Bölümü

Şekil 10’ da 1 ile belirtilen bölüm; ileti bölümüdür. Öğretmenlerin yazılı veya görsel bir ileti göndererek ister tartışma ister oylama ister anket yaptıkları bölümdür. Bu bölümde öğretmenler iletileri kullanarak birbirleriyle fikir alışverişi

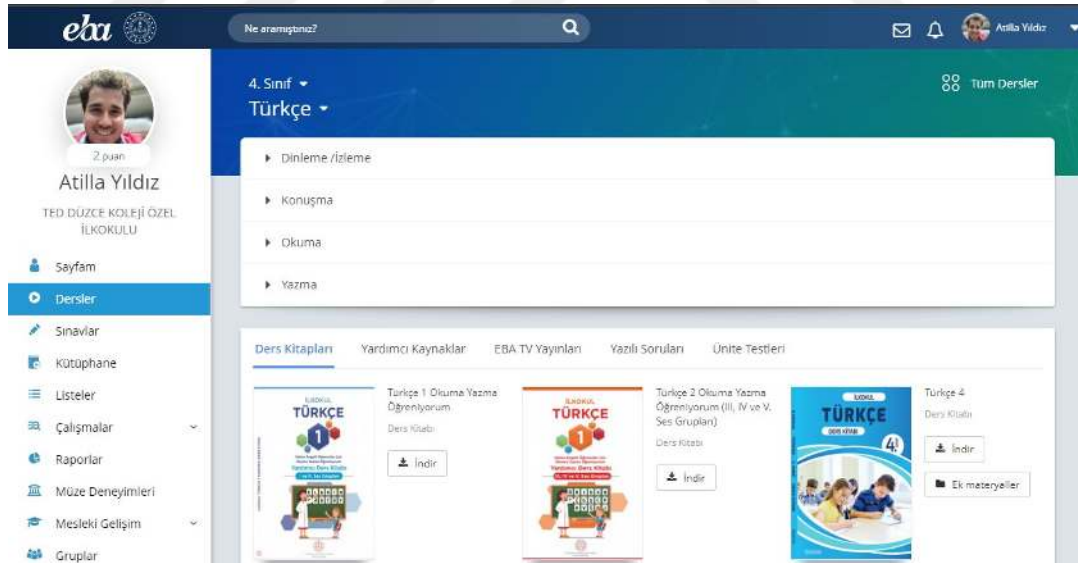
yapmaktadır. Öğretmenler istedikleri takdirde yaptıkları bu paylaşımları özel olarak belirlenen gruplar için de yapabilmektedir. Aynı zamanda paylaşımı yapılan bu iletiler diğer öğrenciler ve öğretmenler tarafından bir sosyal medya platformu gibi beğeni, yorum ve favori alabilmektedir.

2.3.3.2.2. Sayfam Bölümü

Şekil 10’ da 2 ile belirtilen bölüm; sayfam bölümüdür. Öğretmenler tarafından paylaşımı yapılan canlı dersler, derslerin linkleri, ödevler ve çalışmalar bu bölüm üzerinden görüntülenebilmektedir.

2.3.3.2.3. Dersler Bölümü

Şekil 10’ da 3 ile belirtilen bölüm; dersler bölümüdür. Bu bölümde, tüm sınıf düzeylerine ve derslere ait içerikler yer almaktadır. Şekil 11’de görüldüğü üzere dersler bölümünden seçilen bir sınıf düzeyine ait dersin sayfasında; dersin üniteleri, ders kitapları ve diğer dijital içerikler bulunmaktadır. Kullanıcı istediği takdirde tüm dersler butonuna tıklayarak, istediği okul türüne, derse ve ders içeriğine erişim sağlayabilmektedir (EBA, 2022).

Şekil 11. EBA Dersler Bölümü

2.3.3.2.4. Sınavlar Bölümü

Şekil 10’ da 4 ile belirtilen bölüm; sınavlar bölümüdür. EBA platformu içerisinde yer alan alıştırma, test ve sınavlara ait dokümanlara bu bölümden erişim sağlanmaktadır (EBA,2022). Sınavlar bölümüne tıklandığında Şekil 12’de görüldüğü üzere

bu bölüm kendi içerisinde dokuz alt başlığa ayrılmaktadır, bu alt başlıklar sırasıyla; Tarama Testleri, Alıştırmalar, Merkezi Sınav Örnek Soruları, Yazılı ve Çalışma Soruları, Sınavlarım, Yaprak Testlerim, Kazanım Kavrama Testleri, Beceri Temelli Testler, Tekrar Testleri'dir. Sınav bölümünde yer alan içerikler öğretmene özel (öğrencilerin görüntüleyemediği) ve tüm kullanıcılara açık olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Kullanıcılar herkese açık olan sınavlara erişip bunları kullanabilmektedir. Öğretmene özel olan kısım da yer alan dokümanlar, öğretmenler tarafından öğrencilere gönderilirse öğrenciler de bu gönderilen dokümanları görüntüleyebilmektedir.

Şekil 12. EBA Sınavlar Bölümü

2.3.3.2.5. Kütüphane Bölümü

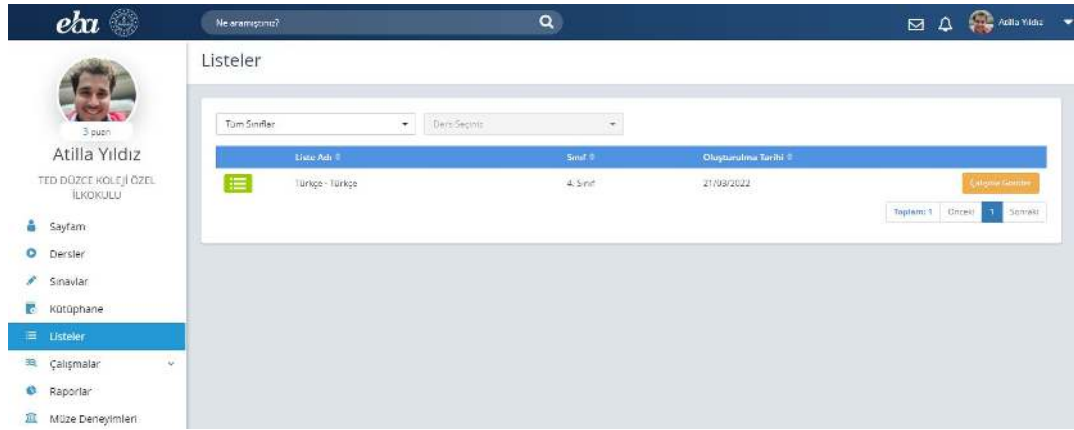
Şekil 10' da 5 ile belirtilen bölüm; kütüphane bölümüdür. Şekil 13'de görüldüğü üzere kütüphane bölümünde, birçok kategorilere ait içerikler bulunmaktadır. Bu bölümde ses dosyaları, videolar, etkileşimli kitaplar ve uygulamalar yer almaktadır (EBA, 2022). Kütüphane bölümü sekiz ana başlık altında kategorize edilmiştir. Bu başlıklar sırasıyla; Eğlence ve Oyun, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Türk Dili ve Yabancı Diller, Kültür ve Sanat, Doğa ve Çevre, Rehberlik Hizmetleri, Özel Eğitim'dir. Bu bölümlerin bazılarına ait kısımlar Şekil 13'de gösterilmiştir.

Şekil 13. EBA Kütüphane Bölümü

2.3.3.2.6. Listeler Bölümü

Şekil 10’ da 6 ile belirtilen bölüm; listeler bölümüdür. Kullanıcılar, dersler bölümünden giriş yaparak görüntüledikleri içerikleri ve dokümanları ‘listeye ekle’ ya da ‘liste olarak kaydet’ şeklinde işaretleyip, listeler sayfasında ayrıca görüntüleyebilmektedirler. Öğrenciler; konu eksikleri, tekrar etmeleri gereken konular olması durumunda bu bölüme uygun içerikleri ekleyerek bu bölümden oldukça kolay yararlanabilirler. Listeler bölümünün kullanımına ait bir bölüm Şekil 14’te belirtilmiştir.

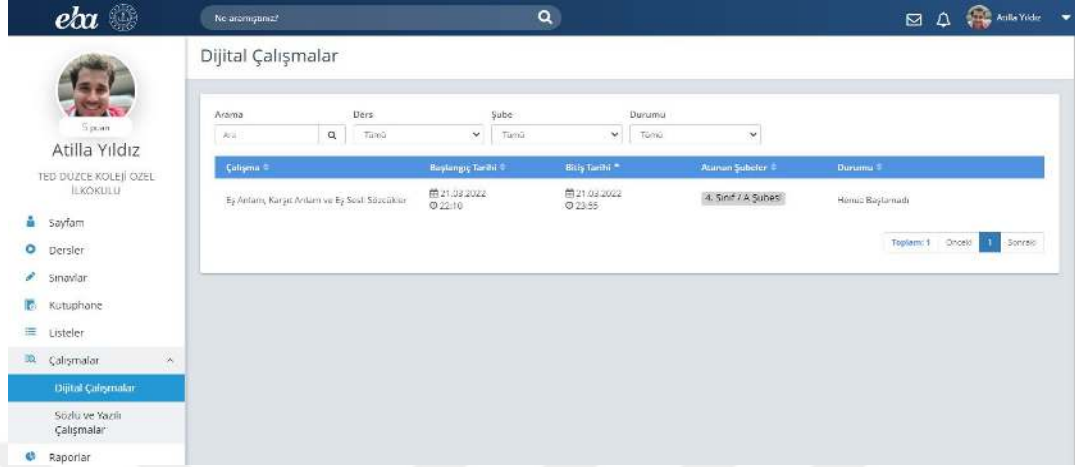

Şekil 14. Listeler Bölümü

2.3.3.2.7. Çalışmalar Bölümü

Şekil 10’ da 7 ile belirtilen bölüm; çalışmalar bölümüdür. Çalışmalar bölümünde Dijital Çalışmalar ile Sözlü ve Yazılı Çalışmalar olmak üzere iki başlık yer almaktadır. Öğretmenler bu bölümden göndermiş oldukları çalışmalara ait raporları görüntüleyebilmektedirler. Bu raporlarda, öğretmen tarafından gönderilmiş olan

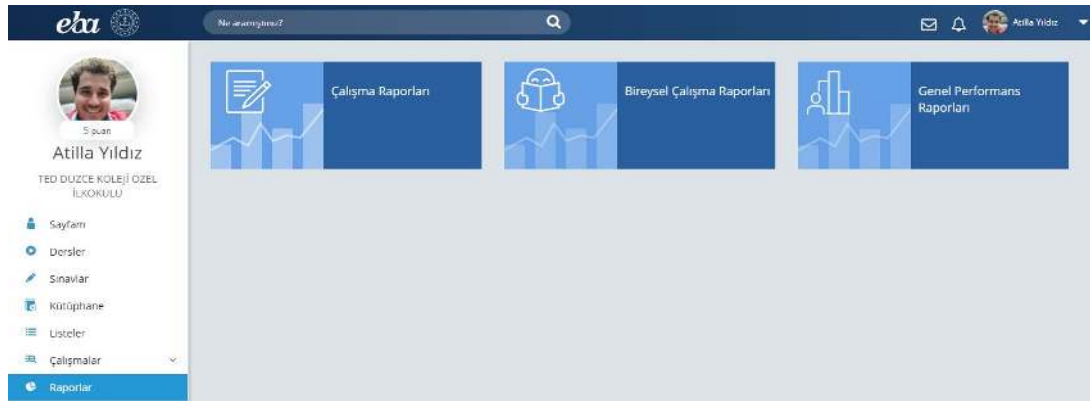
içeriklerin tamamlanma durumları ve öğrenci başarıları yer almaktadır. Çalışmalar bölümüne ait bir kesit Şekil 15’te gösterilmiştir.

Şekil 15. Çalışmalar Bölümü

2.3.3.2.8. Raporlar Bölümü

Şekil 10’ da 8 ile belirtilen bölüm; raporlar bölümüdür. Raporlar bölümünde, öğretmen tarafından gönderilmiş olan çalışmalara ait raporlar görüntülenmektedir. Şekil 16’da görüleceği üzere raporlar bölümü; Çalışma Raporları, Bireysel Çalışma Raporları ve Genel Performans Raporları olmak üzere üç başlıktan oluşmaktadır. Çalışma raporları kısmında öğretmen, göndermiş olduğu çalışmalara ait öğrenci ve çalışma bazlı raporlara ulaşmaktadır. (EBA, 2022). Bireysel Çalışma Raporları kısmında öğretmen, belirlemiş olduğu sınıfı veya grubu seçerek, gruba ait çalışmanın tamamlanma yüzdesine ve öğrencilerin puanlarına ulaşmaktadır. Genel Performans Raporları kısmında öğretmen belirlemiş olduğu gruba ait değerlendirme raporlarına ulaşmaktadır.

Şekil 16. Raporlar Bölümü

2.3.3.2.9. Müze Deneyimleri Bölümü

Şekil 10' da 9 ile belirtilen bölüm; müze deneyimleri bölümüdür. Öğretmenler, bu bölümde Mesleki Gelişim bölümünden alacağı kurslarla belirlediklerin müzelerin, müze rehberi olabilmektedirler. Bu sayede öğrencilere çevrimiçi bir şekilde müze gezdirebilmektedirler. Müze deneyimlerine ait bir kesit ve nasıl kullanılacağına dair bilgilendirme Şekil 17'de sunulmuştur.

Şekil 17. Müze Deneyimleri Bölümü

2.3.3.2.10. Mesleki Gelişim Bölümü

Şekil 10' da 10 ile belirtilen bölüm; mesleki gelişim bölümüdür. İlgili bölüm Gruplar ve İçerikler, Kurslarım/Derslerim, Programlarım, Canlı Eğitimler olmak üzere dört başlıktan oluşmaktadır. Bu bölüm, EBA' ya erişim sağlayabilen bütün öğretmenlere ve okul yöneticilerine açık olan özgün içeriklerin yer aldığı mesleki gelişim ve paylaşım platformudur (EBA, 2022). Kişisel ve mesleki gelişim için özgün içeriklerin yer aldığı EBA Mesleki Gelişim bölümüne ait bir kesit Şekil 18'de verilmiştir.

Şekil 18. Mesleki Gelişim Bölümü

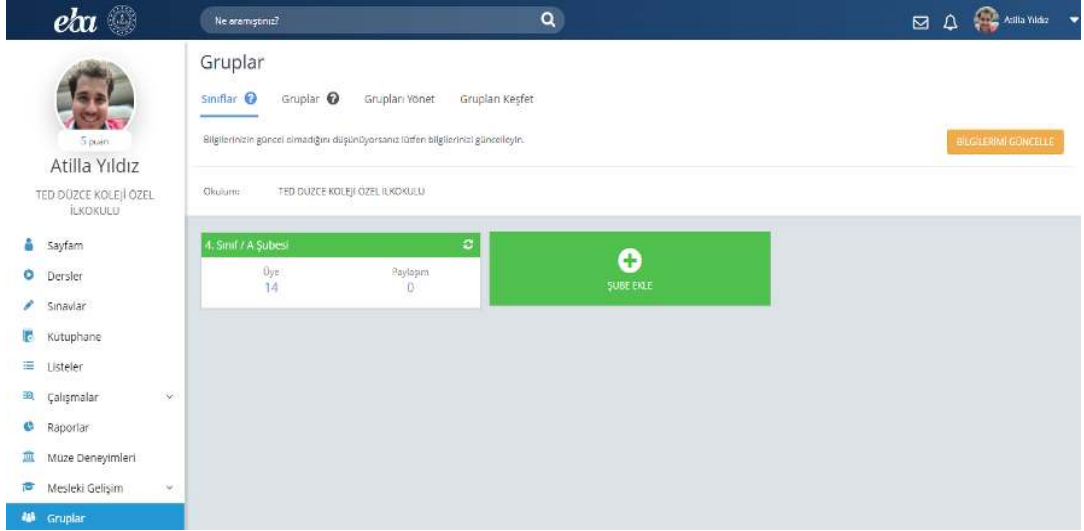
2.3.3.2.11. Gruplar Bölümü

Şekil 10’ da 11 ile belirtilen bölüm; gruplar bölümüdür. Gruplar bölümünde 3 farklı türde grup bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla;

İlgi Grupları: İlgi grupları, herkese açık olarak görüntülenmektedir ve istediğiniz kişiye üye olabileceğiniz gruplardır. Bu gruplarda istenildiği zaman paylaşım yapılmakta ve istenilen kişiye üye olunabilmektedir.

Paylaşım Grupları: Öğretmene atanmış olan bir aktif kurs var ise, bu kurslar paylaşım grupları altında görüntülenmektedir. Öğretmene atanmış olan kurs grupları, grubun atama tarihi geçmiş olsa bile hala erişime açık olur fakat paylaşım özelliği kapatılır.

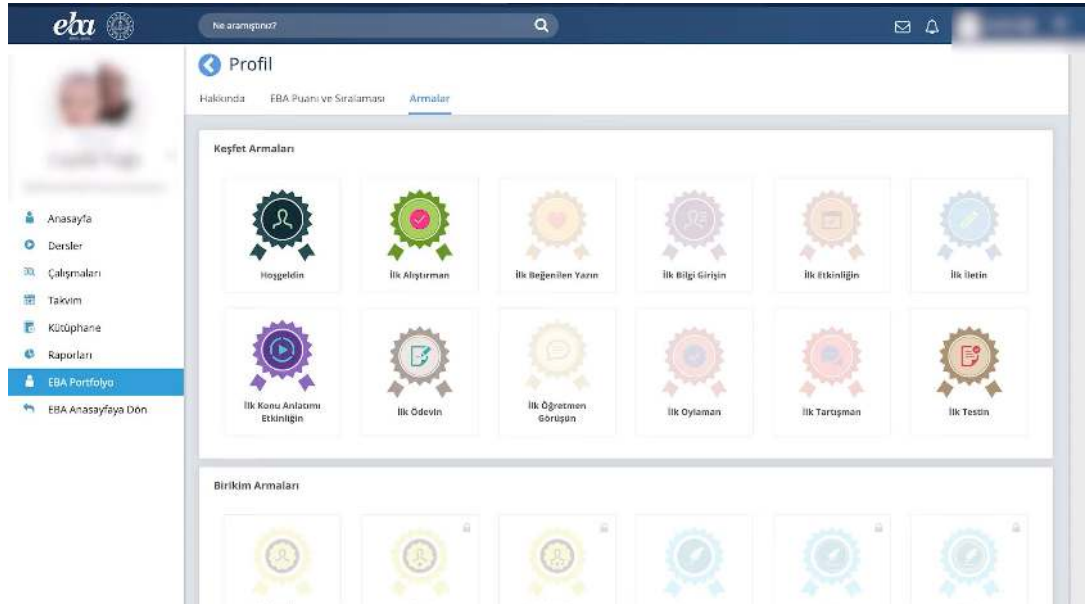
Özel Gruplar: Öğretmenlerin dahil olduğu veya dahil edildiği bir proje var ise bu kısımda görüntülenmektedir. Özel gruplara sadece grup moderatörü tarafından kişi eklenebilmekte, bu gruplarda yapılacak olan paylaşımlar ve erişimler kısıtlı olmaktadır (EBA, 2022). EBA’da yer alan gruplar bölümüne ait bir kesit Şekil 19’da verilmiştir.

Şekil 19. Gruplar Bölümü

2.3.3.2.12. Portfolyolar Bölümü

Şekil 10’ da 12 ile belirtilen bölüm; portfolyolar bölümüdür. Bu bölümde öğretmen, kendi hesabıyla ilişkilendirmiş olduğu öğrencilerin öğrenim hayatları boyunca edindikleri karne notları ve belgeler gibi akademik bilgilerin yer aldığı verileri görüntüleyebilmektedir. Öğretmenlere, öğrencileri için ayrılan portfolyo bölümünden bir kesit Şekil 20’de sunulmuştur.

Şekil 20. Portfolyolar Bölümü (MEB, 2020)

2.3.3.2.13. Dosyalar Bölümü

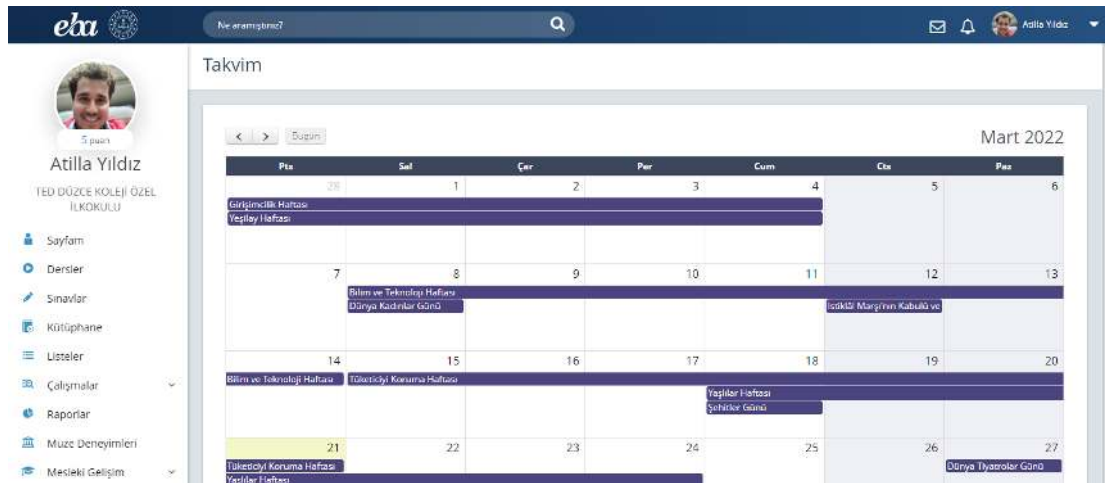
Şekil 10’ da 13 ile belirtilen bölüm; dosyalar bölümüdür. Dosyalar bölümünde öğretmen, derste kullanacağı veya ödevlendirme olarak vereceği dokümanı, görseli, videoyu veya linki paylaşabilmektedir. Bu bölüm, 2 GB dosya büyüklüğüne sahiptir. EBA üyeliği devam ettiği sürece öğretmenler bu kısımda dosyalarını saklayıp kullanabilmektedirler (EBA, 2022). Öğretmenlerin, öğrencilerine ödevlendirme yapabildiği dosyalar bölümüne ait bir kesit Şekil 21’de sunulmuştur.

Şekil 21. Dosyalar Bölümü

2.3.3.2.14. Takvim Bölümü

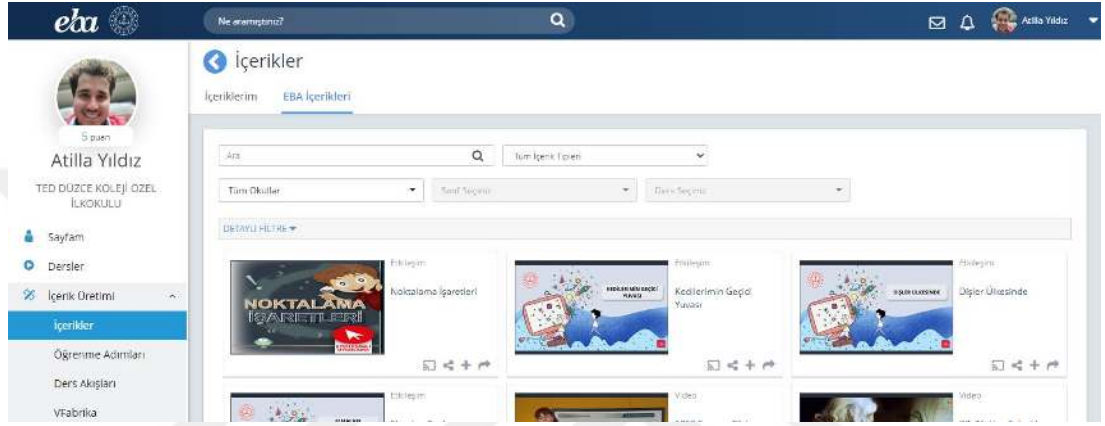
Şekil 10’ da 14 ile belirtilen bölüm; takvim bölümüdür. Takvim bölümünde önemli gün ve haftalar görüntülenebilmektedir. Öğretmen takvim bölümüne herhangi bir etkinlik ekleyememektedir, ancak ‘Sayfam’ bölümünde öğretmen tarafından oluşturulan bütün etkinlikler otomatik olarak takvim bölümünde görüntülenebilmektedir (EBA, 2022). Takvim bölümüne ait bir kesit Şekil 22’de sunulmuştur.

Şekil 22. Takvim Bölümü

2.3.3.2.15. İçerik Üretimi Bölümü

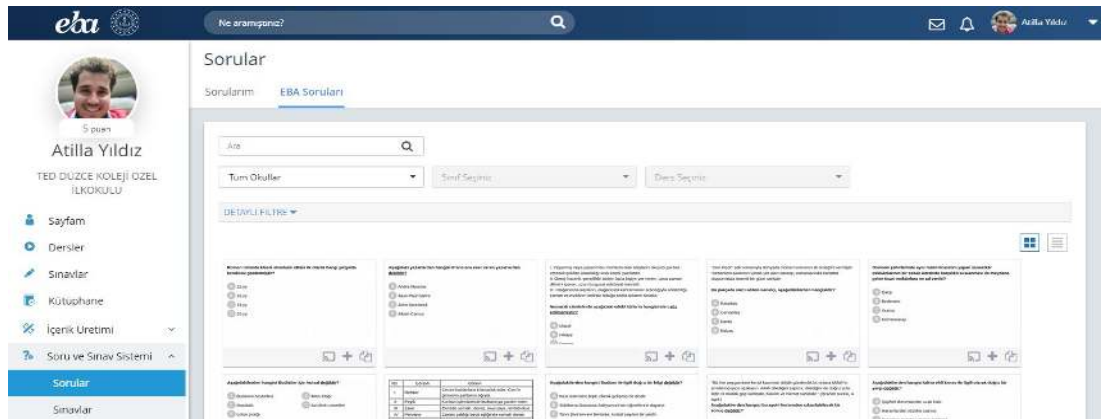
Şekil 10' da 15 ile belirtilen bölüm; içerik üretimi bölümüdür. İçerik üretimi bölümünde; İçerikler, Öğrenme Adımları, Ders Akışları, VFabrika olmak üzere 4 alt sayfa bulunmaktadır. Bu bölümde, öğretmenler tarafından oluşturulup sisteme eklenmiş özgün içerikler bulunmakta, bununla birlikte EBA tarafından eklenmiş hazır içerikler de görüntülenebilmektedir (EBA, 2022). Çeşitli dijital içeriklerin yer aldığı içerik üretimi bölümüne ait bir kesit Şekil 23'te verilmiştir.

Şekil 23. İçerik Üretimi Bölümü

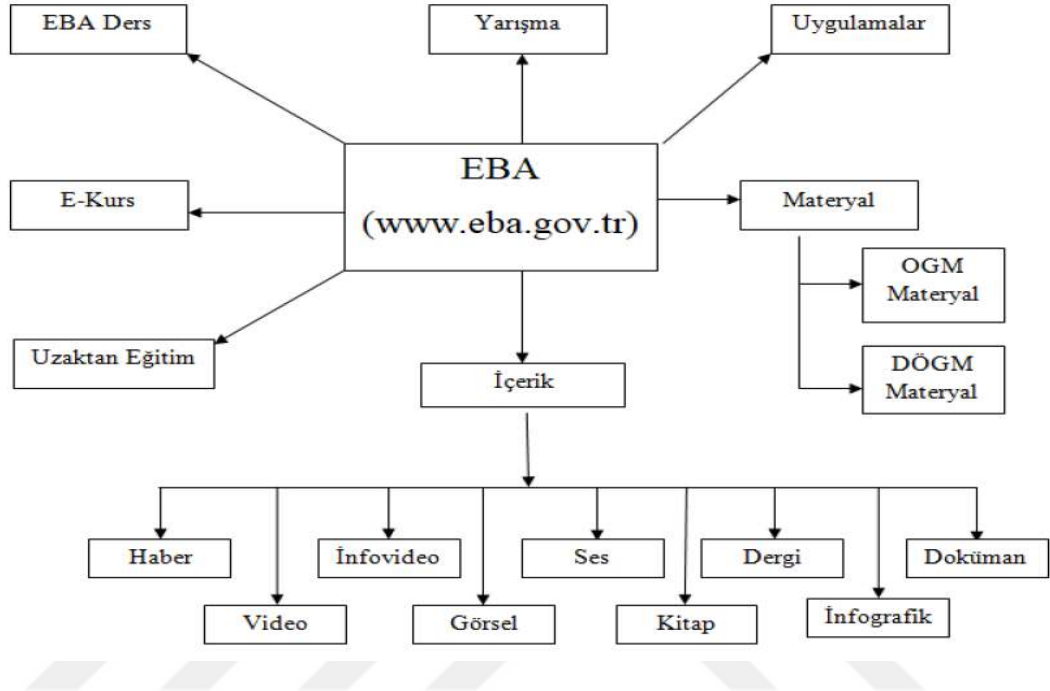
2.3.3.2.16. Soru ve Sınav Sistemi Bölümü

Şekil 10' da 16 ile belirtilen bölüm; soru ve sınav sistemi bölümüdür. Bu bölümde, EBA'nın soru havuzu içerisinde yer alan sorular ve sınavlar görüntülenebilmektedir. Bu bölümde yer alan filtreleme kısmını kullanarak öğretmenler, arzu ettikleri sınıf düzeyine ve derse ait içeriklere ulaşabilmektedir (EBA, 2022). Soru ve sınav sistemi bölümüne ait bir kesit Şekil 24'te verilmiştir.

Şekil 24. Soru ve Sınav Sistemi Bölümü

EBA sayfasında görüntülenen bölümlerin tamamı ve bu bölümlere ait alt sayfalar Hacıoğlu (2019) tarafından aşağıdaki şekilde kavram haritasına dönüştürülmüştür.

Şekil 25. EBA Kavram Haritası (Hacıoğlu, 2019)

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma; ilk okuma yazma öğretiminde Türkçe Dersi Öğretim Programı ve TRT EBA’da yer alan İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülüyle eşgüdümlülüğünü incelemeye yönelik nitel bir araştırmadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemini esas alan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. “Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olaylarının doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Doküman analizi, basılı ve elektronik materyallerin incelenmesini ve değerlendirme-sini kapsayan sistemli bir yöntemdir. Nitel araştırmanın diğer yöntemleri gibi bu yöntemde de ilgili konudan bir anlam çıkarmak ve deneysel bilgi geliştirmek için ilgili verilerin yorumlanıp düzenlenmesini gerektirmektedir (Corbin ve Strauss, 2008).

3.2. Veri Toplama Yöntemi

TRT EBA’da yer alan İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülüne ait videolar, 2019 yılında hazırlanan Türkçe Öğretim Programında yer alan ilk okuma yazma süreci çerçevesinde incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada iki unsur kullanılacaktır:

- 1- TRT EBA’da yer alan İlkokul Okuyorum Yazıyorum EBA ders videoları
- 2- 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı

İncelenecek olan videolar TRT’de (<https://www.trtizle.com/uzaktan-egitim>) yer alan EBA tarafından geliştirilmiş videolardır. İncelenecek video sayısı ilkokul 1.sınıf başlığı altında bulunan İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülüne ait toplam 43 adet videodur. EBA sitesinde yer alan destek anlatım videoları ve diğer geliştiriciler tarafından hazırlanan videolar bu araştırma kapsamına alınmamıştır.

Bu araştırmanın dokümanlarını Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan EBA platformunda yer alan ders videolarının <https://www.trtizle.com/uzaktan-egitim> internet sitesinde 12.03.2021 tarihi itibarıyla bulunan İlkokul Okuyorum Yazıyorum içerikli videolar ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı oluşturmuştur. EBA platformunda yer alan içerikleri 43 adet video ve bu videoların ders anlatım bölümlerinde yer alan 19 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada öncelikle doküman analizi aracılığıyla Talim Terbiye Kurulu tarafından yayınlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019)’da yer alan İlk Okuma Yazma Öğretimi bölümü derinlemesine incelenmiştir. Öğretim programının incelenmesinden sonra <https://www.trtizle.com/sinifl?season=2020> adresinde 03.01.2021 tarihinden itibaren yer alan ilkokul seviyesine ait ilk okuma yazma öğretimiyle ilgili 43 adet video araştırmacı tarafından ikişer kez izlenmiştir. Güvenirliğin artırılması için videolar araştırmacı haricinde eş kodlayıcı tarafından izlenmiştir. Bahsi geçen videoların incelenmesinde ders videolarının ve videolarda yer alan 19 öğretmenin, Türkçe dersi öğretim programıyla olan eşgüdümlülüğü ve dersin kazanımlarını karşılayıp karşılamadığı değerlendirilmiştir.

Ders videolarda yer alan öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı’nın çeşitli okullarında görev yapan deneyimli kadın ve erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenler Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirlemiş olduğu çerçeve kapsamında giyinmekte

ve öğrenciler için dikkat çekici şekilde üzerlerinde çeşitli kıyafetler ve materyaller taşımaktadır.

3.3. Verilerin Analizi

Araştırmada incelenecek videolar Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan ilk okuma yazma süreci aşamalarına göre sınıflandırılmıştır. İncelemenin aşamalara göre yapılmasının nedeni incelemede bütün olması ve araştırmanın daha kolay anlaşılır hale gelmesi için yapılmıştır. Çalışmada incelenecek aşamaların başlıkları ise şu şekildedir:

İlk okuma yazmaya hazırlık, ilk okuma yazmaya başlama ve ilerleme, bağımsız okuma ve yazma.

Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan bu 3 ana başlıkla birlikte TRT EBA’da yer alan EBA ders videoları karşılaştırılmıştır. Araştırmada ilk önce TDÖP’de belirtilen başlıkların videolarda ne şekilde yer aldığı belirlenmiştir. Daha sonra ders videolarının içeriğinin, bu başlıklarla ne derece uyumlu olduğunu tespit etmek için araştırmacı ve eş kodlayıcı ile karşılaştırma yapılmıştır.

Tablo 2. TDÖP Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi Aşamaları

Uygulama Süreci	Uygulama Sürecindeki Basamaklar	Uygulama Sürecinde Yer Alan Öğretmenlere Verilen Kodlar
	İlk Okuma Yazmaya Hazırlık	
	Dinleme Eğitimi Çalışmaları	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö12, Ö18
	Parmak, El ve Kol Kaslarını Geliştirme Çalışmaları	Ö2, Ö3, Ö6
	Boyama ve Çizgi Çalışmaları	Ö6, Ö7, Ö8
	İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme	
	Sesi Hissetme, Tanıma ve Ayırt Etme	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö12, Ö16, Ö17, Ö19
	Harfi Okuma ve Yazma	Ö9, Ö13
	Harflerden Heceler, Hecelerden Kelimeler, Kelimelerden Cümleler Oluşturma	Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15

Metin Okuma	Ö10, Ö14
Bağımsız Okuma ve Yazma	
Akıcı Okuma Çalışmaları	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö10, Ö14
Videolar Boyunca İşaret Dili ile Anlatım Yapan Uzmanlar	
	İ1, İ2, İ3, İ4, İ5, İ6

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada iç güvenirliliği artırmak için eş kodlayıcı yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmada niteliğin artırılması konusunda araştırma konusunda bilgi sahibi olan kişi ve uzmanların eş kodlayıcı olarak diğer adıyla dış gözlemci, araştırmacının veri yorumlamasının ve kullandığı kodlama stratejisinin bağımsız başka bir araştırmacı tarafından kontrol edilmesini sağlamak için kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Eş kodlayıcıların birbirleri arasındaki uyumu ölçmek ve iç tutarlılığı saptamak için Miles ve Huberman tarafından geliştirilen içsel tutarlılık formülü kullanılmıştır. Bu formül $\Delta = C \div (C + \partial) \times 100$ şeklinde olup; Δ : Güvenirlik katsayısını, C : Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısını, ∂ : Üzerinde görüş birliği bulunmayan konu/terim sayısını ifade etmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Miles ve Huberman'a göre kodlayıcılar arasındaki görüş birliğinin en az %80 olması belirtilirken bu araştırmadaki oran %90,24 olarak hesaplanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

İlk okuma yazma öğretiminde 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP) incelendiğinde ilk okuma yazma öğretiminin; ilk okuma yazmaya hazırlık, ilk okuma yazmaya başlama ve ilerleme, bağımsız okuma ve yazma olarak üç aşamada gerçekleştiği görülmektedir. İlk okuma yazma öğretimi sürecinde 3 ana başlık ve 8 alt başlık yer almaktadır. TRT'de Uzaktan Eğitim başlığı altında bulunan 2020 sezonu İlkokul Okuyorum Yazıyorum EBA video ders içeriklerinde yer alan 43 videonun tamamında uygulanan yöntem ve uygulamaların tümü 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi bölümündeki maddelerin tablolaştırılmış haliyle incelenmiştir. Eğitimlerde yer alan videoların asenkron (çevrimdışı) şekilde verilmesinden dolayı eğitimciler, TDÖP'de yer alan bazı kazanım ve

uygulamaları gerçekleştirememiştir. Bu sebeple ilgili tabloların tümüne ‘Uygulanabilirlik’ ölçütü eklenmiş ve tablolar buna uygun değerlendirilmiştir.

4.1. İlk Okuma Yazmaya Hazırlık

Tablo 3. İlk Okuma Yazmaya Hazırlık Aşaması Alt Basamakları

İlk Okuma Yazmaya Hazırlık	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
Kalem doğru tutulmalı	✓			✓
Göğsünü yazı masasına dayamamalı	✓			✓
Sağ veya sol elin kullanılmasına göre defterin tutuluş pozisyonundan bahsedilmeli			✓	✓
Her iki kolun da üçte ikisi masada durmalı		✓		✓
Ayakların rahat bir şekilde yan yana ve yere basmalı		✓		✓

İlk okuma yazmaya hazırlık süreci içerisinde TRT EBA’da defter ve kalem kullanımına yönelik, materyallerin nasıl kullanılacağı ve bunların gösteriminde bir öğretmen (Ö6) görev almaktadır. Ö6, kalemi doğru tutma, göğsünü masaya dayamama bilgilerini uygun bir şekilde aktarmaktadır. Ö6, öğrencilerin defter kullanımında bireyin sağ veya sol el kullanmasına göre defterin tutuluş pozisyonunu göstermekte olup buna rağmen bu konuda gerekli bilgiyi öğrencilere yön belirtmeksizin, kendi cümleleriyle ifade etmiştir. Ö6, öğrencilerin her iki kolunun da üçte ikisinin masa üzerinde durması gerektiği ve ayaklarının rahat şekilde yan yana ve yere basması gerektiğine dair bir açıklama yapmamıştır. Tablo 3’te yer alan tüm kriterler uygulanabilmelidir. Duran ve Akyol (2010) yaptıkları çalışma sonucunda yazı öğretimi sürecinde öğrencilerin oturma şekillerinin yazı estetiğine ve okunaklılığına etkisi olduğunu saptamıştır. Bununla birlikte kalemi tutma şeklinin, kağıt tutma biçiminin ve yazı yönünün de bu süreci etkilediği görülmüştür. Akyol (2011) kağıt tutmanın kesin ve doğru olarak nitelendirilemeyeceğini, kağıdı tutan kişinin yazıyı yazdığı eline doğru 40-45 derece eğimli olarak tutmasının yazı yazma hareketini kolaylaştıracağını söylemektedir. Güneş (2007) çalışmasında yazmanın birçok farklı süreçten meydana geldiğini ve bu süreçler içerisinde kalem tutma, çizgi çizme, el hareketleri, yazı yönü gibi becerilerin önemli olduğunu vurgulamaktadır.

4.1.1. Dinleme Eğitimi Çalışmaları

Tablo 4. Dinleme Eğitimi Çalışmaları Alt Basamakları

Dinleme Eğitimi Çalışmaları	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
Harflerin sesleri verilmeden önce doğal ve yapay ses kaynakların çıkan sesler dinletilmeli	✓			✓
Duyduğu sesleri tanıma, ayırt etme ve taklit etme çalışmaları yaptırılmalı	✓			✓
Müzik dersinin ilgili üniteleriyle ilişkilendirilmeli		✓		✓
İşitme engeli ve konuşma bozukluğu olan öğrenciler gözlemlenmeli ve ilgili kurumlara yönlendirilmeli		✓		

Dinleme eğitimi çalışmalarında altı öğretmen (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö12, Ö18) görev almaktadır. Dinleme eğitimi çalışmaları, harf öğretimine geçilmeden yapılmaya başlanmalıdır. Bu konuda görevli öğretmenler, öğrencilere harflerin seslerini vermeden önce doğal ve yapay kaynakları dinleterek ayırt etme çalışmaları yapmalıdır. Bunun ardından duyduğu kaynaktan gelen sesleri tanıma, ayırt etme ve taklit etme çalışmalarını yaptırmalıdır. TRT EBA programı kapsamında müzik dersi ile ilişkilendirmeler yapılmakta ancak doğrudan ilgili ünitelerle ilişkilendirme yapılmamaktadır. Bununla birlikte, dinleme eğitimi çalışmaları süreci içerisinde işitme engeli ve konuşma bozukluğu olduğu düşünülen öğrencilerin gözlemlenmesi ve profesyonel desteğe ihtiyaç duyan öğrencilerin ilgili kurumlara yönlendirilmesi gerekmektedir ancak bu kriter uzaktan eğitim sürecinde mümkün olmadığı için öğretmenler gözlem yapamamaktadır. Bu sebeple Tablo 4'te yer alan bu kriter uygulanabilir değildir. Kartman (1977) bellek gelişimini desteklemeye yönelik oluşturdukları gruplarda, hatırlamayı öğretmek ve artırmak amacıyla müziğin kullanılması gerektiği ve bu konuda ritmin yararlı bir materyal olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Foley (1975), ikinci sınıf çocukları ile yaptığı çalışmasında; ritmik örüntüler, örüntülerin tekrar edilmesi ile tekrar etme becerisinin kazanılmasında ritim ve müzik eğitiminin öneminden bahsetmektedir.

4.1.2. Parmak, El ve Kol Kaslarını Geliştirme Çalışmaları

Tablo 5. Parmak, El ve Kol Kaslarını Geliştirme Çalışmaları Alt Basamakları

Parmak, El ve Kol Kaslarını Geliştirme Çalışmaları	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
--	-----	-----	--------	------------------

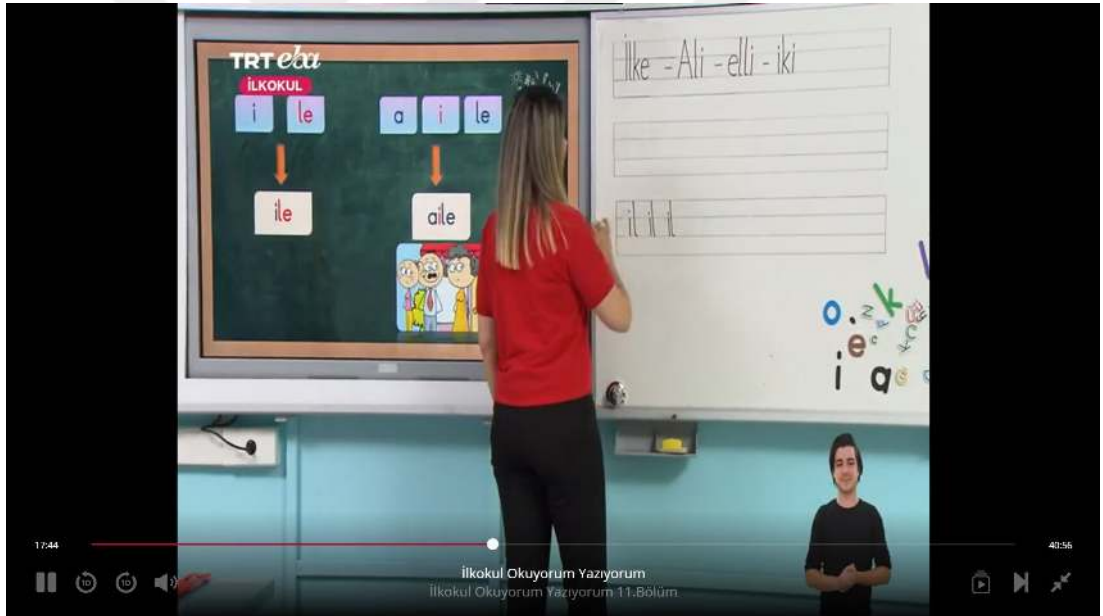
Boyama ve çizgi çalışması öncesi çalışmalar (Avuç açıp kapatma, nesneleri avuç ile değil el ile tutma, uzanarak bir şey topluyormuş gibi yapma vb.)	✓	✓
Çalışmalar öğrenciyi destekleyecek nitelikte olmalı	✓	✓

TDÖP'ye göre ilk okuma yazmada yazmaya başlamadan önce, öğrencilerin parmak, el ve kol kaslarını geliştirmek için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Yazma öncesi çalışmalarda üç öğretmen (Ö2, Ö3, Ö6) görev almaktadır. Boyama ve çizgi çalışmalarına geçmeden önce yapılması gereken bu çalışmalar (avuç açıp kapatma, nesneleri avuç ile değil el ile tutma, uzanarak bir şey topluyormuş gibi yapma vb.) öğrencileri destekleyecek nitelikte ve onlara uygun bir şekilde yapılmalıdır; Ö2, Ö3 ve Ö6 bu çalışmaları uygun ve sık tekrarlar ile yapmaktadır. Tablo 5'te yer alan tüm kriterler uygulanabilir.

Görevli öğretmenler, öğrenciler için gerekli olan çalışmaları hassasiyetle vermekte fakat EBA Platformu her ne kadar profesyonel kişilerle çalışsa da ilgili videoların çekim açıları, ışık yansımaları, etkinliğin yapıldığı bölgenin çekim yönünden kaynaklı ekrana aynalama ile gözükmesi gibi sebeplerden dolayı bu çalışmalar net bir şekilde görüntülenememektedir. Pierce (2003) yaptığı çalışmada çocuklar yazma çalışmaları ile desteklenirse birinci sınıfa başladıklarında okumayı ve yazmayı daha kolay öğrendikleri sonucuna ulaşmıştır. Güneş (2007) ise çalışmasında yazma eyleminin fiziksel, gelişimsel, zihinsel ve etkileşimsel süreçlerden oluştuğunu belirtmektedir. Eliason ve Jenkins (2003)'e göre çocukların yazmaya hazır olabilmeleri için gerekli olan birçok beceri vardır, bunlar; küçük kasların gelişimi, el-göz koordinasyonunun sağlanması, yazı araçlarının tutulma biçimi, temel çizgilerin çizilmesi, yazı yönü farkındalığı ve alfabede yer alan harflerin yönünün anlaşılmasıdır. Bahsedilen bu becerilerin gelişimi ilk okuma yazmaya hazırlık sürecinde yazı öncesi aşamada yer alan çalışmalarla sağlanabilir.

Şekil 26. İlkokul Okuyorum Yazıyorum 2. Bölümden Kesit

Şekil 27. İlkokul Okuyorum Yazıyorum 11. Bölümden Kesit

Şekil 26’da görüldüğü üzere İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülünde yer alan 2. video oynatıldığında ve tam ekran yapıldığında görüntü ekrana tam olarak sığmaktadır. Fakat Şekil 27’de yer alan 11. video oynatıldığında ve tam ekran yapıldığında görüntünün ekrana tam sığmadığı ve daha küçük olduğu gözükmemektedir. Ders videolarının ekrana boyut olarak tam oturmaması ve ilgili görüntüyü anlamayı zorlaştırmaktadır. Buna ek olarak bazı videolarda da çözünürlük problemleri görülmektedir.

Şekil 28. İlkokul Okuyorum Yazıyorum 2. Bölümden Kesit

Şekil 28 incelendiğinde kayıttaki öğretmen, öğrencilere yuvarlağın nasıl çizilmesi gerektiğini göstermektedir. Öğretmen yuvarlağı çizerken TDÖP’de yer alan kurala dikkat ederek çizmektedir. Fakat görüntünün karşı taraftan çekilmesi, üstten çekilmemesi öğrencinin yuvarlağı yaparken defterin üst noktasından başlamak yerine alt noktasından başlamasına sebep olabilir. Kamera açısının sabit bir yerden olması öğrencilerde, özellikle ilkokul öğrencilerinde, yanlış öğrenmeye yol açabilir. Video derslerde yer alan birçok etkinlik sabit bir kamera açısından çekildiği ve alternatif diğer kamera açıları (üstten gösterim vb. gibi) olmadığı için öğrenciler, etkinlikte tam olarak ne yapıldığını anlamamakta ve aynı etkinlikleri izleyerek yapmaları gerektiği için bu etkinlikleri yapmakta zorlanabilirler.

4.1.3. Boyama ve Çizgi Çalışmaları

Tablo 6. Boyama ve Çizgi Çalışmaları Alt Basamakları

Boyama ve Çizgi Çalışmaları	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
Öğrencilerin kalemi hangi eliyle tuttuğu tespit edilmeli (Sol elini kullananlar için sağ el konusunda baskı yapılmalıdır)		✓		

Harfin yapısal özellikler uygun olarak harflerin yazım yönleri, ana karakterleri ve yazım estetiği olan çalışmalar yapılmalı	✓	✓
Dik temel harflerle yazmaya hazırlık için dik, eğik, dairesel ve yatay çizgiler çizdirilmeli	✓	✓
Dairesel çizgi öğretilirken saatin 2 noktasından başlanmalı ve sola doğru eller kağıttan kaldırılmadan aynı noktaya gelene kadar çizilmeli	✓	✓
Dik temel harflerin yazılış yönü soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru gösterilmeli	✓	✓

Boyama ve çizgi çalışmalarına başlamadan önce, öğrencilerin hangi eliyle kalemi tuttukları tespit edilmelidir. Bu bölümde üç öğretmen (Ö6, Ö7, Ö8) görev almaktadır. Burada öğretmenler öncelikli olarak öğrencilerin hangi eliyle yazı yazdıklarını tespit etmelidir. Kayıtlardaki öğretmenler hangi elle kalem tuttuklarını, kalemi nasıl tuttuklarını göstermektedir fakat öğrencilerin istedikleri elleriyle kalemi tutabileceklerini hatırlatmamaktadırlar. Öğretmenler asenkron eğitim sebebiyle öğrencilerin hangi elini kullandığını tespit edememektedir. Bu durum Tablo 6’da yer alan birinci kriter için uygulanabilir değildir.

Çizgi çalışmaları, yazılacak olan harfin yapısal kriterlerine uygun şekilde harflerin yazım yönleri, ana karakterleri ve yazım estetiği göz önünde tutularak öğrencilere el esnekliği kazandıracak biçimde olmalıdır (Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2019), öğretmenler ilgili kurala uymaktadırlar. Dik temel harflerle yazmaya hazırlık için dik, eğik, dairesel ve yatay çizgilerin çizdirilmesi gerekmektedir. Öğretmenler bu kurala da dikkatli şekilde uymakta ve dik temel yazı biçiminin öğretiminde gerekli hususları (Dairesel çizgi öğretilirken saatin 2 noktasından başlanmalı ve sola doğru eller kağıttan kaldırılmadan aynı noktaya gelene kadar çizilmeli) eksiksiz şekilde vermektedir. Dik temel harflerin yazılış yönünün soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru olduğu gösterilmelidir kuralına da dikkat etmekte ve uygun şekilde gösterim yapmaktadırlar. Ancak yapılan tüm çalışmalarda çizgi çalışmaları olmasına rağmen herhangi bir boyama çalışmasına rastlanılmamaktadır. Başar (2013) araştırmasında, okul öncesi dönemde dirsek kaldırarak yapılan boyama çalışmalarının ilk okuma yazma sürecinde yazma becerisini olumsuz etkilediği sonucuna varmıştır.

4.2. İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme

Tablo 7. İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme Aşaması Alt Basamakları

İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
Göz ile materyal arasında bırakılması gereken 25-30 cm mesafenin sıklıkla hatırlatılmalı		✓		✓
Öğrencilerin kullanacakları defterlerin dört çizgi ve aralıktan oluşan standart yazı defteri kullanılmalı			✓	✓
İlk okuma yazma öğretimi boyunca harflerin ve hecelerin verildiği aşamalarda daha geniş satır aralığı kullanılmalı	✓			✓
Yazmada zorluk yaşayan öğrenciler, yazma çalışmalarını standart yazı defteri ile yapmalı (öğrenci ve öğretmen ini-siyatifine bağlı)		✓		

TDÖP’ye göre göz ile materyal arasında bırakılması gereken 25-30 cm mesafenin sıklıkla hatırlatılması ve ilk okuma yazma dersi boyunca öğrencilerin kullanacakları defterin dört çizgi ile üç aralıktan oluşması gerektiği hususunda net bilgi verilmesi gerekmektedir. Ö6, bu konularda gerekli olan bilgileri eksik aktarmıştır. İlk okuma yazma öğretimi boyunca harflerin ve hecelerin verildiği aşamalarda daha geniş satır aralığı kullanılmalıdır, öğretmenler ilgili kurala uymaktadır ve çalışmalara başlamadan önce kullanılacak olan satırları söylemektedirler. Bununla birlikte, TDÖP’ye göre yazmada zorluk yaşayan öğrenciler, yazma çalışmalarını standart yazı defteri ile yapabilmektedirler. Fakat Ö6, videolar asenkron eğitim ile gerçekleştiği için bu kriteri uygulayamamaktadır. Bu sebeple Tablo 7’de yer alan dördüncü kriter uygulanabilir değildir. Calp (2013) yaptığı çalışmada öğrencilerin yazı yazma çalışmaları izlenirken onlara karşılaştıkları problemlere göre anında dönüt verilmesi ve bu izleme sürecinde yazı materyalleri ile göz arasındaki mesafenin ayarlanmasının öneminden bahsetmektedir. Mayer (2008) ise yaptığı çalışmada öğretmenin çocuklara geri bildirim vermesinin etkileşimler oluşturduğunu söylemektedir. Bu etkileşimler ile öğretmen, doğru kalemi seçme, kağıt tutuşu gibi yazıyı ilgilendiren mekanik özellikleri kazandırmada çocuğa yardımcı olmaktadır.

4.2.1. Sesi Hissetme, Tanıma ve Ayırtma Etme

Tablo 8. Sesi Hissetme, Tanıma ve Ayırt Etme Çalışmaları Alt Basamakları

Sesi Hissetme, Tanıma ve Ayırt Etme Çalışmaları	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
Okuma yazma öğretiminde öncelikle ses hissettirilmeli	✓			✓
Ses öğretimi yapılırken görselden hareketle farklı etkinliklerden (harf senaryosu, tekerleme, şarkı ve bilmece) yararlanılmalı	✓			✓
Sesin karşılığı olan harf gösterilmeli ve ses – harf ilişkisi kavratılmalı	✓			✓

Bu bölümde sekiz öğretmen (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö12, Ö16, Ö17, Ö19) görev almaktadır. TDÖP’ye göre okuma yazma öğretiminde öncelikli olarak ses hissettirilmesi gerekmektedir. Daha sonra ses öğretilirken harf senaryosu, şarkı, tekerleme ve bilmecelerden de yararlanılabileceği söylenmektedir. Bu bölümde görev alan öğretmenlerin tamamı TDÖP’nin belirlemiş olduğu kurallara titizlikle uymaktadır. Öğretmenlerin tamamı bu bölümde öğrencilere sesleri verirken, ilgili sesin karşılığı olan harfi göstermiş ve ses – harf ilişkisini kavratma görevini yerine getirmiştir. Tablo 8’de yer alan tüm kriterler uygulanabilir. Kartal (2011) yaptığı çalışmada söz tekrarlarına dayalı olarak oluşturulan tekerlemelerin öğrenciler tarafından sesin hissedilmesini, pekiştirilmesini kolaylaştıracağından bahsetmektedir. Justice ve diğerleri (2003) yaptıkları araştırmada, yazı farkındalığı, fonolojik farkındalık ve yazma becerileri desteklenen öğrencilerin okuma yazma gelişimlerinin, desteklenmeyen öğrencilere göre daha iyi olduğunu saptanmıştır.

4.2.2. Harfi Okuma ve Yazma

Tablo 9. Harfi Okuma ve Yazma Çalışmaları Alt Basamakları

Harfi Okuma ve Yazma Çalışmaları	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
Ses – harf ilişkisi kavratıldıktan sonra harflerin okunmasına ve yazılmasına geçilmeli	✓			✓
Yazma çalışmalarında harflerin yazım şekilleri, yönleri, geometrisi, eğimi, dikliği konusunda öğrenci zorlanmalı	✓			✓

Önce büyük harfin yazımı hemen ardından küçük harfin yazımı yönleriyle birlikte gösterilmeli	✓	✓
--	---	---

Bu bölümde iki öğretmen (Ö9, Ö13) görev almaktadır. Öğretmenler, program çerçevesinde harflerin okunması ve yazılması esnasında okuma yazma öğretimini TDÖP’de belirtilen harf grupları sırasına göre yapmaktadır. Bununla birlikte öğretmenler, harfin yazımını gösterirken önce büyük harfin yazımı, daha sonra küçük harfin yazımını vermektedir. Tablo 9’da yer alan tüm kriterler uygulanabilir. Chard ve Kameenui (2000) yaptıkları araştırmada okumayı öğrenme sürecinde ses-harf ilişkisinin kavratılmasının okumayı daha kolay hale getiren ön becerilerden biri olduğu görülmektedir. Lerkkanen ve diğerleri (2004) yaptıkları araştırmada okuma becerisi ile fonolojik farkındalığın karşılıklı olarak geliştiğini saptamıştır.

4.2.3. Harflerden Heceler, Hecelerden Kelimeler, Kelimelerden Cümleler Oluşturma

Tablo 10. Harflerden Heceler, Hecelerden Kelimeler, Kelimelerden Cümleler Oluşturma Çalışmaları Alt Basamakları

Harflerden Heceler, Hecelerden Kelimeler, Kelimelerden Cümleler Oluşturma	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
Hece öğretimine birinci harf grubunun ikinci harfi “l” öğretiminin sonuna geçilmeli	✓			✓
Hece öğretiminde büyük harf kullanımına yer verilmemeli	✓			✓
Önce kapalı hece ardından açık hece verilmeli, harf gruplarında ilerleme sağlandıkça üç ve dört harfli heceler gösterilmeli	✓			✓
Hecelene çalışmalarında anlamı bilinmeyen veya tahmin edilemeyen kelimelere yer verilmemeli	✓			✓
Hecelerden oluşturulan yeni kelimeler görsellerle desteklenmeli ve cümle içerisinde kullanılmalı	✓			✓
Cümleler yazılırken kelimeler arasında uygun boşluklar bırakılmalı	✓			✓
Cümleler oluşturulurken öğretimi yapılmamış herhangi bir kelimenin yerine görsel kullanılmamalı	✓			✓
Büyük harf kullanımında cümle başları, özel isimler ve başlıklar vurgulanmalı	✓			✓

Harflerin gösterimiyle birlikte sayıların yazılışı ve karşılıklarına yer verilmeli	✓	✓
İlk cümle oluşturulduğunda nokta, ilk soru cümlesi oluşturulduğunda soru işareti kullanılmalı	✓	✓
Ünlem işaretine son harf grubunda yer verilmeli	✓	✓
Soru eki olan mı, mi ekinin yazımı gösterilmemeli	✓	✓
Kesme işareti sadece özel isme gelen eklerin ayrılması şeklinde gösterilmeli	✓	✓
Kısa çizginin kullanımı satır sonuna sığmayan kelimeleri hecelerine bölerken gösterilmeli	✓	✓
Tüm noktalama işaretlerinin gösterimi verildikten sonra pekiştirme çalışmaları yapılmalı	✓	✓

Bu bölümde altı öğretmen (Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö14, Ö15) görev almaktadır. TDÖP çerçevesinde hece öğretimine birinci harf grubunun ikinci harfi olan “İ” harfinin öğretiminden sonra geçilmelidir, hece öğretiminde büyük harf kullanımına yer verilmemelidir. Öğretmenler bu kurala hassasiyetle dikkat etmiştir.

TDÖP’ye göre hece öğretiminde önce kapalı hece, ardından açık hece gösterilmelidir. Harf gruplarında ilerleme sağlandıkça öğrencilere üç ve dört harfli heceler gösterilmelidir. Heceleme çalışmaları yapılırken anlamı tahmin edilemeyen veya bilmeyen kelimeler seçilmemelidir. Öğretmenler bu kuralı tüm harf gruplarında titizlikle uygulamıştır.

TDÖP’ye göre hecelerden kelimeler oluşturulurken yeni oluşturulan kelimeler çeşitli görsellerle desteklenmeli, kelimeler oluşturulurken öğrenciler ön bilgilerini kullanıp bu kelimeleri anlamlandırabilmelidir. Yeni oluşan kelimeler cümlelerin içerisinde kullanılmalıdır. Cümleler yazılırken kelimeler arasında uygun boşluklar bırakılmalıdır. Cümlelerin oluşturulması esnasında okunuşu veya yazılışı öğretilmemiş herhangi bir kelimenin yerine görsel kullanılmamalıdır. Görseller sadece, okunuşu ve yazılışı öğretilmiş olan kelimelerin yerine kullanılabilir. Büyük harflerin kullanımında vurgulanması gereken yerler cümle başları, özel isimler ve başlıklar olmalıdır. Öğretmenler bu kurala dikkat etmiştir.

TRT EBA programında harflerin gösterimiyle birlikte sayıların yazılışı ve karşılıklarıyla ilgili çalışmalara da yer verilmektedir. İlgili bölümde sayıların

gösteriminde bir öğretmen (Ö10) görev almaktadır. Ö10, 1'den 9'a kadar olan sayıları belirli videolarda sırasıyla göstermekte ancak 0 (sıfır) sayısını göstermemesine rağmen bir sonraki ders videosunda 0 sayısını diğer sayılarla birlikte belirtmektedir. Sayının öğretimi yapılmadan 0 sayısına doğrudan yer verilmektedir.

Buna ek olarak, TDÖP'ye göre noktalama işaretleri de gerektiği zamanlarda ve ilgili alanlarda vurgulanmalıdır. İlk cümle oluşturulduğunda nokta, ilk soru cümlesi oluşturulduğunda ise soru işareti kullanılmalıdır. TRT EBA'da noktalama işaretlerinin süreç içerisinde gösterimini sağlayan sekiz öğretmen (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö12, Ö16, Ö17, Ö19) bulunmaktadır. TDÖP'ye göre ünlem işaretine son harf grubunda yer verilmesi gerekirken öğretmenler ünlem işaretine yer vermemektedir. Bununla birlikte soru eki olan mı, mi ekinin ayrı yazılması gösterilmemeli, sadece metin içinde okunarak geçilmelidir. Ancak uygulanan programda yer yer soru eki olan mı, mi ekinin ayrı yazımı öğretmenler tarafından gösterilmektedir ve metinlerde ayrı olup okunması gereken soru ekleri de burada görüntülenmektedir. Kesme işaretinin kullanımı, sadece özel isme gelen eklerin ayrılması şeklinde gösterilmelidir. Kısa çizginin kullanımı satır sonuna sığmayan kelimeleri, hecelerine bölerken gösterilmelidir. Ancak öğretmenler cümlelerin tümünü tek bir satıra sığacak şekilde vermiştir, bu sebeple kısa çizginin kullanımına yer verilmemiştir. Noktalama işaretlerinin her birinin kullanımları gösterildikten sonra ilgili konularla ilgili pekiştirme çalışmalarına yer verilmelidir. Fakat program çerçevesinde noktalama işaretleri için pekiştirme çalışmalarına yer verilmemektedir. Tablo 10'da yer alan tüm kriterler uygulanabilir. Yıldız ve Ateş'in (2010) yaptıkları çalışmaya göre ilk okuma yazma sürecinde yaşanan sorunlar arasından en önemlilerinden birkaçında noktalama işareti, yazım kuralları, harf ve hecelerin eksik yazılması gibi maddeler yer almaktadır. Gültekin ve Aktay'ın (2014) da yaptıkları çalışmada paralel sonuca ulaştıkları görülmektedir. Bu sonuçlara göre sınıf öğretmenleri, dikte çalışmaları yaptırırken bu çalışmalarda oluşan hataları anında düzeltmeli, hızlı geri bildirim sağlamalı ve düzenli olarak kontrol etmelidir.

4.2.4. Metin Okuma

Tablo 11. Metin Okuma Çalışmaları Alt Basamakları

Metin Okuma Çalışmaları	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
-------------------------	-----	-----	--------	------------------

Öğrencilere anlamlı olmayan cümlelerden metinler ha-	✓	✓
zırlanmamalı ve okutulmamalı		

TDÖP'ye göre öğrenciler için oluşturulan metinlerde anlamlı olmayan cümlelere yer verilmemeli, metinler anlamlı olmayan cümlelerden hazırlanmamalı ve anlam bütünlüğü olmayan cümleler, öğrencilere okutulmamalıdır. Bu bölümde görevli iki öğretmen (Ö10, Ö14) bulunmaktadır. Öğretmenler, TDÖP'de yer alan bu kurala dikkat etmektedir. Tablo 11'de yer alan kriter uygulanabilir. Çelenk'in (2005) yaptığı araştırmaya göre anlamsız ve uzun süreli hece tekrarlarının olması çocuğu okuma zevkin-den uzaklaştırma ve biktırmaktadır.

4.3. Bağımsız Okuma ve Yazma

Tablo 12. Bağımsız Okuma ve Yazma Çalışmaları Alt Basamakları

Bağımsız Okuma ve Yazma Çalışmaları	Var	Yok	Kısmen	Uygula-nabilirlik
Birinci sınıflar için okuma yazma süreci tamamlanmalı	✓			✓
Okumayı geliştirme ve dil gelişimini tamamlamak adına bil-mece, tekerleme, sayısmaca, ninni ve mani sıklıkla kullanıl-malı			✓	✓
Akıcı okuma çalışmaları yapılmalı			✓	✓

TDÖP'ye göre bağımsız okuma ve yazma alanında birinci sınıflar için okuma ve yazma sürecinin tamamlanması gerekmektedir. Seslerin tamamı kavratıldıktan sonra ve yeni temaya başlamadan önce öğretmen rehberliğinde akıcı okuma çalışmaları (sesli ve sessiz okuma, anlamlı okuma, koro halinde okuma, metin üzerinde ko-nuşma, vurgu tonlama, sesleri doğru çıkarma vb.) yapılmalıdır. Bu süreçte öğrencilerin dil gelişimlerini tamamlamaları adına tekerlemelerin kullanılması önerilmektedir. Okumayı geliştirmeye yönelik tekerleme, sayışma, ninni, bilmece ve maniler, öğren-cilerin gelişimi hususunda sıklıkla kullanılmalıdır. TRT EBA çerçevesinde öğretmen-ler (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5) tekerleme, ninni, bilmece vb. söyleyişlere her zaman olmamakla birlikte genellikle video derslerin giriş kısmında yer vermektedirler. Akıcı okuma ça-lışmaları göz önüne alındığında öğretmenler, akıcı okuma çalışmalarından sadece sesli okumaya ve tekrarlı okumaya yer vermektedir. Tablo 12'de yer alan tüm kriterler uy-gulanabilir. Cihangir (2013) yaptığı çalışmada Türkçe dil becerilerinin

kazanılmasında tekerlemeli oyunların önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir. Orhun (2009) ise tekerleme içeren etkinliklerin öğrencilerin konuşma becerisine olumlu yönde katkı sağladığını söylemiştir.

4.3.1. Akıcı Okuma Çalışmaları

Tablo 13. Akıcı Okuma Çalışmaları Alt Basamakları

Akıcı Okuma Çalışmaları	Var	Yok	Kısmen	Uygulanabilirlik
Noktalama işaretleri, vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okunmalı			✓	✓
Görselden hareketle kelimeleri ve anlamlarını tahmin etme çalışmaları yapılmalı			✓	✓
Farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazılar okunmalı		✓		✓
Kelimelerin zıt anlamlarını tahmin etme çalışmaları yapılmalı		✓		✓
Sesli ve sessiz okuma, koro halinde okuma, anlamlı okuma, tekrarlı okuma, metin üzerinde konuşma çalışmaları yapılmalı			✓	✓

TDÖP’ye birinci sınıfta akıcı okuma çalışmalarının gerçekleşmesi; noktalama işaretlerine dikkat etme, vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat etme, şiir okuma, görsellerden hareketle kelimeleri ve anlamlarını tahmin etme, farklı yazı karakteri ile yazılmış yazıları okuma, kelimelerin zıt anlamlarını tahmin etme ve son olarak da okuma stratejilerini uygulama (sesli ve sessiz okuma) şeklinde sağlanmaktadır. Bu süreçte TRT EBA’da akıcı okuma bölümünde görevli altı öğretmen (Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö10, Ö14) bulunmaktadır. Görevli öğretmenler bu bölümde vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat ederek okuma ile noktalama işaretlerine dikkat ederek okumayı çoğunlukla yapmaktadırlar. Ancak bazı harflerin verilisinde bu kurala dikkat edilmemektedir. Ö2, Ö3, Ö4, Ö5 akıcı okuma çalışmalarında görsellerden hareketle kelimeleri ve anlamlarını tahmin etmeyi işlemektedir. Öğretmenler bu bölümde kelimeleri ve anlamlarını tahmin etmeyi her harfte uygulamamaktadırlar. Harflerin bazılarında doğrudan kelimelerin yazılışını vermektedirler.

Akıcı okuma çalışmalarında yer alan, farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okuma kısmı hiçbir harfte işlenmemektedir. Öğretmenler tüm harfleri ve

kelimeleri aynı yazı karakteriyle vermektedir. TRT EBA programı çerçevesinde kelimelerin zıt anlamlarını tahmin etme kısmına değinilmemiştir. Öğretmenler, akıcı okuma çalışmalarından sesli okumaya ve tekrarlı okumaya yer vermektedir ancak sessiz okuma, koro halinde okuma, anlamlı okuma gibi akıcı okuma çalışmalarına yer verilmemektedir. Tablo 13’te yer alan tüm kriterler uygulanabilir. Tok, Tok ve Mazi (2008) yaptıkları çalışmada farklı yazı karakteri ile oluşturulmuş yazılar okunurken bazı seslerin daha iyi ayırt edildiğini söylemektedir. Büker ve Zeytinkaya (2013) yaptıkları araştırmaya göre bir kelime öğretilirken varsa zıt ve eş anlamıyla birlikte öğretiminin sağlanmasını, bu eylemin kelimenin anlamını kavramayı kolaylaştırdığını ve daha kolay hatırlanmasını sağladığını söylemektedir.

4.4. İşaret Dili

Tablo 14. Video Derslerde Yer Alan İşaret Dili Uzmanları

Video Ders Boyunca İşaret Dili ile Anlatım Yapan Uzmanlar	İ1, İ2, İ3, İ4, İ5, İ6
---	------------------------

TRT EBA video ders içeriklerinde altı işaret dili uzmanı (İ1, İ2, İ3, İ4, İ5, İ6) yer almaktadır. Videolardaki işaret dili uzmanları sürekli olarak bu altı uzman arasında değişmektedir. İşaret dili uzmanları süreç içerisinde tüm videolarda yer almakta ve ihtiyaç duyan öğrenciler için sürekli olarak çeviriler yapmaktadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç ve öneriler bölümünde bulgulardan elde edilen veriler değerlendirilmekte ve buna uygun olarak geliştiriciler, öğretmenler, öğrenciler ve araştırmacılar için öneriler sunulmaktadır. Araştırmada Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019) ile TRT EBA’da yer alan video derslerin eşgüdümlülüğüne bakılmıştır.

5.1. Sonuçlar

Araştırmaya ait sonuçlar, bulgulara dayalı olarak ortaya konulmuştur ve aşağıda sunulmuştur:

1. Uzaktan eğitime geçişin hızlı olmasıyla birlikte EBA sürecine geçiş hızlanmıştır fakat bu süreçte bazı adımlarda Türkçe Dersi Öğretim Programı göz ardı edilmiştir. Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde EBA ders videoları içeriklerinde kazanım ve uygulama olarak eksikler görülmüştür. Bu hususta Türkçe Dersi

Öğretim Programı'nda yer alan İlk Okuma Yazma Öğretimi başlığı altında Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi bölümü incelendiğinde eksikliklerin “İlk Okuma Yazmaya Hazırlık, İlk Okuma Yazmaya Başlama ve İlerleme, Bağımsız Okuma ve Yazma” konu başlıklarından olduğu saptanmıştır. EBA her ne kadar profesyonellerin sunmuş olduğu ve program çerçevesinin MEB tarafından onaylı bir şekilde hazırlanmış olduğu bir platform olsa da EBA programı çerçevesinde ve öğretmenlerin kazanım ve uygulamalar bölümünde eksiklikler bulunmaktadır.

İlk okuma yazmaya hazırlık aşamasında, öğrencilerin fiziksel duruşuyla ilgili eksik bilgiler verilmektedir. Öğrencilerin kollarının belirli bir kısmının sıra üzerinde olması, yazı yazarken iki ayağın da rahat bir şekilde yere basması gerektiği maddelerinin dikkate alınmadığı görülmektedir.

İlk okuma yazmaya hazırlık aşamasında yer alan dinleme eğitimi çalışmalarında, müzik dersi üniteleriyle ilişkilendirmeye yer verilmemiştir. EBA'nın asenkron eğitim olması sebebiyle öğretmenler, işitme engeli veya konuşma bozukluğu olan öğrencileri gözlem yoluyla saptayamamaktadır.

İlk okuma yazmaya hazırlık aşamasında yer alan parmak, el ve kol kaslarını geliştirme çalışmalarında, boyama çizgi çalışmaları öğretmenler tarafından gerçekleştirilmektedir. Ancak ilgili bölümde boyama çalışmalarına hiçbir şekilde yer verilmemektedir.

İlk okuma yazmaya hazırlık aşamasında yer alan boyama ve çizgi çalışmalarında, eğitimin asenkron olması sebebiyle öğretmenler, öğrencilerin kalemleri hangi eliyle tuttuklarını tespit edememektedirler.

İlk okuma yazmaya başlama ve ilerleme aşamasında, göz ile materyal arasınd bırakılması gereken mesafenin sıklıkla hatırlatılması, yazmada zorluk yaşayan öğrencilerin standart yazı defteri kullanabileceğinin hatırlatılması maddelerinin dikkate alınmadığı görülmektedir.

İlk okuma yazmaya başlama ve ilerleme aşamasında sesi hissetme, tanıma ve ayırt etme çalışmalarında, öğretmenler tüm kuralları dikkate almaktadır ve itinayla uygulamaktadır.

İlk okuma yazmaya başlama ve ilerleme aşamasında harfi okuma ve yazma çalışmalarında, Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan kurallara dikkatle uyulmaktadır.

İlk okuma yazmaya başlama ve ilerleme bölümünde harflerden heceler, hecelerden kelimeler, kelimelerden cümleler oluşturma aşamasında, Türkçe Dersi Öğretim Programında dikkate alınmayan birçok madde saptanmıştır. Program çerçevesi kapsamında öğretim yapan öğretmenler, sayıların yazılışları ve karşılıklarını verirken 1’den 9’a kadar olan sayıları vermekte ve sıfır (0)’dan bahsetmeyip bir sonraki ders videosunda sıfır sayısını da diğer sayıların yanına eklemektedir. TDÖP’de ünlem işaretine son harf grubunda yer verilmesi gerektiği ibaresi bulunurken ders videolarında ünlem işaretine yer verilmemektedir. “Soru işareti eki olan mı, mi soru ekinin ayrı yazımı gösterilmemeli, eğer bu bir metinde geçiyorsa bu kısma değinilmeden sadece okunup geçilmelidir.” ibaresi yer almaktadır. Fakat öğretmenler; mı, mi soru ekinin ayrı yazımını göstermektedir. TDÖP’de kısa çizginin satır sonuna sığmayan kelimeleri hecelere ayırma göreviyle kullanımının gösterilmesi ibaresi yer almaktadır. Ancak video derslerde yer alan bütün kelimeler ve cümleler bir satıra sığacak biçimde yazılmakta ve kısa çizginin görevinden bahsedilmemektedir. TDÖP’ye göre tüm noktalama işaretleri verildikten sonra ilgili noktalama işaretlerini içeren pekiştirme çalışmalarının yapılması gerektiği söylenmektedir ancak ders videolarında noktalama işaretleri eksik verilmekte ve bununla birlikte pekiştirme çalışmaları yapılmamaktadır.

İlk okuma yazmaya başlama ve ilerleme aşamasında metin okuma çalışmalarında, TDÖP’de yer alan kurallara uyulmakta ve anlamsız kelimelerden cümleler ya da anlamsız cümlelerden metinler hazırlanmamaktadır.

Bağımsız okuma ve yazma aşamasında, birinci sınıflar için okuma yazma süreci tamamlanmaktadır, tüm harflerin yazılı okunuşu ve bununla ilgili çalışmalar verilmektedir. Ancak TDÖP’de buna ek olarak okumayı geliştirme çalışmaları sıklıkla kullanılmalı ve akıcı okuma çalışmaları yapılmalıdır ibaresi yer almaktadır fakat ilgili maddeler dikkate alınmamaktadır. Okumayı geliştirme çalışmaları olan bilmece, tekerleme, sayısmaca, mani ve ninni sıklıkla kullanılmalı maddesine rağmen bu çalışmalar aralıklı olarak kullanılmaktadır.

Bağımsız okuma ve yazma aşamasında akıcı okuma çalışmalarında, noktalama işaretleri, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuma yapmalı ibaresi yer almakta ancak öğretmenlerin yer aldığı ilk ders videolarında öğretmenler bunu tam anlamıyla uygulayamamaktadır. Bunun sebebi olarak öğretmenlerin ilk defa kamera karşısında ders anlatmaları gösterilebilir. Görselden hareketle kelimeleri ve anlamlarını tahmin etme çalışmaları da yaptırılması gerekmektedir ancak program çerçevesinde bu çalışmalar birkaç kez yaptırılmaktadır. Akıcı okuma çalışmalarında sesli ve sessiz okuma, koro okuma, tekrarlı okuma, anlamlı okuma ve metin üzerine konuşma çalışmaları yer almakta fakat öğretmenler bunlardan sadece sesli ve tekrarlı okuma çalışmalarını gerçekleştirmektedir. TDÖP’de akıcı okuma çalışmalarının kazanımlarında kelimelerin zıt anlamlarını tahmin etme çalışmaları ve farklı yazı karakteriyle yazılmış yazıları okuma çalışmaları yer almaktadır, ancak bu çalışmalar ders videoları boyunca hiçbir zaman uygulanmamaktadır.

Öğretim programının içeriği ile EBA ders videolarının içeriği arasında tam bir uyum olduğu söylenememektedir. Öğretim programında bahsi geçen kazanımların ve uygulamaların birçoğuna dikkat edilmemiştir. Erbay (2018) yaptığı çalışmada öğretim programında tavsiye edilen içerikler ile EBA’da yer alan içerikler arasında bir uyum gözlemleyememektedir. Bir diğer sonuç ise Ateş, Çerçi ve Duman’ın (2015) yapmış çalışmada, öğretim programında yer alan farklı öğretim yöntem ve tekniklerin uygulanması ile EBA’da yer alan Türkçe videolarının sadece sunuş yoluyla öğretim metodu benimsenerek verilmesi sebebiyle öğretim programında önerilen yapılandırmacı yaklaşım ile EBA’da verilen videolar arasında bir benzerlik saptayamamaktadır.

Buna ek olarak Köse (2018) yapmış olduğu çalışmada öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarının TDÖP ile uyumluluğunu araştırmıştır. Köse, çalışma sonucunda EBA içerikleri ile TDÖP arasında noktalama işaretleri ve diğer dil-bilgisel konularda farklılıklar saptamıştır.

Maden ve Önal’ın (2020) yaptıkları çalışmaya göre, EBA doküman modelinde bulunan ortaokul Türkçe dersi içerikleri incelendiğinde okuma öğrenme, yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin kendilerini yazılı olarak ifade etmesi alanlarına yönelik EBA içerikleri, öğretim programında bulunan kazanımlarla karşılaştırıldığında içeriklerin sayı ve çeşitlilik bakımından yetersiz olduğunu saptamıştır.

Ayvacı, Bakırcı ve Başak (2014) yaptıkları çalışmada, benzer olarak EBA modüllerinde yer alan içeriklerin zayıf olmasından ve ilgili derslerin öğretim programlarıyla uyumsuz olmasından bahsetmektedir.

2. EBA'yı çoklu ortam kullanım ilkesine göre değerlendiren araştırmacılar, EBA'nın bu ilkeyi gerçekleştirdiğini söylemektedir (Pekdemir Gerede, 2019).

3. EBA ders videoları her ne kadar profesyonel kişiler tarafından çekilse de videolarda eksikler bulunmaktadır. Öğretmenler materyal hazırlarken veya yazı çalışmaları yaparken bu çalışmalarda her video için birden çok çekim açısı bulunmamaktadır. Ve var olan çekim açılarına bakacak olursak, kamera açılarının işe odaklı değil, kişiye odaklı yapıldığı görülmektedir. Bu sebeple, kayıttaki öğretmenler materyal kullandığında veya örnek gösterimler yaptığında izleyen kişiler bunları görememekte ve aşamaları uygulayamamaktadır.

5.2. Öneriler

Bu kısımda öneriler iki farklı alt başlıkta sunulmuştur.

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

İlk okuma yazma eğitimi için gerekli olan kriterlerin sağlanamadığı EBA platformu, ilkokul sınıf öğretmenleri için yardımcı kaynak olarak kullanılabilir. Ana ders kaynağı olarak yetersiz görülmektedir.

EBA'nın, eğitimde yer alan bütün kullanıcılar tarafından tercih edilmesi için EBA bölümlerinde yer alan e-içeriklerin daha da zenginleşmesi gerekmektedir. EBA'da e-içerik yayınlamak isteyen öğretmenler veya farklı kaynaklar için bir kılavuz oluşturulmalıdır.

EBA'da yer alan ders videolarının çekimi yapılırken ilgili derslerin öğretim programları dikkatle incelenmeli ve bu ders videolarının çekiminde ilgili sınıf düzeyinde yer alan öğretmenler tercih edilmelidir.

EBA ders videolarının büyük bir kısmı ekranı tam kaplayacak şekilde izlenebilmektedir fakat bir kısmı kare şeklinde olmakta ve ekranı tam kaplamamaktadır. Videoların boyutlarıyla ilgili düzenleme yapılması gerekmektedir.

Videolar boyunca yer alan eksiklikler göz önünde bulundurularak kazanım eksikliği olan videoların TDÖP’de yer alan kriter ve kazanımlara göre düzenlenmesi önerilmektedir. Uzaktan eğitim için gelecekte çekilmesi planlanan tüm asenkron videolarda ilgili derslerin öğretim programlarının dikkate alınması ve buna uygun çekimler yapılması önerilmektedir.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

EBA’da yer alan ders videolarının diğer araştırmacılar tarafından farklı dersler de ele alınarak ilgili derslerin öğretim programlarıyla eşgüdümlülüğü incelenmelidir.

EBA’da inceleme yapacak olan araştırmacılar için Türkçe dersinin yer aldığı diğer sınıf düzeyleri incelenebilir.

Araştırmacılara, EBA’da yer alan 1.sınıf İlkokul Okuyorum Yazıyorum modülüyle öğrenim gören öğrenciler ile yüz yüze öğrenim gören öğrencilerin karşılaştırmasını yapmaları ve bu dönemde öğrenim gören öğrencilerin kazanım eksikliklerine yönelik araştırma yapmaları önerilmektedir.

Araştırmacılara, pandemi döneminde zorunlu olarak gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreci sonrasında yüz yüze eğitime başladıklarında öğrencilerde oluşan davranış bozuklukları ve eksiklikleri, kazanım eksiklikleri ve süreç içerisinde bu eksikliklerin nasıl giderilebileceği üzerine araştırma yapmaları önerilmektedir.

Araştırmacılara ilgili videoların tamamında yer alan işaret dili uzmanlarının incelenmesi önerilmektedir.

Araştırmacılara, işitme ve görme yetersizliği olan öğrencilerin nasıl tespit edilebileceğine dair çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

Araştırmacılara, EBA platformunda yer alan videoları, çoklu ortam (multi-media) ilkelerine göre incelemeleri önerilmektedir.

6. KAYNAKÇA

- Akbulut, M., Şahin, U. ve Esen, A. C. (2020). More than a virus: How COVID 19 infected education in Turkey? *Journal of Social Science Education*, 19, 30-42. DOI 10.4119/jsse-3490
- Akca, Ö. (2006). *Uzaktan eğitim öğrencilerinin iletişim engelleri ile ilgili öğrenci görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Aktaş, Ö. (2008). “*Uzaktan Eğitim Teknolojileri ve Kullanım Yeterlilikleri*”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Elektronik Bilgisayar Eğitimi Anabilim Dalı Bilgisayar Kontrol Eğitimi Programı, İstanbul.
- Aktay, S. ve Keskin, T. (2016). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) İncelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırma Dergisi*, 2(3) 27-44.
- Akyol, H. (2011). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bakanlığı. (2022). <https://www.ed.gov/news/press-releases/secretary-devos-challenges-educators-rethink-education-options-rural-high-school-students-amid-coronavirus-pandemic> adresinden 09.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Aslan, R. (2020). Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve covid-19. *Ayrıntı Dergisi*, 8(85), 35-41.
- Ateş, M., Çerçi, A. ve Derman, S. (2015). “Eğitim bilişim ağında yer alan Türkçe dersi videoları üzerine bir inceleme”, *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 105-117.
- Banar, K., ve Fırat, M. (2015). Bütüncül bir bakıştan açık ve uzaktan eğitim: Türkiye özü. *Yeğitek Uzaktan Eğitim Özel Sayısı*, 18-23.
- Ayvacı, H. Ş., Bakırcı, H. ve Başak M.H. (2014). Fatih projesinin uygulama sürecinde ortaya çıkan sorunların idareciler, öğretmenler ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, XI(1); 20-46.

- Baksh, R., ve Munro, T. (2009). *Learning to live together: Using distance education for community peacebuilding*. Commonwealth of Learning, Vancouver, BC, CA.
- Başar, M. (2013). Okuma yazma öğrenerek ilkokula başlayan öğrencilerin karşılaştıkları sorunların incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi* 17(56), 275-294.
- Başarmak, U., ve Mahiroğlu, A. (2005). Çevrimiçi Öğrenme Ortamında Kullanılan Karikatür Animasyonuna İlişkin Öğrenci Görüşleri. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 19(6) ,234-253.
- Bernard, R.M., Abrami, P.C., Wade, A., Borokhovski, E. ve Lou, Y. (2005). The Effects of Synchronous and Asynchronous Distance Education: A Meta-Analytical Assessment of Simonson's "Equivalency Theory". Presented at *Association for Educational Communications and Technology Annual Meeting* 2005. Erişim tarihi: 12 Mart 2022, <https://www.learntechlib.org/p/76888/>
- Blumetti, F., Ferri, P., Ghiringhelli, C., Paoletti, F., ve Quacquarelli, B. (2004). Open University vs. Consorzio Nettuno: An Institutional Analysis of Two Technology Enabled Higher Educational Systems. *ECIS 2004 Proceedings*, 2.
- Bozkurt, A. (2016). *Bağlantıcı kitlese açık çevrimiçi derslerde etkileşim örüntüleri ve öğrenenlerin rollerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı. Eskişehir.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını.
- Büker, M. ve Zeytinkaya, D. (2013). Eş Anlamlı Ve Zıt Anlamlı Kelime Öğretiminin Dil Edinimindeki Yeri Ve Önemi. *Electronic Turkish Studies*, 8(10).
- Cagiltay, K. (2001). Uzaktan Eğitim: Başarıya Giden Yol Teknolojide mi Yoksa Pedagojide mi?. *Elektrik Muhendisleri Odası Dergisi*.
- Calp, M. (2013). Yazma problemi olan bir öğrenciye bitişik eğik yazı öğretimi (Bir eylem araştırması). *E-International Journal of Educational Research*, 4(1), 1-28.
- Carr, K. C. and Farley, C. L. (2003). Redesigning courses for the world wide web. *Journal of Midwifery & Women’s Health*, 48, 407-417.

- Çakıroğlu, Ü. (2013). Öğretim teknolojinin temelleri: Teoriler, araştırmalar, eğilimler.
- Cebeci, Z. (2004). Türkiye ulusal e-üniversitesi için bir model çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 75-88.
- Çelenk, S. (2005). *İlk okuma Yazma Programı ve Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Chard, D. J. ve Kameenui, E. J. (2000). Struggling first-grade readers: The frequency and progress of their reading. *The Journal of Special Education*, 34(1), 28-38.
- Çıkman, A. (2011). *Bölgemizde Pandemik İnfluenza (H1N1) Olgularının İrdelenmesi*, Uzmanlık Tezi, 100. Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Van.
- Cihangir, Y. (2013). Tekerlemeli ve sözlü oyunların KKTC'deki okul öncesi çocukların Türkçe dil becerilerine kazanımları. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*. s.175-183
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory. Thousand Oaks: Sage.
- Çinici, M. A. (2006). “*Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde Uygulanır Değerlendirme Sistemi Tasarımı ve Gerçekleştirimi*”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Çoban, S. (2013). Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi, İstanbul: XVI. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildiri Kitabı.
- De Oliveira, M. M. S., Penedo, A. S. T., ve Pereira, V. S. (2018). Distance education: advantages and disadvantages of the point of view of education and society. *Dialogia*, (29), 139-152.
- Demirel, Ö (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*, Yedinci Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretim ilke ve yöntemleri: Öğretme Sanatı*. Pegem Akademi.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2001). *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005*, Ankara.

- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı). (2007). *Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2007-2013*, Ankara.
- Durak, G., Çankaya, S. ve İzmirli, S. (2020). Covid-19 pandemi döneminde Türkiye'deki üniversitelerin uzaktan eğitim sistemlerinin incelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 14(1), 787-809.
- Duran, E. ve Akyol, H. (2010). Bitişik Eğik Yazı Öğretimi Çalışmalarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8 (4) , 817-838.
- EBA, (2022). *Eğitim Bilişim Ağı*. <http://www.eba.gov.tr> adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- EBA. (2022a). *Eğitim Bilişim Ağı Hakkında*. <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/icerik.html> adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- EBA. (2022b). <https://ders.eba.gov.tr/> adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Erbay, A. (2018). *Fatih Projesi kapsamında kullanıma sunulan EBA (Eğitim Bilişim Ağı) ders İngilizce içeriklerinin ortaokul İngilizce öğretim programı açısından incelenmesi*. Tez, Kayseri.
- Eliason, C. ve Jenkins, L. (2003). *A practical guide to early childhood curriculum*. (7th edition) . New Jersey: Merril Prentice Hall.
- Ergün, M. (1998). İnternet destekli eğitim. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 1-10.
- Ersoy, M. (2008). *Uzaktan eğitim-öğretimin yönetimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Ertuğrul, E. (1999). Uzaktan eğitim nedir? Uzaktan eğitimin kurumsal ilkeleri, yöntemleri, kullanım alanları, amaçları, faydaları, teknikleri nelerdir? *Birinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu*. Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı. 15-16 Kasım. Ankara. 7-14.
- FATİH (2022). <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/about.html> adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

- Foley, E. A. (1975). Effects of training in conservation of tonal and rhythmic patterns on second-grade children. *Journal of Research in Music Education*, 23(4), 240-248.
- Fransa Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2022). <https://www.education.gouv.fr/> adresinden 09.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Garrison, D. R. (1985). Three generations of technological innovations in distance education. *Distance Education*, 6(2), 235-241.
- Garrison, D. R. ve Shale, D. (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *American Journal of Distance Education*, 1(1), 7-13.
- Gültekin, M. ve Güvey Aktay, E. (2015). İlk Okuma Yazma Öğretiminde Dikte Çalışmaları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 23-41. DOI: 10.17679/iuefd.43574.
- Güneş, F. (2007). *Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma*. (1. baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güvendi, M. G. (2014). *Millî Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlere sunmuş olduğu çevrimiçi eğitim ve paylaşım sitelerinin öğretmenlerce kullanım sıklığının belirlenmesi: Eğitim Bilişim Ağı (EBA) örneği* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Hacıoğlu, A. (2019). *10. sınıf coğrafya dersi topoğrafya ve kayaçlar konusunun öğretiminde EBA (Eğitim Bilişim Ağı) destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarısına etkisi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Haythornthwaite, C. ve Kazmer, M. M. (2002). Bringing the Internet home. *The Internet in everyday life*, 431-488.
- Holmberg, B., Bernath, H. ve Busch, F. W. (2005). *The evolution, principles and practices of distance education* (Vol. 11). Bis.
- Howatson-Jones, L. (2004). Designing web-based education courses for nurses. *Nursing Standard (through 2013)*, 19(11), 41.

- Hrastinski, S. (2008). Asynchronous and synchronous e-learning. *Educause quarterly*, 31(4), 51-55.
- Islam, M. T., & Selim, A. S. M. (2006). Current status and prospects for e-learning in the promotion of distance education in Bangladesh. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 7(1).
- İşman, A (2011). *Uzaktan Eğitim*, Dördüncü Baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- İşman, A. (1998). *Uzaktan Eğitim*. Sakarya: Değişim Yayınları.
- İtalya Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). <https://www.miur.gov.it/web/guest/home> adresinden 09.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Justice L. M., Chow, S.M. , Capellini C., Flanigan. K., and Colton S. (2003). Emergent literacy intervention for vulnerable preschoolers: relative effects of two approaches. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 12, 320 – 332.
- Kahraman, M. E. (2020). Covid-19 salgınının uygulamalı derslere etkisi ve bu derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi: Temel tasarım dersi örneği. *İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 6(1), 44-56.
- Karahan, M. ve İzci, E. (2001). Üniversite öğrencilerinin internet kullanım düzeyleri ve beklentilerinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 150.
- Karasar, Ş. (1999). *Sanal yüksek eğitim: Yeni iletişim teknolojilerinden internetin kullanımı*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kartman, L. L. (1977). The use of music as a program tool with regressed geriatric patients. *Journal of Gerontological Nursing*, 3(4), 38-42.
- Kartal, H. (2011). Ses Temelli Cümle Yöntemi'nde Sesi Hissetme ve Tanımaya Yönelik Türkçe Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu'nda Yer Alan Uygulamaların Değerlendirilmesi. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, (2).
- Katane, I., Kristovska, I. ve Katans, E. (2015). Evaluation of distance education environmental advantages. *Engineering for rural development*, 20, 720-728.

- Kaya, Z. (1996). Uzaktan Eğitimde Ders Kitapları (Açıköğretim Lisesi Örneği). *Ankara: Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Baslı Atölyesi*.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Keegan, D. (1996). *Foundations of distance education*. London: Routledge.
- Kırık, M.A. (2014). “Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye’deki Durumu”, *Marmara İletişim Dergisi*, 21 s. 73-94.
- Kocaoğlu, B.Ü. (2013). *Lise Öğretmenlerinin Fatih Projesi Teknolojilerini Kullanmaya Yönelik Özyeterlik İnançları: Kayseri İli Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köse, E. (2018). *Ortaokul Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarının Dil Bilgisi Konuları Açısından Eba ve Türkçe Öğretim Programı İle Eşgüdümlülüğü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Koçer, H. E. (2001). “*Web Tabanlı Uzaktan Eğitim*”, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar Sistemleri Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.
- Lerkkanen M.K., Rasku-Puttonen H., Aunola K. ve Nurmi J.E. (2004). Development dynamics of phonemic awareness and reading performance during the first year of primary school. *Journal of Early Childhood Research*, 2 (2), 139-156.
- Lim, F. P. (2017). An analysis of synchronous and asynchronous communication tools in e-learning. *Advanced Science and Technology Letters*, 143(46), 230-234.
- Maden, S. ve Önal, A. (2020). Eğitim Bilişim Ağı (Eba) İçerik Modülündeki Türkçe Dersi İle İlgili Dokümanların Değerlendirilmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 10(1), 25-50.
- Markowitz Jr, H. (1983). Independent study by correspondence in American universities. *Distance Education*, 4(2), 149-170.
- Mayer, K. (2007). Emergent knowledge about writing. *Young Children*. 62 (1), 34- 40.

- MEB (2020). <https://www.youtube.com/watch?v=zDH68Q10feg> adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Mengi, A. ve Alpdoğan, Y. (2020). COVID-19 Salgını Süresince Özel Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Süreçlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1) 413-437.
- Midkiff, S. F. ve DaSilva, L. A. (2000, August). Leveraging the web for synchronous versus asynchronous distance learning. *In International Conference on Engineering Education* (Vol. 2000, pp. 14-18).
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Moore, M. G. ve Anderson, W. G. (2007). *Handbook of distance education* (pp. 89-108). Mahwah, NJ, USA: L. Erlbaum Associates.
- Moore, M. G. ve Kearsley, G. G. (1996). *Distance education: A system view* (No. C10 20). Wadsworth.
- Nizam, F (2004). “Eğitim-Öğretimde Kitle İletişim Araçlarının Kullanım Olanakları ve Avantajları”, *Trabzon: KATÜ Akademik Bilişim 2004*, ss.1-17.
- Reimers, F. M. ve Schleicher, A. (2020). A framework to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020. *OECD. Retrieved April, 14(2020)*, 2020-04.
- Orhun, B. D. (2009). *İlköğretim 3. sınıflarda Türkçe derslerinde tekerleme kullanımının öğrencilerin konuşma becerilerine etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İzmir). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özbudun, F. (2010), *Web Tabanlı Uzaktan Eğitimin Mesleki Ve Teknik Eğitimde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özen, Ü. ve Karaman, S. (2001). Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde Sistem Tasarımı. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 81-102.

- Özer, M. (2020). Covid-19 salgını sonrası dünyada eğitim. <https://www.meb.gov.tr/covid-19-salgin-sonrasi-dunyada-egitim/haber/2093-6/tr> adresinden 19.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Özmen, A. ve Ediz, İ. G. (2002). Uzaktan eğitim ve dumlupınar üniversitesi modeli. *Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu*, 25.
- Papagiannidis, S., Harris, J. ve Morton, D. (2020). WHO Led The Digital Transformation Of Your Company? A Reflection Of IT Related Challenges During The Pandemic. *International Journal of Information Management*, 102166. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102166>
- Pekdemir Gerede, M. (2019). *Eğitim Bilişim Ağı (Eba) 4. Sınıf Ders İçeriklerine Yönelik Videoların Çoklu Ortam Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi* (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara).
- Perraton, H. (1988). A theory for distance education. In D. Sewart, D. Keegan and B. Holmberg (Eds.) *Distance education: International perspectives* (p. 34-45). New York: Routledge.
- Peters, O. (2001). *Learning and teaching in distance education: pedagogical analyses and interpretations in an international perspective*, Routledge.
- Pierce, B. L. (2003). *The great debate continued: does daily writting in nkindergarten lead to invented spelling and reading?*. (Doctoral dissertation, The University of North Texas, 2003). ProQuest Digital Dissertations, 3425261.
- Sadeghi, M. (2019). A shift from classroom to distance learning: Advantages and Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education*, 1(1), ss. 5-11.
- Singapur Milli Eğitim Bakanlığı. (2022). <https://www.moe.gov.sg/faqs-covid-19-infection> adresinden 09.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M. ve Zvacek, S. (2003). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education*, (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

- Sherry, L. (1995). Issues in distance learning. *International journal of educational telecommunications*, 1(4), 337-365.
- Şenol, F. ve Can Yaşar, M. (2020). COVID-19 Pandemisi Süresinde Öğretmen ve Ebeveyn Gözünden “Özel Eğitim”. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1) 439-458.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). Covid-19 (Sars-Cov-2 Enfeksiyonu) Rehberi (Bilim Kurulu Çalışması). Ankara. 2 Nisan 2020.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). Yeni koronavirüs (covid-19). Ankara. Mart-Nisan 2020.
- Tok, Ş. , Tok, T. N. ve Mazı, A. (2008). İlkokuma Yazma Öğretiminde Çözümleme ve Ses Temelli Cümle Yöntemlerinin Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 53 (53), 123-144.-
- Tolan Sürbahanlı, Y. (2018). *Ortaokul 5. sınıf fen bilimleri ders kitabında ve EBA derste yer alan etkinliklerin yeni öğretim programı kapsamında incelenerek alternatif etkinlik geliştirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- TRT (2022). TRT EBA. <https://www.trtizle.com/uzaktan-egitim?season=2021> adresinden 19.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-8. sınıflar). (2019). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- UNESCO. (2022). Covid-19 impact on education. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> adresinden 19.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- UNESCO. (2022a). UNESCO’s support: Educational response to COVID-19, <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/consequences> adresinden 19.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- URL-1, http://maol.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/16140039_idari_izin.pdf adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- URL-2, <https://www.maarifmevzuati.com/wp-content/uploads/2020/03/M%C4%B0-LL%C4%B0-E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M-BAKANLI%C4%9EI-PER->

[SONEL-GENEL-M%C3%9CD%C3%9CRL%C3%9C%C4%9E%C3%9CN-%C3%9CN-%C4%B0DAR%C4%B0-%C4%B0Z%C4%B0N-KONULU-Y-AZISI.pdf](#) adresinden 13.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

URL-3, <https://www.maarifmevzuati.com/wp-content/uploads/2020/04/SANAL-SINIF-UYGULAMALARI-KONULU-YAZI.pdf> adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

URL-4, <https://www.maarifmevzuati.com/wp-content/uploads/2020/04/EBA-CANLI-SINIF-%C3%96ZELL%C4%B0%C4%9E%C4%B0N%C4%B0N-A%C3%87ILMASI-KONULU-YAZI.pdf> adresinden 05.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

URL-5, <https://www.maarifmevzuati.com/wp-content/uploads/2020/04/%C4%B0DAR%C4%B0-%C4%B0ZN%C4%B0N-UZATILMASI-KONULU-YAZI-1-.pdf> adresinden 27.02.2022 tarihinde erişilmiştir.

URL-6, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/05/20200508-3.htm> adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

URL-7, https://siverek.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_06/11155159_HAZYRAN_2020_MESLEKY_CALIYMA_PROGRAMI.pdf adresinden 01.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

URL-8, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2046.pdf> adresinden 01.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

URL-9, https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_04/26003151_13-2020-2021_EYitim_ve_OYretim_YYIY_CaliYma_Takvimine_YliYkin_AcYklamalar_-_08115520_13.pdf adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

URL-10, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2047.pdf> adresinden 15.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

URL-11, <https://www.maarifmevzuati.com/wp-content/uploads/2020/09/%C4%B0L-KOKUL-VE-ORTAOKULLARDA-CANLI-DERS-SAATLER%C4%B0-KONULU-YAZI.pdf> adresinden 14.03.2022 tarihinde erişilmiştir.

- URL-12, https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_11/19181356_Yuz_Yuz-e_EYitime_Ara_Verilmesi-1.pdf adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- URL-13, https://kayapinar.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_11/24125113_EBA_-_CanLY_SYnYf_Uygulama_EsaslarY-1.pdf adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- URL-14, <https://www.gouvernement.fr/le-ministere-de-l-education-nationale> adresinden 03.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- URL-15, <https://www.cned.fr/maclassesalamaison/> adresinden 03.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- URL-16, <https://www.cned.fr/scolaire/ecole> adresinden 03.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- URL-17, <https://www.bbc.com/> adresinden 09.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- URL-18, <http://www.koreaneducentreinuk.org/> adresinden 09.04.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*, Nobel Yayın, Ankara, Türkiye, 6-8.
- VanderVen, K. (1994). Viewpoint: The power and paradox of distance education. *The On-line Chronicle of Distance Education and Communication*, 7(2).
- Varol, A. ve Varol, N (1998). Almanya'da Uzaktan Eğitim Üniversitesi. *Uzaktan Eğitim*, 30-35.
- Verduin, J. R. ve Clark, T. A. (1991). *Distance education: The foundations of effective practice*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Vlasenko, L. ve Bozhok, N. (2014). Advantages and disadvantages of distance learning.
- Wang, S. K. (2008). The effects of a synchronous communication tool (yahoo messenger) on online learners' sense of community and their multimedia authoring skills. *International Journal of Interactive Online Learning*, 7(1), 59-74.
- Wedemeyer, C. A. (1975). Implications of Open Learning for Independent Study.

- Wedemeyer, C. A. (1982). The birth of the open university - a postscript. *Teaching at a Distance*, 21, 21-27.
- Wolfe, L. (1994). The digital co-op: Trends in the virtual community. *Writers' Retreat on Interactive Technology and Equipment. Vancouver, BC: The University of British Columbia Continuing Studies*.
- World Health Organization. (2022). WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard <https://covid19.who.int/> adresinden 19.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Yavuz, C. (2015). *Uzaktan ve yüz yüze hizmet içi eğitimin öğrenenlerin başarısı ve öğrenmenin kalıcılığı açısından karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- YEĞİTEK (2020). <https://yegitek.meb.gov.tr/www/sayilarla-uzaktan-egitim/-icerik/3125> adresinden 11.03.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Yekta, M. (2004). “Çoklu Ortam Araçları Kullanılmış Web Tabanlı Uzaktan Mesleki Teknik Eğitimin Geleneksel Mesleki Teknik Eğitime Göre Öğrenci Başarısına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri.
- Yıldız, H., Sarıtepeci, M. ve Seferoğlu, S. S. (2013). FATİH Projesi Kapsamında Düzenlenen Hizmet-İçi Eğitim Etkinliklerinin Öğretmenlerin Mesleki Gelişimine Katkılarının İSTE Öğretmen Standartları Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2013(1), 375-392.
- Yıldız, M. ve Ateş, S. (2010). İlk okuma yazmayı farklı yöntemlerle öğrenen ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin yazılarının okunaklılık ve yazım hataları bakımından karşılaştırılması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14 (1), 11-30.
- Yıldız, R. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel.